

sehir

ISSN: 2548-0081

kültür sanat

ŞEHİR VE KİTAP

GESİ BAĞLARI

KADI BURHANEDDİN

BAĞ BOZUMU

10

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr

Kayseri Büyükşehir
Belediyesi

01.

Kayseri KİTAP FUARI

14-22
ekim 2017

Açılış: 14 Ekim

Ziyaret Saatleri:
10.00 - 21.00

Kayseri
Dünya Ticaret Merkezi

f kayserikitapfuar
i kayserikitapfuari
t kayseri_kitap

kayserikitapfuari.org

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

EKİM 2017 SAYI: 10

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Mustafa İBAKORKMAZ
Dr. Faruk KARAARSLAN

Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Mehmet SARIÇİÇEK
Osman YALÇIN
Yusuf YERLİ
İlyas YILDIRIM

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

YAPIM

bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

BASKI

SALMAT BASIM
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler / Altındağ ANKARA
t: +90 312 341 10 20 (pbx)
f: +90 312 341 30 50
info@salmatbasim.com

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

▲ Arzu İbranoğlu

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Sonbahar hazandır. Bir ayrılığın hüznünü yaşatırken, bir kavuşmanın da sancısını içinde taşır. Baharın ve yazın coşkusu yerini duygusallığa bırakır. İnsan hareket yerine sükunu tercih eder. Gezmekten çok okumayı, yazmayı, düşünmeyi tercih eder. Tıpkı zaman ve mekan gibi insan da kışa sonbaharda hazırlanır. Kendini yeniler, gözden geçirir.

Sonbahar şehrimiz için elbette ki kendini değerlendirme ve gözden geçirmenin yanı sıra kültürel ve sanatsal etkinliklerin daha da arttığı ve çoğaldığı bir mevsimdir. Okulların açılması, şehrimize yeni yeni öğrencilerin ve insanların gelmesi, sokaklarımızdaki otobüs ve tramvaylarımızdaki öğrenci seslerinin şehrin ahengine katılması bizim için ayrı bir anlam taşır. Çünkü şehir öğrencilerle gençleşir.

Sonbahar aynı zamanda eğitim ve öğretimin başladığı mevsimdir. Şehrimiz açısından ise sonbahar kitap mevsimidir. Bu sene birincisini düzenleyeceğimiz Kitap Fuarımız sözünü ettiğim bu etkinliklerin en önemlisidir. Onlarca yayınevi, kitabevi ve yazarımız öğrencilerimiz ve hemşehrilerimizle bir araya gelecek. Binlerce kitap ve dergi okuyucusu ile buluşacak. Kayserinin sokakları, caddeleri kitap kokacak. Çay ocaklarında, kafelerde, otobüs ve tramvay duraklarında kitap konuşulacak. Caddelerimizde koltuk altlarında kitap taşıyan veya ellerinde kitap poşetleri olan insanlarla karşılaşacağız. Biz de Büyükşehir Belediyesi olarak kitaplarımız ve dergilerimizle her zaman olduğu gibi hemşehrilerimizin masasında, yanında, gözünün önünde olacağız.

Bu bağlamda Şehir dergimizin bu sayısını Kitap ağırlıklı hazırladık. Kütüphane müdürümüz Erkan Küp Şehir ve Kitap başlıklı yazısında Kayseri'deki kitap ve kütüphanelerimizin anlamını ve hikayesini anlattı. Doç. Dr. Dündar Ali Kılıç'ın Kayseri'de Kütüphane Geleneği ise Erkan Bey'in yazısını tamamlayıcı

anlamda. Kayseri ve Türkiye'nin en önemli Yazma Eserler Kütüphanesi olan Raşid Efendi Kütüphanesi ile ilgili tanıtıcı bölümümüz ise gerçekten okunmaya değer. Bir insanın bir kütüphaneyi kurarken gösterdiği fedakarlık okumaya değer. Mustafa İbakorkmaz'ın Kayseri'deki kitabevleri, yazarlar ve yayınevleri ile yaptığı söyleşiler şehrimizin zenginliği bakımından çok çok önemli. Genel Yayın Yönetmenimiz Dursun Çiçek'in kitap ve okuma serüvenini, kitabın geleceği ile ilgili düşüncelerini yine bu sayımızda söyleşi bölümünde bulacaksınız.

Kayserimiz kitap yayıncılığı konusunda da pek çok yayınevi ortaya çıkarmış bir şehirdir. Dergimizde bunun iki örneği verilmiş. Rey Yayıncılık ve İncir Yayıncılık. Şehrimizin kültürel yansımaları olan bu iki yayınevinin hikayesi kitapların da hikayesi. Kitabiyat bölümümüzde yine kitapla Kayseri ile dolu dolu bir insanımız ve kitapları var: Prof. Dr. Vacit İmamoğlu...

Serdar Kozan'ın Kadı Burhaneddin, Dursun Çiçek'in Gesi Bağları, Halit Erkiiletlioğlu'nun Bağbozumu, Muhsin İlyas Subaşı'nın Kaniş'te Beş Bin Yıl Önceyi Yaşamak, Emir Kalkan Hikaye Yarışması Mansiyon Ödülünü

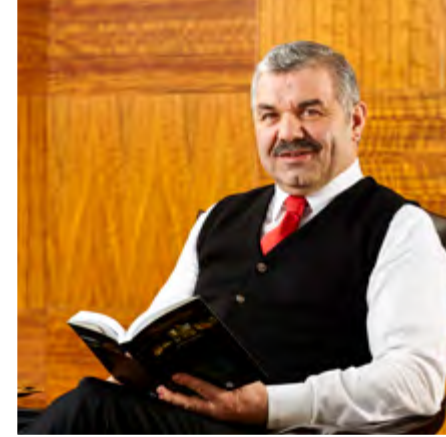
alan Sümeyra Öztürk Şahin'in Göl Zamanı, yazı ve dosyaları bu sayımızın diğer yazıları.

BÜSAM bünyesinde bulunan iki akademimiz yine Sonbahar'da güz dönemi derslerine yüzlerce öğrenci ile başlıyor. Ekim ayından itibaren BÜSAM-Akademi bölümümüzde hocalarımızın, akademi öğrencilerimizin yazı ve düşüncelerini takip edeceksiniz.

Bizler yeni sayımızın heyecanını şimdiden yaşarken, tüm öğrencilerimizin yeni eğitim öğretim dönemlerinin hayırlı olmasını temenni ediyor ve öğrencilerimizle beraber tüm halkımızı 9-14 Ekim tarihleri arasında yapılacak olan Kitap Fuarımıza davet ediyor ve kitap dolu bir Ekim ayı diliyorum.

Mustafa ÇELİK

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

OKUYAN ŞEHİR

Şehir ve Kitap
Erkan Küp

➤ 6

Kayseri'de Kütüphane Geleneği

Doç Dr. Dündar Alıkcı

➤ 12

ŞEHİR VE HAFIZA

Raşid Efendi Kütüphanesi
Şehir Kültür Sanat

➤ 18

Kayseri'de Bir Kültür Ağacı:

Rey Yayıncılık

Metin Eken

➤ 22

SÖYLEŞİ

İncir Yayıncılık

Mustafa İbakorkmaz

➤ 25

Akabe ve Kıvılcım

Mustafa İbakorkmaz

➤ 26

Dursun Çiçek ile Kitap Üzerine

Mustafa İbakorkmaz

➤ 28

KİTAPİYAT

Gesi Evleri ve Geleneksel
Kayseri Evleri

Alper Asım

➤ 36

İNSAN

Âlim, Şair, Fakih ve Sultan

Serdar Kozan

➤ 40

DOĞA

Gesi Bağları

Dursun Çiçek

➤ 44

GELENEK

Bir Zamanlar Bağa Göçme
ve Bağdan İnme Ritüelleri

Halit Erkiletlioğlu

➤ 52

GEZİ

Kanış'te Beş Bin Yıl
Önceyi Yaşamak!

Muhsin İlyas Subaşı

➤ 62

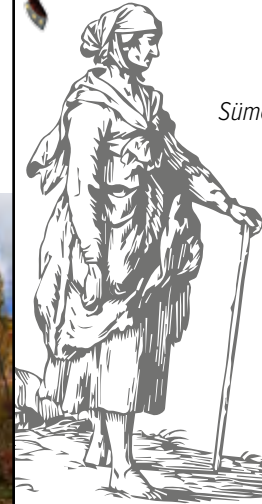

EDEBİYAT

Göl Zamanı

Sümeysra Öztürk Şahin

➤ 68

SOFRA

Sulu Köfte

Şehir Kültür Sanat

➤ 76

BÜSAM- AKADEMİ

Şehir Akademi ve Film
Akademisi Yeni Döneme Başlıyor

➤ 78

Sinema ve Gerçeklik

İsmail Doğu

➤ 79

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler

Şehir Kültür Sanat

➤ 82

ZEKA KÖŞESİ

Kelime Avı

Bulmaca

Sudoku

➤ 94

Şehir ve Kitap

Erkan Küp

Dedelerimizin ve büyük dedelerimizin televizyonun ve sosyal medyanın olmadığı bir dünyada bizlere akşam namazı ile yatsı namazı arası harçlık karşılığı kitap okuttuğu günlerden geliyoruz. Her evde kitap bulunmazdı. Kitap bulunan evler ise ayrıcalıklı sayılırdı. Köylerde yalnızca köy odalarında okunan kitaplar, evlerde ise torunlara ve küçük çocuklara okutulan kitaplar, kitap etrafında oluşan halkaların ilk görünümleriydi.

Genelde Siyer-i Nebi, Hz. Ali'nin Cenkleri, Seyyid Battal Gazi Destanı, Ahmediye, Muhammediye, pehlivanlık hikâyeleri okutulur, büyüklerin düştüğü şerhler, yaptığı ekler ayrı bir tat ayrı bir lezzet olurdu. Bazen okuyan çocuk okuduğu metnin kendini kuşatmasından dolayı hıçkırığa ağlamaya başlardı. Yani ağlayan sadece kitabı dinleyen dedelerimiz, nenelerimiz, anne ve babalarımız değil, biz de ağlardık. Bir kitap etrafında toplanan insanlar, oluşan duygular ve taşan gönüller...

Kitap; toplayıcılık özelliği olması itibarı ile de bir şehre benzer. Şehir bir mekânda insanları bir araya getirirken, kitap da iki kapak ve yüzlerce sayfa ve satırda, kelime ve hecede insanları bir araya getirir. Bu anlamda şehir ve kitap toplayıcılık özelliği bakımından aynı manayı terennüm ederler. Kitap denilince akla elbette öncelikle vahiy gelir. Vahyin müşahhas hali. Allah'ın kulları ile olan en temel bağlarından biri kitaptır. Peygamberlere gönderdiği vahiy aslında bir başka bakımdan kitabın kendisidir. Allah kitabı dediğimiz şey, Pey-

gamberlerin bize öğrettiği, bizi terbiye ettiği ve bizi bu dünya ve öteki dünya şuuru ile yetiştirdiklerinin tamamıdır.

Öyleyse kitapla başlıyor bir bakıma insanın hayatı. Allah'ın yarattığı insana (Hz. Âdem) kelimeleri ve isimleri öğretmesi, okumayı ve yazmayı göstermesi, kaleminden ve kelimeden söz etmesi dikkatlerden kaçınılmamalıdır. Manevi anlamıyla kitap Allah ile insan arasındaki bağ ve irtibattır. Allah insana kitap gönderirken, insan da Allah'a dua ederek, okuyarak, yazarak, o kitabı yaşayarak, yorumlayarak, anlatarak hatta onun ışığında yeni kitaplar “yazarak” yönelir. Bu bakımdan kitap insanın hakikate yönelişinin de belgesidir.

İnsana kitabı, kelamı, isimleri, kelimeyi, kalemi ve kalemle yazmayı

öğreten Allah aynı zamanda insana bu dünyadaki yaşayışıyla ilgili bir usul de öğretir. Okumak... O'nun nazarı ile bakarak, O'nun kitabı ile düşünerek, O'nun yarattığı âlemi de okuyarak hakikate ulaşmaktır okumak. Bu yanıyla okumak sadece bir kitabı okumak değil, eşya ve hadiselerle bakmak, âlemi ve varlığı da bilmek ve okumak anlamına gelir. Dolayısıyla ilk ayet-i kerimedeki İqra emri sadece bir metni okumanın ötesinde, kendini, âlemi ve Rabbinden geleni aynı zamanda okumayı bilmektir.

İnsanlık tarihine baktığımızda da sadece Peygamberlerin değil, bir bakıma onların ışığında yürüyen velilerin, bilgelerin, düşünürlerin ve ilim sahiplerinin de aynı metodolojiyi takip ettiklerini görürüz. İlim derdinde olan

bu insanlar kendilerini, varlığı ve âlemi okuyarak, herkes kendi meşrebince ve istidadınca okur ve yazar. Bu okuma ve yazma çabasıdır ki bir toplumun medeniyet tasavvurunu ve yaşama biçimini belirler. Onun içindir ki bugünden geçmişe doğru baktığımızda, tarihten bugüne ulaşan milletlerin ve toplumların ekserisi, okuma idraki olan, düşünen ve düşündüklerini kitapla bugünlere ulaştıran milletler ve toplumlardır.

Kitapla medeniyet arasındaki bağ zorunlu olarak şehirle de alakalıdır. Şehir (ki biz şehre medine de deriz) medeniyet kelimesinin anlamını bulduğu, somutlaştığı, ete kemiğe büründüğü yerdir. Her türden ve çeşitten insanı bir arada bulunduran ve bir bakıma onları kendinde toplayan şehir, bu insanları da medeniyet tasavvuru ile ayakta tutar. Şehirli olmak bu yanıyla medeni olmaktır. Medeni olmak ise kitapla doğrudan ilgilidir.

Kuran-ı Kerim Mekke'de nazil oldu Medine'de kitaplaştı. Mekke doğuş, Medine oluş... İslam dünyası için düşündüğümüz bu terkibi Tur Dağı ve Kudüs, Tanrı Dağları ve Ötügen, Himalayalar ve Tibet, İndus Nehri, Ganj Nehri ve Varanasi, Olimpos Dağı ve Atina vb. pek çok yer için düşünebiliriz. Yani bir medeniyet tasavvuru kitap ve eser üzerinden şehirlerde ortaya çıkar. Çünkü şehir terkiptir.

Gerek İslam dünyasında ve gerekse Batı dünyası başta olmak üzere tüm kültürel merkezlerde şehri temsil eden ve şehri belirleyen ana unsur kitap üzerinden kütüphanelerdir. İslam dünyasında, hemen her şehirde kitapların toplanmasına ve bir araya getirilmesine ayrı bir önem verilmiş ve dünyanın en güzel şehirlerinde en güzel kütüphaneler kurulmuştur. Yeni fethedilen şehirlerde ilk muhafaza edilen yerler kütüphanelerdir. İskenderiye Kütüphanesi bunların en önemlisidir. Yunan, Yahudi ve Hristiyan medeniyetinin ana eserlerinin bulunduğu bu kütüp-

hane daha sonra Müslümanların eline geçmiş ve eserler Arapçaya aktarılarak kütüphane daha da zenginleştirilmiştir. Abbasiler döneminde kurulan Beytu'l Hikme'de yapılan şey tüm dünya kültür ve medeniyet eserlerinin İslam dünyasına kazandırılmasıdır.

Kayseri ise bu tarihi süreçte kitap konusunda en belirgin şehirlerden biridir. Makarr-ı Ulema olarak nitelenen bir şehrin böyle bir vasfı alması elbette tesadüf olamazdı. Nitekim gerek Roma döneminde gerek Selçuklu döneminde ve gerekse Osmanlı döneminde bir devlet merkezi olma hüviyetini taşıyan Kayseri, kültür merkezi bakımından her zaman dikkat çeken bir şehir olmuştur.

Tarih öncesinde Kaniş bölgesinde bulunan çivi yazı tabletlerin bir kütüphanenin parçaları olduğunu söyleyen bilim adamları gittikçe çoğalıyor. Yine ilk Hristiyan kütüphanelerinden söz eden araştırmacılar bu kütüphanelerden birinin de Kayseri'de olduğunu belirtirler.

Osmanlılar zamanında ise 1553 tarihli Kadı Bedreddin Mahmud Kütüphanesi, Tavlusunlu Sadrazam Halil Paşa'nın yaptırdığı Tavlusun Kütüphanesi, İncesu Kara Mustafa Paşa Kütüphanesi, Sadrazam Erkiletli Mehmed Paşa Kütüphanesi ve Raşid

Efendi Kütüphanesi'nden söz edilebilir.

Cumhuriyet döneminde açılan İl Halk Kütüphanesi, Necmettin Feyzioğlu Halk Kütüphanesi ile birlikte, Erciyes Üniversitesi Kütüphanesi, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Kayham İhtisas

Tarih öncesinde Kaniş bölgesinde bulunan çivi yazı tabletlerin bir kütüphanenin parçaları olduğunu söyleyen bilim adamları gittikçe çoğalıyor. Yine ilk Hristiyan kütüphanelerinden söz eden araştırmacılar bu kütüphanelerden birinin de Kayseri'de olduğunu belirtirler.

Kütüphanesi ve belediyelerce açılan onlarca kütüphane Kayseri'nin vafına uygun biçimde kitaba verdiği önemin göstergesidir. Özellikle son dönemlerde “Okuyan Şehir” ilkesi ile mahallelere kadar yaydığımız kütüphanelerimiz, insanımızla kitabın buluştuğu aynı zamanda insanlarımızın dinlendiği mekânlardır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Merkez, Sezai Karakoç ve Gevher Nesibe Kütüphaneleri olmak üzere 3 şube ile okuyucularına hizmet vermektedir.

Kütüphanelerimizde ödünç kitap verme servisimiz mevcut olup üye olan okuyuculara hikâye, roman ve şiir kitaplarını 15 gün süre ile ödünç vermekteyiz. Toplam üye sayımız yaklaşık 38 bin kişiye ulaşmıştır. Üyelerimiz bu yıl içerisinde yaklaşık 40 bin adet ödünç kitap almışlardır. Ayrıca kütüphanelerimizde ziyaretçilere 31 bilgisayarla İnternet hizmeti verilmektedir. 2016 yılı itibarıyla kütüphanelerimizde bulunan toplam kitap sayımız 35,880'dir. Kütüphanelerimize satranç takımları, sinema sistemleri, masaj koltukları, şifreli

■ İslam ile birlikte her Cami ve Mescid bir kütüphane ve eğitim merkezi haline getirilirken, medrese, dergâh ve benzeri yapılar Camilerle sürekli canlı bir bağlantı içinde olmuşlardır.

salonu mevcuttur. Ayrıca 6 adet mini sinema sistemi de bulunmaktadır. Kütüphane binasının giriş katında idari birimler vardır.

Sezai Karakoç Kütüphanemiz 16 Şubat 2017 tarihinde hizmete girmiştir. 300 kişilik olan kütüphanemizde 10,000 basılı kitap, 15,000 e-kitap, 3,000 sesli kitap bulunmaktadır. Kütüphanemiz dinlenme bölümü, satranç köşesi, sesli çalışma odası, ferah ders çalışma salonları, şifreli emanet dolapları, mini tv-sinema izleme bölümü, bay-bayan mescitler, eğlenceli okuma ünitesi ve ayrıca okuyucuların dinlenebileceği bahçemiz ve bahçe içerisinde konuşan banktan oluşmaktadır.

Mimar Sinan Parkı içerisinde bulunan Gevher Nesibe Camisi'nin bodrum katında 1995 yılında kurulmuş olan Gevher Nesibe Kütüphanemiz 2017 yılında modern hale dönüştürülmüştür. 200 kişilik olan kütüphanemizde 8,647 adet kitap bulunmaktadır. Kütüpha-

emanet dolapları, sesli kitap ünitesi alınarak okuyucuların kullanımına sunulmuştur.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Merkez Halk Kütüphanemiz 03 Kasım 2016 tarihinde faaliyete girmiştir. Yeni kütüphane binası 1,200 m² alana sahip

ve 2 katlıdır. Kütüphane binası, kütüphane, şehirler kitaplığı, İnternet evi, mini sinema, kafeterya olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Kütüphanemizde 17,283 kitap ve 15,000 adet sesli kitap bulunmaktadır. 800 kişinin aynı anda çalışma yapabileceği okuma

nemizde dinlenme bölümü, satranç köşesi, ferah ders çalışma salonları, şifreli emanet dolapları bulunmaktadır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı 3 kütüphanemizde Türk ve dünya basınıni takip edebilecekleri bir veritabanı bulunmaktadır. Bütün kütüphanelerimizde bulunan diğer bir hizmet ise elektronik kitaptır. Kişisel bilgisayar, telefon, tabletlerinde kullanabilecekleri kitapları 15 gün süreyle temin edebilirler.

Son olarak Belediyemizin şimdiye kadar yaptığı kitap eksenli hizmetlerin altını çizmek istiyorum.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşleri Daire Başkanlığı'na bağlı Kültür Yayınlarımıza ait 163 adet kültür kitabımız bulunmaktadır. Kültür yayınlarımızdan; beş cildi tamamlanan Kayseri Ansiklopedisi, İki ciltten oluşan Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kitabı, Yirmi sekiz kitaptan oluşan 28 Semt Kitap Yazar Bir Nefeste Kayseri kitabı, Üç

ciltten oluşan Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları eserlerimizin 4'ü takım olarak halkımızın bilgi hazinesine sunulmaktadır. Kültür Yayınları eserlerimizin hem basılı hem de elektronik şekilleri mevcut olup kitap severlere sunulmuştur. Okuyucularımız, Belediyemizin sitesi üzerinden PDF formatındaki Kültür Yayınlarımıza ulaşabilirler. Kültür Yayınları içerisinde Kayseri ilimize rehberlik edecek; Kayseri Kültür Yolu Gezi Rehberi, Kayseri Gezi Rehberi İngilizce ve Türkçe mevcut olmak üzere 2 çeşit gezi rehberlerimiz yer almaktadır. Kayseri ilimizi tanıtan tarihi ve kültürel özellikleri anlatan rehber haritamız yer almaktadır. Kültür Yayınlarımızdan; Düşünen Şehir (üç ayda bir), Şehir Kültür Sanat (ayda bir) olmak üzere 2 adet süreli yayınıımız yer almaktadır. Süreli yayınlarımızın aylık sayıları belediyemizin sitesinden online olarak halkımızın hizmetine sunulmuştur.

Okuyan Şehir ilkesi çerçevesinde Talas'a açılacak kütüphane ile eski Kayseri Lisesi yeni Milli Mücadele Müzesi karşısındaki kiliseye açacağımız kütüphaneler de şu anda proje aşamasındadır. Özellikle 50 bin kitaplık 24 saat açık bir akademi kütüphanesi olarak düşündüğümüz kütüphanemiz şehrimiz insanının tarihle ve gelecekle olan bağını daha da pekiştirecektir.

Bu yıldan itibaren Kayseri'de Kitap Fuarcılığını da üstlenen Belediyemiz, on binlerce kitabı, yüzlerce yayınevini ve yazarlarımızı insanımızla buluşturmaya devam edecektir. Fuarların kültürel ve sanatsal yanına daha çok dikkat çekerek Kayseri'yi tarihsel süreçteki dokusuna ve yapısına uygun olarak bir kitap merkezi haline getirmemiz zamana, mekâna ve tarihe bırakacağımız en önemli miras olacaktır..■

Kayseri’de Kütüphane Geleneği

Doç Dr. Dünder Alıkhıç

Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fak.
Kütüphanecilik Bölümü Öğretim Üyesi.

Düşünce tarihinde yazının icadı ne kadar önemli ise, yazılı malzemenin toplanması, bunun bir gelenek haline getirilmesi, bu toplanan malzemeden yararlanılması ve gelecek kuşaklara aktarılması da o kadar önemlidir.¹ Kütüphaneler her türlü yazılı ve basılı belge ve yayının korunup gerektiğinde yararlanılması için yapılmış yapılardır. İlk örnekleri, Mezopotamya ve Mısır’da kül tabletlerden oluşan kütüphaneler, daha sonra uygarlığın diğer unsurları ile birlikte Eskiçağ Yunan ve Roma dünyasına geçmiştir. Bu gelenek, daha sonraki yüzyıllarda Batı dünyasında kütüphanelerin kurulmasına zemin hazırlamıştır.

Millî kültürümüzün yazılı ve basılı eserlerini yüzyıllar boyu biriktiren, koruyan, geleceğe aktaran kuruluşlar olarak Türk kütüphanelerinin, kültür kurumları tarihimizde çok önemli yerleri vardır. Kayseri’de kurulan kütüphanelerde bu geleneğin oluşması ise milattan önce başlamıştır. Kayseri yakınındaki Kaneş, M.Ö. II. binde yani “Asur Ticaret Kolonileri Çağı” adı verilen dönemde, Asurlu tüccarların oturdukları bir şehir durumunda idi. Dolayısıyla en eski Kayseri, Kaneş şehridir.² Kaneş’te bulunan Asurca çivi yazılı belgeler bir arşiv-kütüphane niteliği taşımaktadır. Burada yere gömülü küpler içerisinde bodrum katlarındaki sepetlerde ve yapının

¹ Muazzez İlmiye Çığ, “Sümer’de Arşiv ve Kitaplıklar”, *Bilim ve Ütopya*, İstanbul 1999, s.57.

² Cahit Beğenç, *Kayseri*, Ankara 1950, s.67.

■ 1860 tarihli deftere göre Kayseri’de yirmi iki medrese kayıtlıdır. Bu rakamın fazlalığı Kayseri’deki eğitim ve öğretimin ne derece yüksek olduğu hususunda bize bilgi vermektedir.

zemininde büyük gruplar halinde tarihle, büyücülükle, ekonomiyle ve okul eğitimiyle alakalı belgeler bulunmuştur.³ Bu dönemde kütüphane mefhumu kullanılmamakla birlikte biriktirilen tabletlerden dolayı burayı arşiv olarak ifade edebiliriz. Gerçekte o dönemde kütüphane ile arşiv arasındaki kesin hudutlar da çizilmemişti.⁴

Kayseri’de İslamiyet’ten önceki dönemlerde kurulan bazı kütüphaneler, günümüze ulaşamamıştır. Bununla birlikte varlıkları kayıtlarda mevcuttur. Eserlerde ismi geçen ilk büyük Hristiyan kütüphaneleri Kayseri, Urfa ve İstanbul’da kuruldu. Bu devrede papirüs tomarları codex haline geçti ve bugün bilinen kitap biçimini aldı.⁵

İslamiyet’in doğuşuyla birlikte, İslam ülkelerinde gelişen kütüphaneler, başlangıçta hükümdar veya özel kişiler tarafından, bazen de bir tarikat çevresinin yararlanması için kuruldu. Sonradan vakıf durumuna sokularak umumî kütüphaneler haline getirildi. Dolayısıyla ilk kütüphanelerin teşekkülü cami, medrese ve dergâhlarda olmuştur. Camilerde kitapların saklandığı bölümlerde (dolap), kütüphane kurumunun ilk adımlarının atılmaya başlandığı ifade edilir.⁶ Camilerin eğitim ve öğretim mahalli olarak kullanılması, Türk-İslam geleneğinde başlangıçtan beri benimsenen ve devam ettirilen bir uygulama olmuştur. Cami ve mescidler sadece dinî eğitim ve öğretimin yapıldığı yerler değildi, bu yapılardan kütüphane gibi değişik amaçlar için de yararlanılmıştır.⁷

³ Nuray Yıldız, *Eskiçağ Kütüphaneleri*, İstanbul 1985, s.11-12; Mehmet İnbaşı, XVI. yy. Başlarında Kayseri, Kayseri 1992, s.6.

⁴ Heinrich Otten, “Eski Şarkta Kütüphaneler”, *A. Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Ankara 1961, C.XIX, Sayı 1-2, s.201.

⁵ Meydan Larousse, İstanbul 1981, C.I, s.743.

⁶ Dünder Alıkhıç, “Geçmişten Günümüze Erzurum Kütüphaneleri”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum 2002, Sayı 19, s.341.

⁷ Hamza Keles, *Erzurum Vakıfları*, Ankara 2000, s.40.

▲ Raşid Efendi Kütüphanesi

Kütüphanelerin bir bölümünün ‘cami’ ile bütünleşmesi, bir bölümünün de ‘okul’ biçiminde kullanılması geleneği, bir Türk-İslam ananesi olmuştur. Caminin zaman içinde verdiği hizmetler konusunda yapılmış tespitlerden birisi, buralarda bağış yolu ve sair suretlerle kutsal ve kıymetli kitapların toplanmış olmasına, kitaplıklar kurulmasına ve bu yerlerin kütüphane şeklinde kullanılmasına yol açtığıdır. O kadar ki, zamanla camilerin yakınlarında ayrıca kütüphaneler açılması bile anılan uygulamayı tümünden değiştirememiştir.⁸ Cami ve medreselerin yanında dergâhların da bu uygulamaya katıldığını biliyoruz. Kitaplara ilgisi olan kentlilerin

yazılı kültüre ulaşmasında dergâhlar büyük rol oynardı ve bunların sayısı da çoktu.⁹

1071 Malazgirt Muharebesinden sonra Türk hâkimiyeti altına giren Kayseri, Danismendliler ve bilhassa Selçuklular idaresinde Ortaçağ tarihinin en parlak devirlerini yaşamıştır ve şehir değerli abidelerle süslenmiştir.¹⁰ Selçukluların Anadolu’ya hâkim olmalarından sonra şehirde sistemli bir gelişme görülür. Bilhassa Anadolu’da birliğin sağlanması üzerine Kayseri, Selçukluların önemli bir merkezi durumuna geldi.¹¹ Özellikle medreseler zinciri ve bu medreselere bitişik külliyelerde halkın ihtiyacı olan gereksinimler giderilmeye çalışıldı. Fakat bu dönemde müstakil bir kütüphaneden kaynaklarda bahsedilmemektedir. Cami ve medrese kütüphanelerinden başka müstakil kütüphaneye Osmanlılar zamanında, Fatih döneminden sonra geçilmiştir.

Osmanlılar döneminde Kayseri’de bilinen en eski tarihli kütüphane olarak XIV. yüzyılda yapılan eserler arasında 1553 tarihli Kadı Bedreddin Mahmud Kütüphanesi zikredilmektedir.¹² Mevcut eserlere göre, Kayseri’de halkın faydalanması için meydana getirilmiş ilk kütüphane budur.¹³ Kütüphane halen mevcut bulunan Bedesten içerisinde oluşturulmuştur.¹⁴ Esnafya da Bedesten/Çarşı Kütüphanesi türüne örneklenen¹⁵ Bedreddin Mahmud Kütüphanesi, Bedesten içinde 400 ciltten fazla yazma eserle kurulmuş ilk çarşı kütüphanesi olarak bilinmektedir.¹⁶ Bu hususta 1559 tarihli Vakıfnâme’de “Kadı Bedreddin Mahmud’un vakfettiği kitap adeti 278 olup, 400 cilt tutmuştur”¹⁷ denilmektedir. Kütüphaneyi kuran Kadı Bedreddin Mahmud, kütüphanenin Bedesten içerisinde kurulmasını neslinin devam etmesi şartına bağlamış olmasından dolayı, bu şart ortadan kalkınca kütüphanenin kitapları Moluluzâde Hacı Halil Efendi Kütüphanesi’ne nakledilmiştir.¹⁸ Bilâhare bu kütüphanenin kitapları da devredilen kitaplarla birlikte Raşid Efendi Kütüphanesi’ne taşınmıştır.

Osmanlılar döneminde Kayseri’deki diğer bir kütüpha-

▲ Meryem Ana Kilisesi Kütüphane Projesi

neyi Tavlusunlu Sadrazam Halil Paşa yaptırmıştır. Sadrazam Halil Paşa kendi köyü olan Tavlusun’da 1026 H. -1618 M. tarihinde cami, okul, kütüphane ve bir de çeşmeyi içine alan bir külliye yaptırmıştı. Şu anda kütüphane mevcut olmadığı gibi, kitaplarının ne olduğu hakkında kesin bir bilgi yoktur.¹⁹ Bu hususta Mehmet Çayırdağ’ın Kayseri Tarihi Araştırmaları’nda farklı bir malumat verilmektedir. Çayırdağ’a göre: “...Halil Paşa Maraş’ın Zeytin (Süleymaniye) ilçesindedir ve Tavlusun’la alakası yoktur. I. Abdulhamid devri sadrazamlarından Halil Hamid Paşa’yla karıştırılmıştır.”²⁰ Bu konuda elimizde net

bir belge bulunmadığından bu husustaki bilgileri aktarmakla yetindik.

Bu dönemde yapılan diğer bir kütüphane de Kara Mustafa Paşa Kütüpha-

■ Osmanlıların cami ve medreselerin içerisinde muhtelif kütüphaneler kurmasına karşın Kayseri’de Raşid Efendi Kütüphanesi, müstakil kütüphane binası olarak tek örnektir.

nesi’dir. 1045-1095 H. / 1635-1683 M. yılları arasında yaşamış Merzifonlu Kara Mustafa paşa tarafından İncesu ilçesinde bir kervansaray, hamam,

camii ve bir de medrese yaptırmıştır. Medresenin bir bölümüne de yine, Mustafa Paşa tarafından 1081/1670 tarihinde küçük çapta bir kütüphane kurulmuştur. Uzun müddet halkın faydalandığı bu kütüphanenin kitapları 1341/1925 tarihinde Raşid Efendi Kütüphanesi’ne devredildi.²¹ Maarif Salnamesi’ndeki kayda göre Kayseri livası İncesu kazasında Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılan kütüphanede 17 adet kitap bulunmaktaydı.²² Maarif Salnâmesindeki bilgiler teferruatlı olmayıp, fazla bilgiyi ihtiva etmemektedir, bu yüzden tarihî kaynaklardaki bilgileri tam manasıyla değerlendiremiyoruz.

- 8 Zeki Basar, Tarih Boyunca Çeşitli Hizmetleriyle Camilerimiz, Erzurum 1977, s.64.
- 9 Suraiya Faroghi, Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2000, s.3.
- 10 Besim Darkot, “Kayseri”, İA, İstanbul 1993, C.VI, s.485.
- 11 Mehmet İpşirli, “Kayseri”, DİA, Ankara 2002, C.XXV, s.96.
- 12 Halit Erkiletlioğlu, Osmanlılar Zamanında Kayseri, Ankara 1996, s.64.
- 13 Cumhuriyetin 50. Yılında Kayseri, Kayseri 1973, s.121.
- 14 Kâzım Özdoğan, Kayseri Tarihi Kültür ve Sanat Eserleri, Kayseri 1948, C.I, s.107.
- 15 Özer Soysal, Türk Kütüphaneciliği, Ankara 1998, C.I, s.18.
- 16 Müjgan Cumbur, “Kayseri’de Raşid Efendi Kütüphanesi ve Vakfiyesi”, Vakıflar Dergisi, Ankara 1969, Sayı VIII, s.185.
- 17 Mehmet Çayırdağ, Kayseri’de Kadı Mahmud Vakfı, Kayseri 2002, s.4.
- 18 Ali Rıza Karabulut, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi’ndeki Türkçe, Farsça, Arapça Yazmalar Kataloğu, Kayseri 1982, s.18.

Fakat külliye'nin kitabesinden ve Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki 8 adet kitabın üzerindeki vakıf mühründen dolayı bu kütüphanenin varlığını teyit edebiliriz.²³

XVII. yüzyılda yapılan kütüphanelerden birisi de Sadrazam Erki-letli Mehmed Paşa Kütüphanesi'dir. Mehmed Pasa Kayseri'nin Merkez Bucağı Erkilet'te 1081 H./1671 M. yılında bir kütüphane kurmuştur. Bu kütüphane ayrı bir kütüphane olmayıp, Mehmed Paşa'nın kendi adına yaptırdığı cami ve medreseden müteşekkil külliye içinde yapılmıştır. Uzun yıllar halkın fayda-landığı bu kütüphanenin kitaplarından bir kısmı 18 Nisan 1917 tarihinde Raşid Efendi Kütüphanesi'ne nakledilmiştir.²⁴ Buradaki kitaplardan bir kısmının şahısların eline geçmiş olduğundan bahsedilmektedir.²⁵ Daha sonraki yıllarda bu kitapların bir kısmı Kayseri Müzesi tarafından satın alınarak muhafaza altına alınmıştır. Ayrıca Mehmed Paşa adına 1983 yılında Erkilet nahiyesinde yeni bir kütüphane kurulmuştur.²⁶

XVIII. yüzyıla gelindiğinde yapılan bir başka kütüphane de Moluluzâde Mahmud Efendi Kütüphanesi'dir. Kayseri'de Per-vane Bey Medresesi müderrislerinden olan Mahmud Efendi İbni Ali Bey, aslen Kayseri köylerinden olan Molulu bir aileye mensup olup, Matbah emini Hacı Halil Efendi'nin de kardeşi olduğu ifade edilmektedir. Mahmud Efendi H. 1129 / M. 1716 yılında 100 cilt kadar kitabını adı geçen medreseye vakfetmiştir. 1130/1718 yılında ölümünden sonra kitapları önce kardeşi Hacı Halil Efendi Kütüphanesi'ne 1917 yılında da Raşid Efendi Kütüphanesi'ne nakledilmiştir. Bugün bu medreseden iz kalmamıştır.²⁷

Bu dönemde tesis edilen diğer bir kütüphane de Moluluzâde Mahmud Efendi'nin biraderi olan, Matbah emini Hacı Halil Efendi tarafından Hunad Camii'nin içerisinde 1135 H./1722 M. yılında yapılmıştır. Divan'da Rûz-nâmçe-i evvel, Sûr ve Matbah Eminliği görevlerinde bulunan Hacı Halil Efendi, bu kütüphaneyi Hunad Medresesi'nin büyük eyvanının cephesini bir duvarla kapatarak bir kapı ve iki pencere açtırmak suretiyle burada kurmuştur. Bu eserin ilk yapılışında Hacı Halil Efendi'nin 318 cilt kitap tedarik ederek kütüphanesine vakfetmiş olduğundan bahsedilmektedir.

Sonradan burada medrese öğrenimi sona erince 1917 senesinde Kadı Bedreddin Kütüphanesi'nden gelen kitaplarla birlikte 433 adet kitap buradan Raşid Efendi Kütüphanesi'ne nakledilmiştir.²⁸

Osmanlılar zamanında Kayseri'de cami ve medreselerin içerisinde pek çok kütüphane bulunmaktaydı. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Kamil Kepeci tasnifi 6534 numarada kayıtlı olan 1860 tarihli deftere göre Kayseri'de yirmi iki medrese kayıtlıdır.²⁹ Bu rakamın fazlalığı Kayseri'deki eğitim ve öğretimin ne derece yüksek olduğu hususunda bize bilgi vermektedir. Her medrese

ve caminin bir kütüphane olduğunu düşünürsek kütüphane oranının daha da yüksek olduğunu ortaya koyabiliriz.

Osmanlıların cami ve medresele-rin içerisinde muhtelif kütüphaneler kurmasına karşın Kayseri'de Raşid Efendi Kütüphanesi, müstakıl kütüp-hane binası olarak tek örnektir. Raşid Efendi Kütüphanesi 1211 H./1796 M. tarihinde, Sultan III. Selim zamanında Reisülküttaplığa kadar yükselmiş bulu-nan Mehmed Raşid Efendi tarafından yaptırılan bu kütüphane, Camii-i Kebir'in (Ulu Cami) güneydoğu köşesinde yer almaktadır.³⁰ 1212 Rebiülahir (Eylül 1797) tarihinde düzenlenen vakfiyesi, daha önce Anadolu'da kurulan müstakıl kütüphanelerin vakfiyeleriyle büyük benzerlik gösterir.³¹ Halen eski yazmalar ve basmalar kütüphanesi olarak hizmet veren kütüphaneyi yaptıran Raşid Efendi, içine 925 cilt el yazması ve 18 cilt de İbrahim Müteferrika basması olmak üzere 943 cilt kıymetli kitap hediye etmiştir. Kitapların hepsi de ciltli olup, özel kılıflar içerisine konulmuştur. Ayrıca kitapların üzerine kendi vakfiyesi olduğuna dair mühürler bulunmaktadır.

Kayseri kültür tarihinde en büyük ve en önemli kütüphane kuruluşu olarak hiç şüphesiz Raşid Efendi Kütüphanesi'ni söyleyebiliriz. Raşid Efendi, kütüphanen-in giderlerini karşılamak üzere İstan-bul'da birçok menkuller vakfettirmiştir ki bunlar vakıfnâmesinde kayıtlıdır.³² Daha önceki tarihlerde kurulan ve uzun müddet ilim ehlinin yararlandığı bilinen birkaç tarihî kütüphaneden intikal eden 289 cilt kitap da, Raşid Efendi Kütüphanesi'nin koleksiyonunu zenginleştirmiştir. Kitaplar üzerin-deki mühürlerden de tespit edileceği

üzere bu kütüphaneler Merzifonlu Kara Mustafa Paşa (1670), Sadrazam Erkiletli Mehmed Paşa (1717) ve Hacı Halil Efendi (1750) Kütüphaneleridir. Bu kütüphanelerden başka, Feyzizâde Osman Hayri Bey, Hacı Nâfi Efendi, Eski Kayseri Müftüsü Bahir Enver Efendi varisleri ve birçok hayırsever tarafından

■ Esnaf ya da Bedesten/ Çarşı Kütüphanesi türüne örneklenen Bedreddin Mahmud Kütüphanesi, Bedesten içinde 400 ciltten fazla yazma eserle kurulmuş ilk çarşı kütüphanesi olarak bilinmektedir.

bağışlanan yazma ve basma eserlerle Raşid Efendi Kütüphanesi zengin-leşmiştir. Kütüphane bugün Arapça, Farsça, Türkçe el yazması ve basma eserlerden oluşan yaklaşık 8,500 cilt eserden oluşan zengin bir koleksiyona sahip bulunmaktadır.³³

XX. yüzyıla gelindiğinde ise İttihat ve Terakki Cemiyeti programında siyasal bağlamda verilmiş bir söz olarak “Millî

Kütüphaneler” kurulmaya başlanmıştı. Bu söylem kurumlaşarak gerçekleşme olanağı bulmamışsa da, somut sonuçları kütüphaneciliğimizde yer yer izlenen yeni bir akıma yol açılmıştır. 1912 ile 1919 yılları arasında Anadolu'nun çeşitli yörelerinde çoğu “Millî Kütüphane” adıyla hizmete giren kuruluşlar, bu akımın ürünleriydi.³⁴ Kayseri Millî Kütüphanesi de 1912 yılında halkın yardımını ile önce Belediye bahçesi içerisinde iki katlı ve kesme taştan bir yapıda hizmete açılmıştı. Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kayseri Belediyesi'nin yardımı ile zenginleştirilmişti. Bir ara “Evlendirme Dairesi”ne dönüştürülüp sonra yıkılan bu yapının yeri Hükümet Konağı çevresine düşmekteydi. Millî kütüphane ile ilgili, koleksiyonlarının 1934 yılında bugünkü İl Halk Kütüphanesi ödünç verme bölümünün bulunduğu yapıya; 1936'da Halkevi'nin geçici binasına, 1938'de de yapımı biten yeni binaya aktarıldığı; 1953 yılında diğer malzeme varlığı ile birlikte (10,815 adet kitap) “Umumi Kütüphane”ye katıldığı dışında herhangi bir bilgi yoktur.³⁵

Günümüze kadar ulaşan bu kütüp-hane geleneği Kültür Bakanlığı bünye-sinde oluşturulan İl Halk Kütüphaneler-i olarak devam etmektedir. İl Halk Kütüphanesi'nin, Arap harfleriyle yazma-basma eserlerin bulunduğu Raşid Efendi kısmı 1796 yılından bu yana geliştirilerek bir “Klasik Şark Kütüphanesi” haline getirilmiştir. İl Halk Kütüphanesi'nin yeni eserler kısmı; ilin Araba Pazarı mevkiinde 1961 yılında kurulan kitaplıkta elli binin üzerinde kitap bulunmaktadır ve bugün binlerce okuyucuya hizmet vermektedir. ■

23 Mehmet Çayırdağ, *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, Kayseri 2001, s.321.

24 Ali Rıza Karabulut, *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe, Farsça, Arapça Yazmalar Kataloğu*, Kayseri 1982, s.18.

25 *Cumhuriyetin 50. Yılında Kayseri*, s.121.

26 Mehmet Çayırdağ, *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, Kayseri 2001, s.323.

27 Mehmet Çayırdağ, A.g. e., s.323.

28 Halit Erkiletioğlu, *Osmanlılar Zamanında Kayseri*, s.148.

29 İsmet Demir, “Bir Döneme Sistematiik Eğitimi ile Damgasını Vuran Kurumlarımız ve XIX. Yüzyılda Kayseri Medreseleri”, *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (6-7 Nisan 2000)*, Kayseri 2000, s.123.

30 Muhsin İlyas Subaşı, *Kayseri Tarihi*, Kayseri 1987, s.16-17.

31 İsmail E. Erünsal, *Türk Kütüphaneleri Tarihi II*, Ankara 1991, s.116-117.

32 Mehmet Çayırdağ, *Kayseri'de Güpgüpzâde Hacı Mustafa Ağa Vakıfları (1806-1814)*, Kayseri 2002, s.20.

33 Kara Mehmed Ağazâde Kemaleddin, *Erciyes Kayseri ve Tarihine Bakış*, Kayseri 1934, s.59; Rıza Karabulut-Hakkı Mercan, *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe, Arapça ve Farsça Basmalar Kataloğu*, Kayseri 1993, Önsöz kısmı.

34 Özer Soysal, *Türk Kütüphaneciliği*, s.37.

35 Özer Soysal, A.g. e., s.27

Raşid Efendi Kütüphanesi

Şehir Kültür Sanat

I. Abdülhamid ve III. Selim dönemi- nin tanınmış devlet adamlarından Mehmet Raşid Efendi, Kayseri'nin Gesi Nahiyesi'ne bağlı Isbıdın Köyü'nde H-1167 / M-1753 yılında doğmuştur. Raşid Efendi, zeki, kültürlü, vakur, iyilik-sever, doğruluk ve dürüstlikle tanınmış, zamanın devlet adamları arasında özel bir mevki ve itibara sahip, hızlı yazı yazmakta usta bir kâtipti. Kalemîye zümresine intisap eden Mehmed Râşid Efendi, Sultan III. Selîm zamanında sekiz sene kadar o zamanın Dışişleri Bakanlığı demek olan Reîsülküttâblık makamında kaldı.

Mehmed Râşid Efendi, İbrahim Müteferrika'nın dağılmak üzere olan matbaasını Vakanüvis Vasıf Efendi ile müştereken satın alıp matbaanın hizmete devamını sağlayarak matbaacılığa da hizmet etmiş bir kültür adamıdır.

Rivayete göre, kütüphanenin yaptırılmasına şu hadise sebep olmuştur: “Kütüphanenin ilk hafız-ı kütüplerinden Bahçeci-zade Mehmet Efendi, İstanbul'a

gittiğinde hemşehrisi reisü'l-küttap Mehmet Raşid Efendi'yi ziyaret eder. Raşit Efendi Kayseri'de bir mescid veya bir cami yaptırmak istediği ve bunun hangi semte daha uygun olacağı hakkında Bahçeci-zade ile fikir alışverişinde bulunur. Hoca Efendi de fikrini şu sözlerle ifade eder:

“... Kayseri'de cami ve mescid çoktur, Allah-u Teâla yapanların sevabını bol, tamir edenlerini ve namaz kılanlarını çok eylesin, bu bakımdan bu gün başka bir cami ve mescid yaptırmaya ihtiyaç yoktur. Fakat bu şehir ilim ve irfan diyarı, âlimler yatağı olduğu halde; bunların çoğu, belki tamamı, çeşitli konularda aradıkları kitapların büyük bir kısmını bulamadıkları gibi, müspet fenlere ait belgeleri araştırıp ihtiyaçlarını giderecek bir kütüphaneleri yoktur. Bu sebeple sizin şanınıza layık ve münasip olarak, yapılacak en doğru iş; ilim sahiplerinin aradıklarını bulabilecekleri bir kütüphane yaptırmanızdır...” demiş ve Yüce Allah'ın katında bu kütüphaneden meydana gelecek sevabın bir cami veya mescid sevabından daha az olmaya çağını tefekkür ederek Raşit Efendi'yi iknaya çalışmıştır. Raşit Efendi de, bu fikri kabul ederek işe başlamış, adını daima yaşatacak ve eserini ebedi kılacak olan bu kütüphaneyi yaptırmıştır. Raşit

▲ 1486-8 El-Câmiu's-Sahih

Efendi, amcası Koca Ağa'nın nezaretinde yaptırdığı kütüphane binasını H-1211 / M-1796 yılında tamamlatmıştır. Binanın tamamlanmasından sonra, amcasına gönderdiği teşekkür mektubu, tarihi değeri bakımından çerçeveletilerek kütüphanede muhafaza edilmektedir.

Raşid Efendi, kütüphanesine 925 cilt elyazması ve 18 cilt İbrahim Müteferrika basması olmak üzere 943 cilt kıymetli kitap vakfetti. Bu kitapların hepsi de ciltli olup özel kılıflar (zarflar) içerisine konulmuştur. Kitapların muhtelif yerleri vâkıfın mührü ile mühürlenmiştir. Mühürde şu ibare yazılıdır:

“Bu kitabı Allah Rızası için, kütüphaneden çıkartılmamak şartıyla Cafer Fevzioğlu Mehmed Raşid vakfetti. Kendisini, anne ve babasını Allah bağışlasın. Sene H-1211”.

Raşid Efendi Kütüphanesi, Osmanlılar devrinde Kayseri’de açılan kütüphanelerin sonuncusu ise de, ilk “müstakil kütüphane binası”na sahip olması bakımından önemlidir. Kayseri’de daha önce; Bedreddin Mahmut Kadı Kütüphanesi, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Kütüphanesi, Molulu-zade Mehmed Efendi Kütüphanesi, Hacı Halil Efendi Kütüphanesi ve Erkiletli

▲ 654 Muhtasarı Zavi's-Sirâc fî Şerhi's-Siraciyye

Nişancı Mehmed Kütüphanesi mevcuttu.

Raşid Efendi Kütüphanesi açıldıktan sonra anılan kütüphanelerdeki eserler buraya nakledilmiştir. **Kütüphane şu anda 2,052’si el yazması 18’i Müteferrika baskısı toplamda 8,520 eser ile araştırmacılara hizmet vermektedir.**

İsmail Erünsal’ın belirttiğine göre, Reîsülküttâb Mehmed Raşid Efendi’nin kütüphanesi için Rebûlâhîr 1212 (Ekim 1797) tarihinde düzenlediği vakfiyesi daha önce kurulan kütüphanelerin vakfiyeleriyle büyük benzerlik gösterir.

Râşid Efendi, kütüphanesine tayin ettiği üç hâfız-ı kütübe başka işlerle meşgul olmayıp devamlı şekilde kütüphanede bulunmaları için oldukça yüksek ücret tahsis etmiştir. Birinci hâfız-ı kütübün ücreti 120, ikincinin 100, üçüncünün 80 akçedir. Merkezden uzak bölgelerde kurulan diğer kütüphanelerde olduğu gibi Râşid Efendi Kütüphanesi’nde de personele ödemenin altı ayda bir yapıldığı görülmektedir. Vakfiyede hâfız-ı kütüblerin izinlerinin düzenlenmesi ve uygulanması için takip edilecek usul üzerinde ayrıntılı biçimde durulmuştur. Özellikle hac vb. yolculuklar için bir yıl gibi uzun süre izin alan hâfız-ı kütübün yerine bir vekil tayin edilmesi ve hâfız-ı kütübün ücretinin bu vekile

ödenmesi şart kılınmıştır. Kütüphane personeline izin verilmesi yetkisi vakıf mütevellisine bırakılmıştır. Vakfiyeye göre cuma ve salı günleriyle iki dinî bayramda üçer gün dışında kütüphane her gün güneşin doğuşundan bir saat sonra açılacak ve batışından bir saat önce kapanacak, ayrıca öğle ve ikindi namazlarında tatil edilecektir. Vakfiyede hâfız-ı kütüblerin kütüphanede kitap okuyanlara nezaret etmeleri ve kitapların kirlenmesini, zedelenmesini önlemek için okuyucuları nazik bir

şekilde denetlemeleri gerektiği belirtilmiştir. Râşid Efendi, kütüphanesinin nezaretini günlük 10 akçe karşılığında Ulu Caminin mütevellisine vermiş ve temizliğini yapıp hasır ve kilimlerini yaymakla vazifeli günlük 10 akçe ücretli ferrâşlık görevini de aynı caminin kayyımına bırakmıştır. Dönemin diğer kütüphanelerinde olduğu gibi Râşid Efendi Kütüphanesi’nde de kitapların ödünç alınarak kütüphane dışına çıkarılması kesinlikle yasaklanmıştır.

Râşid Efendi, kare şeklindeki kubbeli bir okuma salonu ile camiye açılan uzunca bir koridordan oluşan kütüphanesinin inşası bittiğinde kütüphanenin koleksiyonunu da hazırlamıştı. Üzerlerinde bulunan vakıf mühründen kitapların 1211 (1796) yılında hazırlandığı anlaşılmaktadır. Vakfiye ise

▲ 113 eş-Şifâ bi Ta'rif-i Hukûku'l-Mustafâ

▲ 47 Tevîlâtü Ehli's-Sünne

bir yıl sonra tescil ettirilmiştir. Masraf defterinden anlaşıldığına göre 1212’de (1797) kütüphaneye bir mangal satın alınmış, perde, sedir, sedir örtüsü ve yastık yapıtırlarak tefrişi tamamlanmıştır. Râşid Efendi’nin, amcası Koca Ağa’ya gönderdiği bir mektuptan kütüphanede çalışan öğrencilerin kullanmaları için 1212 Cemâziyelevvelinde (Kasım 1797) Kayseri’ye yazı takımları gönderdiği öğrenilmektedir. Râşid Efendi Kütüphanesi’nin kitap mevcudu kuruluşunda

925’i yazma, on sekiz cildi basma olmak üzere 943 adetti. Daha sonraki tarihlerde yapılan bağışlar ve Matbah Emini Hacı Halil Efendi ile Erkiletli Mehmed Paşa kütüphaneleri koleksiyonlarının bu kütüphaneye nakliyle yazma kitap sayısı 1469’a ulaşmıştır. Râşid Efendi vakfın gelirlerinden bir kısmının kitapların eskiyen ciltlerinin tamiri için kullanılabileceğini vakfiyede belirtmiştir. Kütüphanenin çeşitli tarihlerde yapılan katalogları mevcuttur. Bunlar; Ahmet

Okutan, Kayseri Umumî Kütüphanesi Râşid Efendi Kısmı Usul-i Hadis ve Hadis İlmine Ait Arapça Elyazma Eserler Kataloğu, İstanbul 1964; Ali Rıza Karabulut, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi’ndeki Türkçe-Farsça-Arapça Yazmalar Kataloğu, Kayseri 1982; Ali Rıza Karabulut, Kayseri Râşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesindeki Türkçe-Farsça-Arapça Yazmalar Kataloğu, Ankara 1995; Ali Rıza Karabulut - İ. Hakkı Mercan, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi’ndeki Türkçe, Farsça, Arapça Basmalar Kataloğu, Kayseri 1993; Ali Rıza Karabulut - H. Hüseyin Babayigit, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi Türkçe, Farsça ve Arapça Basma Eserler Kataloğu, Kayseri 1993. Metin Yurdağür, kütüphanedeki Arapça akaid ve kelâma dair yazmaları Bibliyografik Bir Kelâm Tarihi Denemesi adlı çalışmasında tanıtmıştır.

Kuruluşundan günümüze Kütüphane hizmeti dışında farklı bir amaçla kullanılmayan hizmet binası tüm heybetiyle ayakta, kullanıcı ve araştırmacılara huzurlu bir ortam sağlamaktadır. ■

Kayseri’de Bir Kültür Ağacı: Rey Yayıncılık

Metin Eken

Yayınevleri kültürel hayatın en önemli parçalarından biridir. Hele ki salt ticari bir faaliyet olarak düşünülüyor da bir ideale yaslanıyorsa adeta her bir dalından farklı meyveler alabileceğiniz bir ağaç gibidir. Rey yayıncılık da 1991 yılının Ekim ayında “taşradan” kente açılan kültürün bir penceresi olmak amacıyla Yusuf Yerli, Aydın Karakimseli, Mustafa Zeyrek ve Esat Ayata öncülüğünde Kayseri’de dikilen bir kültür ağacıdır. Yayımladığı her bir kitapla hem Kayseri’de hem de tüm Türkiye’de önemli etkiler uyandıran ve entellektüel tartışmalara yol açan yayınevi Kayseri’de “İslamcı yayıncılık” kültürü açısından da üzerinde durulması gereken önemli bir tecrübe olarak karşımıza çıkar.

Bu tecrübeye dair dikkatle değinilmesi gereken ilk husus yayınevinin ismidir. Yayınevine neden “Rey” isminin seçildiği sorusu, Türkiye’de ve diğer Müslüman coğrafyalarda dönemin İslami hareketlerinin yaşadığı dönüşüm ve kırılmaları ortaya çıkarması bakımından önem arz eder.

Esa-sında “ehl-i hadis” ve “ehl-i rey” tartışması, kökenleri sahabe dönemine kadar uzanan bir usûl tartışmasıdır. Fıkhi meselelerde hadislerle yetinip ictihad etmekten belli ölçülerde imtina eden alimler ehl-i hadisi, hadisleri temel deliller olarak kabul edip bununla birlikte ictihadı ve reyi de dinamik bir biçimde kullanan, nasslarla birlikte akıl ve yoruma da geniş bir alan açan alimler ise ehl-i reyi temsil eder. İmam Ebu Hanife’nin kişiliğinde somutlaşan ehl-i rey ile İmam Malik’te somutlaşan ehl-i hadis taraftarları arasındaki temel tartışma rivayet ve reye dair bir usûl tartışmasıdır. Hadis taraftarları, ehl-i reyi akıl ve yorumu rivayetin önüne geçirmekle eleştirirken, ehl-i rey de hadis taraftarlarını yoruma yer bırakmamakla eleştirmiştir. Ancak modern süreçlerle birlikte bu tartışma yepyeni boyutlara evrilir ve modern dünyanın oluşturduğu bunalımlar karşısında gelişmeye başlayan yeni İslam yorumlarına kapı aralar. Buna göre ehli rey daha akılcı ve yenilikçi bir çizgiyi temsil ederken ehli hadis daha muhafazakar bir tutumu temsil eder. Ancak buradaki tartışma da temelde usûl tartışmasıdır denilebilir. *Rey Yayınlarının* kurucularından ve aynı zamanda yayın yönetmeni olan Yusuf Yerli ile yapılan bir söyleşide, yayınevinin ismine ilişkin kendisine yöneltilen

soruya
verdiği
cevapta yönetime dair bu
vurgu net bir biçimde göze çarpar;
“Rey Yayıncılık olarak, isminin de
çağrıştıracığı gibi ‘vusulsüzlüğümüz,
usulsüzlüğümüzden’ özdeyişinden
hareketle, bilgilenme konusunda yöntem sorununu,
halledilmesi gereken birinci sorun olarak değerlendirmekteyiz. Yayınladığımız eserlerle, okuyucuları
yöntem sahibi olma yönünde bilinçlendirmek istedik.”
Yusuf Yerli devamla gelenek içerisindeki
yerlerinin altını şu ifadelerle
çizer: “Rey Yayıncılık, kökenini
ehli rey olarak bilinen ve İmam
Azam Ebu Hanife’ye nispet
edilen akımdan ilham alan
bir anlayış. Aslında Rey
sadece bir anlayışın ifadesi değil bir mekânın da
adıdır. Rey şehri Müslüman ilim havzasının
en önemli tarihi yerlerinden
biridir. Kayseri bir ticaret şehridir.
Ebu Hanife de bir Tüccar Âlimdir.
Hanefilik bir iktidar mezhebi
olmaktan daha çok ve öte bir
çarşı fıkıdır, şehir hayatının merkezidir. Bu
sebeple bir ticaret şehri Kayseri’de
kurulan yayınevimize Rey Yayıncılık ismini verdik.”

Rey Yayıncılık İmam Gazali’nin usul-i fıkıh alanında yazdığı muhteşem ve muhalled eseri El Mustasfa’yı Türkçeye kazandırarak yöntem konusundaki ciddiyetini ortaya koyar.

Rey Yayıncılıktan çıkan ilk kitap, Yusuf Kaplan editörlüğünde 1991 yılında yayımlanan *Enformasyon Devrimi Efsa-*

nesidir. Kitle iletişim araçları ve modernleşme kuramlarına dair eleştirel bir çerçeve sunan kitap, iletişim bilimleri ve medya çalışmaları alanında erken editöryal çalışmalardan olması bakımından önemlidir.

1991 yılında basılan Yusuf el-Karadavi’nin *Sünneti Anlamada Yöntem* isimli kitabı yayınevinin ikinci kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla, M. T. Kureyşi’nin *Bir Yaşam Biçimi Olarak İslam* (1991), İngiliz casus Lawrens’in *Bilgeliğin Yedi Direği* (1991), Bernard Lewis’in *İslam’ın Siyasal Dili* (1992), Suriyeli yazar Halis Çelebi’nin *İslami Hareket ve Özeleştir* (1992) kitapları izler. *Ortaçağ İslam Felsefesine Giriş* (1992), *İslam Hukuku’nda Yöntem Tartışmaları* (1993) ve *Liberal İslam* (1996) gibi kitaplar da yayınevinden çıkan eserler arasındadır.

Rey Yayıncılıktan çıkan ve Türkiye’de dönemim İslamcı yayıncılık kültürüne önemli katkılar sağlayan bir diğer eser ise Francis Fukuyama’nın “tarihin sonu” tezini çeşitli yönleriyle irdeleyen makalelerin yer aldığı *Tarihin Sonu Mu?* (1992) adlı derleme kitap çalışmasıdır. Bu çalışma, özellikle İslamcı kimliğiyle ön plana çıkan pek çok yazarın Batılı siyasi, ekonomik ve kültürel hegemonya girişimlerini meşrulaştıran tarihin sonu tezini tartıştığı bir seçki olarak ortaya çıkar ve yayınlandığı dönemde Türkiye’de büyük etkiler uyandırır. Böylesi etki uyandıran bir çalışmanın Kayseri merkezli bir yayınevinden çıkması da Rey Yayıncılık için önemli bir iftihar kaynağı olur ve Batı’nın meydan okuyuşuna karşı ilk kez Anadolu, Erciyes merkezli bir çıkış olarak değerlendirilir.

Yayınevinin yayın politikası ve hedef kitlesi Yusuf Yerli’nin aşağıdaki ifadelerinde karşılık bulur;

Nitelikli eserleri tercih eden bir yayıncılık anlayışı ile fikri seviye konusunda bir çıta koyduk. Belli bir kaliteyi ve sloganlar ötesi bilinçlenmeyi amaçlayan insanlar için bir uğrak noktası olmak, bu vesilelerle bilinmek, keşfedilemediği veya uygun vasatları bulamadığı için kaybolup giden nice değerlere sahip çıkıp imkân sunmak, resmi üniversitenin karşısında ‘gayri resmi üniversiteler’ oluşturmak,

her zaman ve mekânda kimliğimize sahip çıkmak başlangıçtaki amaçlarımızdı. Bu amaçlanan hedeflere varmak, bir kültür köprüsü kurarak yazarlarla-yayıncılarla okuyucuyu yüz yüze getirmek, en önemlisi de yeni yazar ve çevirmenleri kültür dünyamıza katıp, Erciyes'in zirvesinden bütün bir Anadolu'ya haykırmak en çok arzuladığımız şeylerdi.

Rey Yayıncılık 1990'lı yılların başından itibaren yayımladığı kitaplarla sadece Kayseri'de değil tüm Türkiye'de kültürel ve entelektüel çevrelerde yeni tartışmaların açılmasına zemin hazırlar. 1992-1994 yılları arasında aylık usul ve tenkit dergisi olarak yayımlanan *Polemik Dergisi* 1992 yılında ilk kez Rey Yayıncılık tarafından Türkçeye çevrilen Bernard Lewis'in *İslam'ın Siyasal Dili* kitabı üzerinden gerçekleştirilen tartışmalara sahne olur. Türkiye'nin önde gelen ve uluslararası nam yapmış akademisyenlerinden Ali Yaşar Sarıbay ve İlber Ortaylı arasında geçen ve karşılıklı cevaplarla devam eden tartışma dönemin kültür çevrelerinde merakla izlenen münazaralardan biri olur.

Dursun Çiçek tarafından yazılan *Postmodernizmin İslamcılar Üzerine Etkisi* isimli kitap alanında ilk olması bir yana günümüzde çokça tartışılan konulara önceden ışık tutan ama maalesef keşfedilmeyi hala bekleyen bir kitap olarak Rey Yayıncılığın listesinde yer almaktadır. Turan Koç'un *Din Dili* isimli eseri de ilk kez Rey Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır.

Rey Yayıncılık Kayseri dışındaki kültürel çevrelerin Kayseri algısına olumlu etkide bulunması bakımından da önem arz eder. Yayınevi yayın hayatını sonlandırdıktan uzun yıllar sonra Fatih Altaylı'nın sunduğu Teke Tek programına konuk olan Celal Şengör ve İlber Ortaylı arasında geçen konuşmada Kayseri geçmişten gelen olumsuz yakıştırmalarla birlikte kültürel faaliyetlerdeki başarısıyla anılır. Buradaki konuşmada İlber Ortaylı, Bernard Lewis'in *İslam'ın Siyasal Dili* isimli kitabının ilk kez Kayseri'de bir yayınevi tarafından (Rey Yayıncılık) Türkçeye çevrilip basıldığı vurgusu üzerinden geçmişten beri Kayseri'ye atfedilen bazı olumsuz algıları tersine çeviren ifadeler kullanır.

Bu yönüyle Rey yayıncılık; titizlikle seçilmiş çeviri eserleri Türkçe'ye aktarması, çıktığı dönemdeki İslami hareketlerin en önemli sorunlarından biri olan yöntem meselesini temel bir mesele olarak ele alması, sosyal bilimlerden İslami neşriyate geniş bir yelpazede yayınlar yapma ve sloganların ötesine taşan bir yayıncılık dili geliştirme çabası ve İstanbul merkezli yayıncılık anlayışını kırma mücadelesiyle Kayseri'nin kültür hayatını derinden etkilemiştir. Ancak ne yazık ki bir yayınevi için çok erken sayılabilecek bir dönemde, 2000 yılında yayın hayatına veda etmiştir. ■

İlber Ortaylı:

"Kayseri, gelir ortalaması yüksek bir şehirdir biliyorsunuz. Dinamik bir şehirdir ve daha da kontrastlı tezat bir şey söyleyeyim; etraftaki şehir ve vilayetlere göre fevkalade yüksek bağış miktarları vardır. Yani Kayseri'de hükümet ne sağlık ocağı açar, ne de mektep. Bunların hepsini Kayserililer yapar. Adam Almanya'da biraz para kazanmıştır, köyüne sağlık ocağıyla birlikte Mercedes marka ambulans yollar yani böyle bir şey. Daha da enteresanı çok tezatlı bir şey, Kayseri şehri kültürel faaliyetleri toplantıydı, bilmem neydi, kitap basımıydı falan mesela Bernard Lewis'in 'The Political Language of Islam' ilk orada çevrildi, bir yayın evinde basıldı."

Söyleşi

Mustafa İbakorkmaz

■ Yayıncılık yapmak nereden aklınıza geldi?

- Emel Demirezen: Şiir sevdiğim için kitapla öteden beri ilgiliyim. Şiir yazdığım için kendi şiir kitaplarım da var. Bir şiir sever ve şair olarak Kayseri'de yayıncılığın bir eksiklik olduğunun zaten farkındaydım. Zaman içerisinde profesyonel olarak organizatörlük yapmaya başladım. Türkiye'nin bir çok şehrinde ve tabii ki Kayseri'de de şiir akşamları düzenledim. Bu tür etkinliklerde elbette kitap imzalatmak isteyenler oluyor ve kitap standları kuruluyor. Profesyonel hayatımda da kitapla bu şekilde yeniden tanıştık. Düzenlediğimiz programlarda tanıştığımız bir çok yazar şairle sohbetlerimiz oldu. Kitap yayınlamanın, dağıtmanın, okurla buluşturmanın güzelliklerini yaşadık, problemleriyle de karşılaştık. Bir de Kayseri Yazarlar Şairler diye derneğimiz var. Dernek olarak bazı şair ve yazarlarımız için vefa kitapları çıkarmıştık. Bu kitaplar da oldukça beğenilmiş ve ilgi görmüştü. Zaman içerisinde, değer verdiğim kimi yazar ve şairlerin görüşleri İncir Yayıncılık fikrini zihnimde oluşturdu. Nasıl yürüyeceğimize dair araştırmalar yaptım, hangi doğrultuda yayın faaliyeti yapacağıma karar verdim. Ardından profesyonel olarak yayıncılık hayatına başladım.

■ Kayseri'de yayıncılık zor olmuyor mu?

- Emel Demirezen: Kayseri'de yayıncılık zor. Ama bu zorluk bir yayıncı için gereken, yazar bulma, dizgi, tasarım, baskı gibi teknik konularda değil. Dışardan bakıldığında taşra olarak gözükmesi, kısmi olarak bir zorluk çıkarmıyor değil. Ama iletişimin kolaylaştığı bir çağda yaşıyoruz. Bir de yapılan

İncir Yayıncılık

iş ortaya çıkınca, şayet kaliteli, nitelikli bir işse nerede üretildiğine çok bakılmıyor. Yayınladığımız kitaplarda içeriğin niteliğine ve baskının kalitesine önem veriyoruz. Kitaplarımız okurla buluştuğunda bu zorluk kolayca aşılmış oluyor. Kimileri Kayseri'de böyle bir yayınevi olabileceğine inanmıyor, inanmak istemiyor. Ama hakımızı teslim ediyorlar. Kayseri'de yayıncılığın zorluğu ise, Kayseri'nin kültür ve sanatta değer üretebileceğine, bu tür işlerde ticari bir kazanç olabileceğine inanılmaması. Zaman zaman denenmiş olsa bile başarılı, dolayısıyla örnek olabilecek profesyonel yayıncıların ayakta kalamamış olması. Oysa her iş gibi yayıncılık da sermaye isteyen, yatırım yapmadan önce iyice araştırılması ve işe başladıkdan sonra mutlaka profesyonel davranmaya devam edilmesi gereken bir meslek. Artık üniversitelerde yayıncılık ve ilgili alt alanları birer bölüm olarak okutulmaya başlandı.

Kayseri'de yayıncılığın en zor yanlarından biri de bu sektörün gelişmemiş olması. Şehirde son teknolojiyi kullanan matbaalar var. İyi tasarımcılar var. Yazarlarımız şairlerimiz var. Fakat yayıncılık nispeten amatör bir faaliyet olarak yürüyor. Hali hazırda yayıncılıkla uğraşanlar bu işten kazanıp kazandıklarıyla yeni yatırımlar yapacak duruma gelebilseler Kayseri farklı bir kazanç kapısı bulmuş olacak. Rekabetin olduğu yerde bir yarış ve bu yarışın olduğu yerde gelişme oluyor. Organize sanayiimizde yüzlerce kanepa fabrikası var. Bunlar birbirine rakip olsa da sektör olarak gelişme sağladılar. Kayseri bugün bir mobilya üretim şehri olarak tanınıyor. Bu işletmeler bir günde oluşmadı. Yayıncılarımız da günün birinde böyle bir atılım yapacaklar.

Ben buna inanıyor ve ümit

ediyorum. Üç tane üniversitemiz var. Yüzlerce akademisyen, binlerce öğrenci yaşıyor bu şehirde. Ayrıca yabana atılmayacak sayıda okur yaşıyor. Yazarlarımız, şairlerimiz var. Geriye zorlukları aşmak için çalışmak ve birbiri için olmazsa olmaz insanların en azından şehir gelişsin diye bir araya gelmeleri kalıyor. ■

Kayseri’de Kitaptan İki Gönül

Kayseri’de kitap ve kitabevi ile özdeşleşen iki isim var Esat ve Ayhan. Akabe Kitabevi 70’lerin sonundan, Kıvılcım Kitabevi ise 80’lerin ortalarından itibaren Kayseri’ye kitabı taşıyan mekânlar. Gerek Akabe ve gerekse Kıvılcım kitabevinin ötesinde gerçekten birer okul/ekol. Kiminin bahçesinde, kiminin duldasında, kiminin içindeki küçük bir odada Türkiye’nin, dünyanın güncel ve tarihi meseleleri konuşuldu her zaman. Kitap eksenli dostluklar belirleyici oldu. İçilen bir çayın deminde, dinlenen bir türkünün avazında nefesler, kelimeler, duygular birbirine karıştı. Hatta zamanla her iki kitabevi bir yayınevine de dönüştü. Akabe’nin de ortağı olduğu Rey Yayınları, Kıvılcım’ın kendi adını taşıyan Kıvılcım Yayınevi okuyucularını kitaplarla buluşturdu.

Bunca yıllık emeğin şahitleri olan bu iki insan kitaba nasıl bakıyor bunu konuştuk. Bir de onların ağzından dinleyelim, onlara kulak verelim istedik..

■ **Kayseri’de kitap ve kitapçılık, kitapseverler konusunda neler dersiniz? 30 yıldır bu süreci en iyi sizler biliyorsunuz.**

- **Ayhan:** Öncelikle böylesine önemli bir işi yapmamızın mutluluğu ve keyfi var. İnsanları kitaba kavuşturmak çok kutsal bir şey bizim için. Sonuçta kitabevi bir ticarethanedir, senet mi geldi, çek mi geldi, ödeme mi geldi bunu okuyucu bilmez ve biz de bunları yansıtmayız. Hatta kitapseverlerin bir kitap eksenindeki mutluluğu bütün bunları bize unutturur. Kitapçılığı bırakmayı düşünen her kitapçı eminim ki kitaba ve işine daha çok sarılır. Çünkü bizimki bir işten öte. Bilgi taşıyan insanlarız, hikmet taşıyan insanlarız. Biz kitaba böyle bakıyoruz. Kitap vasıtası ile tanıdığımız dostlarımız, arkadaşlarımız bizim için her şeyden önemlidir. Bazen insanlar az okuyor vesaire diye hayıflanmalarımız olur ama aslına bakarsanız tarihin her döneminde insanların çok azı

AKABE VE KIVILCIM

okur. Belirli bir kesimi okur. Bu Kayseri için de böyle. Açıldığımız günden beri okuyan insanlar hala okuyor. Yeni gelen nesiller ise biraz da olsa artarak okumayı sürdürüyor. Çabamız bunun daha makul seviyelere

gelmesi içindir.

- **Esat:** Kitapçılık getirisi olmayan bir iştir. Yani bu iş, aşk işi, gönül işidir. Sevmezseniz yapamazsınız ve dayanmanız çok zor olur. Tezgâhtar olarak başladım bu işe ilk önce, çok sıkıldım ve başlangıçta sevmezdim bu işi. Ancak zamanla ya ben onlara alıştım ya onlar bana alıştı. Bırakamadım. Bana sorsanız başka hangi işi yapardın diye yine kitap, kitapçılık mesleğim olurdu. Öyle bir şey ki gelen her koliyi açarken aynı heyecanı hep yaşarım. Koliden çıkacak kitaplar beni hâlâ heyecanlandırır. Bu işi yaptığım için de hiç pişman olmadım. Yine de aynı işi yapmaktan büyük zevk alıyorum. Dolayısıyla insanların kitaba

mesafeli durması anlaşılır bir şey. İnsanın tatması, bilmesi, fark etmesi gerekiyor. Zaten bir kez tattı mı gerisi kendiliğinden geliyor. Kitapla bir hayat başlıyor. Benim açıldığından bu tarafa her gün gelen kitapseverlerim var. Ben onlara müşteri gözüyle bir kez olsun bakmadım. Her zaman derim benim müşterilerim değil, dostlarım, arkadaşlarım var. Kitapsever bizim için dost ve arkadaşdır. Kayseri’de kitap okuyucusu elbette istenilen düzeyde değil. Ancak biz yine de okuyan insanların belli bir kesiminin sürekliliğinden dolayı umudumuzu yitirmiyoruz.

■ **Şimdi kitap kafeler var, marketlerde kitaplar satılıyor. Popüler kitaplar var. Bu konularda ne dersiniz? Bu sizin açınızdan, okuyucu açısından olumlu mu olumsuz mu?**

- **Ayhan:** Öncelikle popüler kitaplar, yazarlar ve okuyuculardan başlayım. Ben asla olumsuz görmüyorum. Bazıları bunu ticari açıdan düşündüğümüzü zannedebilirler ancak ben olayın başka bir boyutuna dikkat çekmek istiyorum. Bu süreçte popüler denilen kitaplarla okumaya başlayıp daha sonra çok nitelikli bir okuyucu olan onlarca yüzlerce insan tanıyorum. Sadece bu bile yeterli bir kriterdir bu hususta. Artı sonuçta bu kişi, şuraya buraya gitmiyor, şunu bunu yapmıyor, kitap okuyor ve okuyor. Okuyan bir türlü yolu ve yolunu buluyor. Kitapların markete girmesi yine ekonomik anlamda bizi olumsuz etkilese de biz o boyutunda değiliz. Markette veya AVM’de kitap kitabı sıradanlaştırıyor. Onu bir tüketim nesnesi haline getiriyor. Bizim kitapseverlere sunduğumuz ortamı sunamıyor. Dolayısıyla bir kültürü yok ediyor.

Kitabevi sadece bir ticarethane değil, okuldur kimi zaman, kimi zaman barınaktır. İnsanların dostlar bulduğu, arkadaşlar edindiği, fikir kulüpleri oluşturduğu mekânlardır. Bu boyutunu göz ardı etmemek gerek

- **Esat:** Markete gittiğinizde size hoş geldiniz demezler. Sıcak bir çay ısmarlamazlar. Açlığınıza susuzluğunuzu sormazlar. Paranız yoksa kitap da vermezler. Bizim borçlarımızı sildiğimiz onlarca kitapseverimiz olmuştur. Kitabı seven, bizi istismar etmeyen biriye hiç gücümüze bile gitmez. Kayseri’deki tüm üniversite öğrencileri bu iki kitapçıya gelir ağırlıklı olarak ve bizde hesabı vardır. Çünkü parası yoktur ama kitap da lazımdır. Biz veririz. Öğrenci harçlığından gıdım gıdım öder. Ödeyemediğini de biz sileriz. Bunu AVM yapabilir mi? Onun dışında bir AVM veya markette kitap sohbeti yapabilir misiniz çayınızı yudumlayarak? Mesele sadece kitap almak değil, kitabevi, kitabevine gelen insanlarla yaşanan iklimi idrak edebilmektir. Bu kaybolduğu zaman kitabevleri zaten kendiliğinden kaybolacaktır.

■ **DR, Yapı Kredi, İş Bankası v.b gibi kitap basan bazı yayınevleri kitabevleri de kuruyorlar. Bu hususta neler dersiniz?**

- **Ayhan:** Aslında bunlar kitabevleri değil. AVM’den farklı olmakla birlikte kitap market diyebiliriz. Sadece kitap satılmıyor buralarda. Kitabın insana ulaşması bakımından güzel mekânlar ancak az önce de belirttiğimiz gibi, kitabevi iklimini, kültürünü ve geleneğini bulamazsınız ortada. Bizim kitabevleri ile ilgili kaygımız sırf ticari değil. Elbette ki ticari boyutu olmadan ayakta duramaz. Ama asıl bizim derdimiz, geçmişten gelen bir gelenek, kültür ortadan kaybolacak. Zaten mekanikleşen insan ilişkileri bu anlamda da mekanikleşecek. Aynı kitabı okuyan insanlar bile birbirine uzak olacak.

- **Esat:** Kitabevi bir mekân. Bunun mekân olma özelliğini yok ettiğinizde kitap da bir işe yaramaz. Namazı da her yerde kılarırsınız ama bu camiyi, mescidi yok etmenizi gerektirmez. Bizim kitabevlerinde sadece kitap alınmaz. Sohbetler yapılır. Bir masanın etrafında, bir kelimenin, bir cümlenin, bir hatıranın etrafında insanlar otururlar ve dostluklarını paylaşırlar. Kitabevi kültürü ve geleneğinin yaşaması ve devam etmesidir önemli olan. Çünkü insanlarımızı birbirine bağlayan mekânların sayısı gittikçe azalıyor. Kitabevi insanlar arasında bir bağıdır. ■

İnsanların kendilerini daha çok dünyevi unsurlarla tanıttığı ve tanıdığı bir çağda yaşıyoruz. Seküler sürecin doğal sonucudur bu. Popüler olmak, bilinmek, beğenilmek içinde yaşadığımız çağın en onmaz hastalığı. AVM'lerin hızla yayıldığı, tüketim kültürünün alabildiğine toplumu kuşattığı, kitabevlerinin, kültür ve sanat merkezlerinin azaldığı çağımızda kendini kitapla tanıdığımız ve bildiğimiz insanların sayısı da gittikçe azalıyor. Ama buna rağmen bazı insanları hala kitapla özdeşleştirir ve kitapla tanırırsınız. Onu bilmenize bir kitap, kütüphane veya kitabevi vesile olmuştur. Ve artık o sizin dünyanızda bir kitapla hatırlanır ve yad edilir. Bu anlamda Kayseri'de kitap, okumak denildiğinde ilk akla gelen insanlardan biri olan aynı zamanda

dergilerimizin genel yayın yönetmenliğini yapan Dursun Hocam ile kitap üzerine bir söyleşi yaptık. Söyleşiden de öte aslında bir kitap içinde yol almak gibi, 1980'ler sonrası Kayseri/Kitap ilişkisinin bir kesitine şahitlik eden bir insanın izlenimlerini aktarmaya çalıştık. Kitaptan evinde, kitap dolu bir sohbet yaptık.

■ **İlk soru... Kitap dolu bir odada, kitap dolu bir masada böyle bir soru ile başlamak gerekir sanırım. Kitapla nasıl karşılaştınız?**

● Önce masalarda tabi ki. Masal dinlemeyen çocuk kitap okumaz. Bu nedenle büyüklerin çocuklara geçmiş hikâyelerini, masallarını anlatmaları, çocuğun

muhayyilesinin oluşmasında ve okuma alışkanlığının ortaya çıkmasında çok önemli ve belirleyicidir. Özellikle nenem ve annem sonra da karşı komşumuz Ziya amcanın masalları ve hikâyeleri benim kitapla ilk karşılaşmamdır. Tabi bu somut kitap değil soyut anlamda kitap. Daha sonra ise okumaya başladığım da dinlediğim masalları, hikâyeleri ve tarihi olayları dedeme, büyüklerime okumaya başladım. Bunun karşılığında da 5 kuruş 10 kuruş ve çok ender olarak da 25 kuruş bahşiş alırdım.

Tabi yaşadığım bu süreç özellikle ilkokul 4. sınıf-

Düşünen Şehir ve Şehir
Kültür Sanat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

Dursun Çiçek ile Kitap Üzerine

tan itibaren bende kitaba sahip olma duygusunu da geliştirdi. İlk dört yıl okulumuzdaki Kemalettin Tuğcu ve Server Bedi başta olmak üzere tüm kitapları bitirdim. Ama bitirdiğim kitaptan da ayrılamıyordum. Bunun için kitaplarımı okuyup bitirsem de benim olsun istedim.

■ **Nasıl sahip olacaktınız?**

Babamdan istedim öncelikle ve birkaç tanesini aldı. Ama daha çok isteyince doğal olarak karşı çıktı. Çünkü ekonomik anlamda o dönem iyi bir süreçte

■ Okuyan insan, inancı ideolojisi ne olursa olsun kalitelidir. İnandığına inanan inanmadığına inanmayan adamdır okuyan insan. Okuyan insan, okuma rolü yapmaz. Kitapsever rolü yapmaz. Her meşrebin en kaliteli insanıdır okuyan insan. Onu güdemezsiniz, onu kandıramazsınız.

değildik. Kıt kanaat geçiniyorduk. Bakkalımız vardı. Oradan alacağım kitabın miktarı kadar para yürütmeye başladım. Birdi ikiydi derken yakalandım. İyi bir dayak yedim ama kitapsız da duramıyordum. Annemin köylüsü bir eczacı vardı Kamil abi. Bir arkadaşım onun yanında çırak olarak çalışıyordu. Hemen oraya gittim. İlkokul 5. sınıftayım. Kamil Amca dedim bana iş verir misin? Para kazanmam lazım benim için çok önemli dedim. Gülümsedi ne yapacaksın parayı dedi? Kitap okumayı çok seviyorum kitap alacağım dedim. Yanaklarımı sıkarak tamam hadi başla dedi ve başlayış o başlayış. Haftada diğer çıraklara verdiğinden fazlasını verirdi bana. Liseyi bitirene kadar hem okudum hem çalıştım o eczanede ve benim liseyi bitirdiğimde 747 kitabım vardı.

■ Nereye koyuyordunuz kitapları?

- Çocukluğumdan beri teyzemin yanında büyüdüğüm için ayrı bir odam vardı ve orada önce makatın altına, valizlere saklıyordum, hatta bahçedeki sap yığınının içine saklıyordum. Ama daha sonra teyzem anlayış gösterdi ve evdeki küçük büfelere dizmeye başladım sonra küçük bir kitaplık yaptım böyle böyle birikti.

■ Peki, okumanız sistematik bir okumaya nasıl dönüştü. Mesela bilindik yazarlar, şairler veya edebiyatçılarla ve kitaplarıyla nasıl karşılaştınız?

- Orta 2. sınıfta Müşerref hanım vardı Edebiyat öğretmenimiz. O dersinde gizli gizli kitap okuduğumu fark etti. O zamana kadar ne bulursam onu okuyordum birazcık da. Mahallemizde okuyan iki insan vardı. Milliyetçi Hilmi abi ve Sosyalist Raşit abi.. Her ikisinden de kitaplar alıyordum. Ben daha çok romanları ve tarihi kitapları tercih ediyordum o

dönem. Ama Müşerref hocamla birlikte önce Necip Fazıl sonra Sezai Karakoç ile tanıştım. Necip Fazıl'ın O ve Ben diye bir kitabını verdi bana. Çoğu kelimeleri anlamıyordum ama sözlük kullanmayı o dönemde de çok seviyordum. Kitabı sabahlayarak bitirdim. Tuhaflaşmıştım. İlk o zaman düşünmek dedikleri bu olsa gerek dediğimi hatırlıyorum. Ertesi gün heyecanla öğretmenimin yanına gittim hocam dedim bu adamın başka kitapları var mı? Sen önce onu oku bitir dedi. Okudum bitirdim dedim. Nasıl dedi.. O kadar şaşkındı ki.. Sonra inanmadı ve ben kitabı anlat-

maya başladım. Afalladı. Sonra Necip Fazıl'ın Çile ve Sezai Karakoç'un Yitik Cennet'ini getirdi. Artık ayrı bir boyuta ayrı bir dünyaya geçmişim sanki. Liseyi bitirdiğimde sınava İstanbul'da girmek istemem tamamen Necip Fazıl'ı görme amaçlıydı ve şükür ki bu da gerçek oldu.

■ Necip Fazıl'ı gördükten tanıdıktan sonra bu kitapla olan ilişkinizi ve sizi nasıl etkiledi?

- Necip Fazıl'ı ilk gördüğümde kitapla dolu bir odada

yatıyordu. Kızıltoprak'ta bir evdi. Onun yanında kaldığım 21 günlük süreçte o kütüphaneyi Fransızca, Osmanlıca kitaplar da dâhil keyifle karıştırır zevkle izlerdim. Tabii sabahları Üstada gazete başlıklarını ve onun istediği yazıları okumam da önemliydi. Yine bazı kitaplardan istediği bazı bölümleri ona okurdum. Onun yanındayken kimler geldi kimler geçti... Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören başta olmak üzere pek çok insan.. Kitapla fikirle dolu bir dünyanın içine düşmüştüm.

Üniversite sınavını kazandığımı onun yanındayken öğrendim. Kayseri İlahiyat Fakültesi'ni kazanmıştım. Bana Söğüt Fikir Kulübü ve Ali Biraderoğlu'ndan söz etti. Söğüt için, oğullarım var orada git onları bul dedi. Geldim buldum...

■ **Zaman zaman kütüphanemi görenler soruyor: Hepsini okudunuz mu? Elbette okumadığım kitap vardır ama ben kitabı okumak için alan bir insanım. Daha da ötesi kitap benim için kendisiyle yaşadığım arkadaşım, dostum.**

■ **Buluş hikayeniz de yine bir kitapçı ve kitap üzerinden sanırım..**

● Evet... Esat abi... Akabe... İstasyondan indim ve indiğim bir insana Söğüt Kitabevini sordum. O dönem kitabeviydi Söğüt. Adam bilmediğini söyledi ama İstasyon caddesini göstererek buradan doğru gidersem sol köşede bir medrese var Sahabiye Medresesi, oradadır muhtemelen oraya sorarsın dedi. Ben de yürüyerek geldim, medreseyi buldum ve içeri girdim. Medreseye girince sol taraftaki ilk dükkâna girdim. Babam Halk Partili olduğundan mıdır bilmem biz camiye girdiğimiz zaman da sol tarafa otururuz. O zaman Akabe Sahabiye Medresesi'ne girer girmez sol köşedeydi. İçeri girdim kimse yok. Selam verdim kimse yok mu dedim kısa boylu bir adam başını kitapların arasından uzattı. Buyrun dedi. Ben de "Beni Necip Fazıl gönderdi. Ali Biraderoğlu ve Söğüt'ü

arıyorum" dedim. Bunun üzerine sesini çıkarmadı yanıma geldi. Kim olduğumu sordu ve sonra da Söğüt'ü tarif etti. Burası da Büyük Doğucuların kitabevi buraya da gel git dedi. Sonra Söğüt'ü buldum. Dışarıda Aydın abi (Aydın Karakimseli) ve Ahmet abi (Ahmet Kocaoğlu) satranç oynuyor, içeriden yangın dumanı gibi bir duman çıkıyor ve içerisi kitap dolu, camında pul satılır diyen küçük bir yer... Benim Söğüt ve Akabe hikayem böyle başladı. O gün bugündür Söğüt'ün gölgesinde ve Akabe'nin duldasında kitap okumaya, dinlemeye devam ediyorum.

■ **Peki hocam şu an kitap dolu bir evde yaşıyorsunuz.. Nasıl kitap okuyorsunuz? Aynı zamanda yazıyorsunuz. Yazıya göre mi okuyorsunuz ya da ölçü ve kriteriniz nedir?**

● İnsanın ilgilendiği alan tabii ki okumasını belirliyor. İlahiyat okudum, sosyolojiden master yaptım ve Ali abiden düzenli felsefe okudum. Bunun etkisiyle kütüphanemin önemli bir bölümünü bu tür eserler oluşturuyor. Tarih benim için vazgeçilmez. Ve tabii ki roman, hikaye, şiir ve gezi/hatıra yazıları... Sistematik okumalar yapıyorum. Popüler kitaplara neredeyse hiç takılmadım. Her zaman okuduğum bir tefsir, bir tasavvufi metin veya bir kaynak Batılı metin vardır. Üçünü birlikte belli zaman dilimlerinde okuyorum. Günde ortalama 300 sayfa okuduğumu söylersem bunun abartı olmadığını anlarsınız. İşyerinde ise daha çok roman, şiir, gezi yazıları türü metinleri ve dergileri okuyorum. Günde 5 saat ortalama ile uyuyunca, yazmaya ve gezmeye de fırsat kalıyor.

■ **Yazdığınız kitaplar ve yazılar da var?**

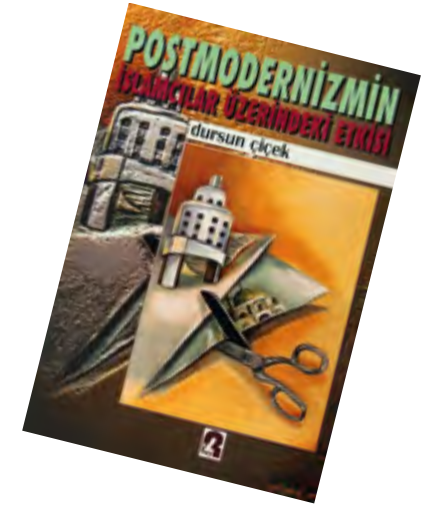
● Evet üç tane telif. Üç tane de edisyon olarak ortak çıkardığımız kitaplarım var. Ama benim asıl yazı tarafım yazdığım makale ve gezi yazılarıdır. Sayısını bilmiyorum ama sanırım 300'e yakın yazım var. 1990'larda Yeni Şafak'ta başladım ve pek çok dergide yazılarım yayımlandı ve bu Düşünen Şehir ve Şehir dergisi ekseninde de hala devam ediyor. Müstear isimlerle yazılarım daha çoktur. Zaten düzenli okuyan insanlar bir süre sonra yazmaya başlarlar. Ama benim için okumak mı yazmak mı dense ben okumak derim. Hala kendimi yazar olarak değil okur olarak kabul ederim.

■ **Kayseri ve kitap konusuna gelirsek. Siz 1982'den beri burada yaşıyorsunuz ve İstanbul ile de sıkı bir bağınız var. Kayseri'de kitabın durumu nedir? Çevrenizdeki insanlar veya kurumlar kitaba yeterli ilgiyi gösteriyorlar mı?**

● Kayseri bu konuda hem çok iyi hem de çok kötü. Öncelikle iki kitabevi Akabe ve Kıvılcım Kayseri için büyük bir nimet. Meşrepleri farklı insanları bir araya getiren bu iki kitabevi gerçekten de kitabı güncel olarak takip ettiğimiz, bana göre İstanbul'dan daha önemli mekânlar. İstanbul'un büyüklüğünde bulamadığımız kitapları buralarda bulursunuz. Ben İletişim'den, Metis'ten bulamadığım çoğu kitabı Kıvılcım'dan buldum. İstanbul ile elbette mukayese edilemez ama yine de Kayseri'yi bu konuda küçümsememek lazım. Benim eleştirdiğim husus ise okuyan insanın azlığı. Özellikle bizim kuşakta her iki kitabevine de gittiğim için çok iyi biliyorum, okuyan insan sayısı ve niteliği fazla değil. Bizden sonraki kuşak daha iyi geliyor diye düşünüyorum.

Bu iki kitabevinin dışında Büyükşehir Belediyesi ve üniversitenin yaptığı yayınları da ayrı bir yere koymak gerekir. Şunu belirtmek isterim ki çok güzel ve ender çalışmalar yapılmasına rağmen bana göre her iki kurumun yayımladığı eserler de geçmiş düşünülecek olursak yeterli değil. Daha sistemli, daha Kayseri merkezli eserler yayımlanabilirdi. Mesela Seyyid Burhaneddin'in Maarif'i, Davud el Kayseri'nin Füsüs Şerhi, Mimar Sinan'ın eseri başta olmak üzere sembolik anlamda Kayseri'yi temsil edecek eserler bile bu kurumlar tarafından yayımlanmalıdır. Yayıncılığı hatırla gönül işi olmaktan çıkardığımız zaman çok önemli işler çıkacaktır. Büyükşehir Belediyesi son zamanlarda ve belli dönemlerde bunu başardı. Ansiklopedi çalışması gibi çalışmalar gerekiyor. Envanterler, hatıralar daha düzenli ve sistemli bir biçimde yayımlanabilir. Şu an bu anlamda hazırlıklar ve çalışmalar yapıldığını biliyorum. Belediye yayınları umarım bundan sonra daha düzenli ve sistemli olacak. İnşallah Üniversite de bunun gerisinde kalmaz.

Rey Yayınları başta olmak üzere pek çok yayınevi de var Kayseri'de. Kesintisiz çıkan bir Erciyes dergisi var. Bunların katkılarını da yabana atmamak gerekir. Ama Rey yayınlarından biliyorum ki bunların çoğu devlet desteği almadan kendi yağlarıyla ile kavrulan yayınevleri... Bunları kesinlikle desteklemek gerekiyor. Ama dediğim gibi hatırla ve gönül işinde değil, nitelikte ve

■ **Benim evimde ben nasıl her meşrepten insanı kitabıyla misafir ediyorsam ve bu bana güç veriyorsa, okumalarımızda da çeşitliliğe dikkat etmeliyiz. Bu hususta da bir usul sahibi olmak gerekiyor. Ben Necip Fazıl'ı okurken, Nazım Hikmet'i ihmal etmem, Nurettin Topçu'yu ihmal etmem, Goethe'yi, Tolstoy'u ihmal etmem. İbni Arabi, İmam Gazali benim için mihenkler ama bu Heidegger'i, Platon'u, Pascal'ı görmezden gelmemi gerektirmez.**

mahiyette desteklemek gerekiyor. Kayseri'nin iki kitabevi gibi marka değerinde yayınevleri olmalı. Konuya'da Çizgi bunu başardı. Ben bu konuda da karamsar değilim. Belediyenin Kayserili yazarları kitaplarını alarak ve zaman zaman da kitaplarını basarak desteklediğini biliyorum. Bunun bilinçli biçimde devam etmesi şehrin kültür ve sanatına önemli bir katkıdır. Son dönemde Düşünen Şehir, Okuyan Şehir kavram-sallaştırmaları tesadüf değildir.

■ **Kütüphaneler de önemli...**

● Hem de çok.. Bu konuda Üniversite Kütüphanesi, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi çok zengin ve güzel

kütüphaneler. Belediyenin yenilediği merkez kütüphane, Sezai Karakoç Kütüphanesi, Gevher Nesibe Kütüphanesi önemli. Ve yeni açılması planlanan 50 bin kitaplık akademik kütüphane ile Talas'a yapılan yeni kütüphane, yine açılması planlanan Akif Emre Kütüphanesi bizi heyecanlandırıyor. Kütüphaneler bir kültür merkezi haline dönüştükçe insanların da dönüşeceğine inanıyorum. KEK Vakfı başta olmak üzere vakıf yayınları ve kütüphanelerini de unutmamak gerekir. Belediye bünyesinde her yıl açılan Yazar Okulu, Emir Kalkan Hikaye yarışması, Fotoğraf Yarışması, yazarlara verilen mekanlar... Bunları önemsiyorum. Medreselerin, Kale içinin kültür sanat merkezleri haline getirilmesini önemsiyorum.

■ **Bir de popüler tüketilen kitaplar var ve bu tür kitapları okuyanlar var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz.**

- Bazıları bu konuda bunu okuma olarak görmüyor ama ben öyle düşünmüyorum. Bizler de Teksas Tomikslarıyla başladık. Bu tür kitapları elbette onlarla aynileştirmiyorum lakin zamanın bir ruhu var ve bu ruh ekseninde tüketilen kitaplar da mutlaka olacak. Kurgusal, daha basit insan ilişkilerini anlatan, aşk ve sevgi üzerine, gizem ve mistisizm üzerine kurgulu kitaplar bunlar. Dolayısıyla bunlar durup dururken olmuyor. Bunun sosyolojik ve psikolojik bir zemini var. 12 Eylül sonrası bir Türkiye gençliğinden söz ediyoruz. 28 Şubatı yaşamış bir gençlik. 80 sonrası Amerikancılık kültürü ile yetişmiş bir gençlik. Toplumun gittikçe tüketime yöneldiği yerlerde, insanların deli gibi biriktirmeye, tüketmeye dayalı bir hayat yaşadığı yerlerde insanlar sevgisiz, aşksız büyüler. İktisadi rasyonelleşmenin çok yoğun olduğu, sekülerliğin çok katı olduğu toplumlarda tepkisel olarak mistik hareketler ortaya çıkar, aşk, sevgi vurgulu kitaplar, filmler üretilir. Çünkü bu bir ihtiyaçtır. Herkes bunların milyonlar satmasına hayıflanıyor ama doğru dürüst bu durumu analiz eden birkaç makale veya kitap hatırlıyor musunuz? Neredeyse yok. Öyleyse bu okuma biçimini küçümsemeden anlamaya çalışmak gerekiyor. Kafe kültürünün egemen olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Kültürün de tüketildiği bir çağdayız. Tüketim toplumu belli bir alanda değil insanı ilgilendiren her alanda egemen. Öyleyse bu tür kitapları okuyan insanları kitapla ilgili hedef kitle olarak kabul edip, okuma biçimlerini daha nitelikli hale getirmenin yolları aranmalı ve düşünülmeli. Sırf eleştiri de seküler bir durumdur.

■ **Kütüphanenizden söz eder misiniz? Her gün 300 sayfa okuduğunuzu söylediniz. Kütüphanenizi ben de gördüğüm için bunun ne kadar doğal ve normal olduğunu biliyorum ancak okuyucularımız açısından kütüphanenizden söz ederseniz mutlu oluruz.**

- Evim mi, kütüphanem mi veya kitap evim mi bilmiyorum. Ama kitapla dolu bir evde yaşıyorum. Sayısını tam bilmiyorum. 25-30 bin arası seçme kitaplarla dolu bir kütüphanem var. Tabii burada şimdiye

kadar çeşitli kütüphanelere ve arkadaşlarıma bağışladığım kitap sayısı da en az bir kütüphane kadar vardır. Sanırım 10 bin civarı da kitap bağışlamışım. Banyo hariç evimdeki her mekânda kitap vardır ve maalesef sığmıyor. Üç kat evim olmasını sadece bunun için isterdim. Yani kitaplarımı iç içe, üst üste koymak biraz üzüyor beni. Çünkü arkaya koyduğum kitapları üzüyorum hissini yaşıyorum. Tabii burada şunu belirtmek gerekiyor. Ben kitap biriktirmiyorum. Okuyorum, mütalaa ediyorum. Okuduğum, üzerinde düşündüğüm ve mütalaa ettiğim kitapları alıyorum kütüphaneme. Bunun altını özellikle çizmek istiyorum. Çünkü kitap biriktirmek başka bir şey, okuduğu, düşündüğü, etkilendiği, mütalaa ettiği kitabı biriktirmek başka bir şeydir. Zaman zaman kütüphanemi görenler soruyor: Hepsini okudunuz mu? Elbette okumadığım kitap vardır ama ben kitabı okumak için alan bir insanım. Daha da ötesi kitap benim için kendisiyle yaşadığım arkadaşım, dostum. Geçenlerde bir bayan arkadaşın sosyal medyada paylaştığı

şeyi kıskandım. Diyor ki, soruyorlar bana niye bu kadar kitap okuyorsun diye ben de diyorum ki kitap sadece okumak için değil birlikte yaşamak için de alınır. Müthiş bir cevap bu. Ben hayatımla söylüyordum farklı kelimelerle söylüyordum ama bu biçimiyle daha veciz biçimde de söylemek isterdim. Evet, kitap birlikte yaşamak için de alınır. Bugün bir kitabın sıcaklığını, dostluğunu, yakınlığını çoğu insanda bulamıyoruz. Kaldı ki zaten kitap da bu yanıyla dost ve arkadaşdır. Varlığı size güven verir ve sizi kalabalıklaştırır. Geçenlerde annem aramıştı. Yalnız oğlum napıyorsun sıkılmıyor musun diye.. Ben de yok anne arkadaşlarım var sıkılmıyorum dedim. Kim var kim geldi diye sorunca ben de: Necip Fazıl geldi, İbni Arabi geldi, İmam Gazali geldi, birazdan da Nietzsche ve Yunus gelecek dedim; oh gurbanım onlara selamlarımı söyle, orada olsaydım onlara ıspanaklı çörek yapardım dedi. Hem gözlerim doldu hem mutlu oldum. Kitaplar böyledir onu idrak edene.

■ **Kütüphanenizden insanlar faydalanabiliyor mu?**

- Sen de şahitsin ki bu eve çay içmeye gelen kitapsız dergisiz gitmez. Hem de çantalarla giderler. Her zaman hediye edecek kitaplarım vardır. Bu arada bir nişanda da takı olarak kitap taktığımı belirtiyim. Bunun için evime ziyarete gelen herkese mutlaka kitap hediye ediyorum. Bunun dışında arkadaşlarımdan isteyen herkes bende bulunan kitabı isterler alırlar ve işleri bitince tekrar geri getirirler. Tabi getirmeyenler de oluyor. Onları asla unutmam. 11 yıl sonra getirenler olduğu gibi tek tük de olsa hiç getirmeyenler de oluyor. Onları affetmem. Çünkü benim kitabım sadece kitap değil. Onlar benim dostlarım, arkadaşlarım. Göz emeğim, çizgilerim, notlarım var hepsinde. Kitapları okurken ben notlar alırım, çizerim, notlar düşerim adeta şerh yaparım. Bazen yazarla bazen kitabın kahramanı ile bazen de kitabın kendisi ile konuşurum. Bunun için kitabımı alıp da getirmeyenleri kitaptan siliyorum.

■ **Peki, yine Kayseri ekseninde çok kitap okuyan arkadaşlarınız, dostlarınız dersek?**

- Tabii ki birinci sırada hocam, fikir babam Ali Biraderoglu... Ben okuma bakımından ona yaklaşmam bile. Bunların dışında, Ruhi Akgümüş, İbrahim Kamberli, Mehmet Torun, Mehmet Ayman, Yahya Karadavut (ki aynı zamanda Hunat'taki sahafımızdır), son dönemlerde Ali Ekrem Çınar, Serdar Kozan, sen ve şu an aklıma gelmeyen pek çok insan var. Üniversiteden Celaleddin Çelik Hoca, Faruk Karaarslan, Selahattin Polat hoca çok iyi okuyuculardır.

■ **Peki, hocam son sözü yine size bırakalım...**

- Bazı kitaplara sonsöz ve sonuç koyarlar ama bu aslında bir özet. Biz de özet olarak diyelim. Okuyan bir toplum olalım umudumu yitirmiyorum. Okuyan insan, inancı ideolojisi ne olursa olsun kaliteli. İnandığına inanan inanmadığına inanmayan adamdır okuyan insan. Okuyan insan, okuma rolü yapmaz. Kitapsever rolü yapmaz. Her meşrebin en kaliteli insanıdır okuyan insan. Onu güdemezsiniz, onu kandıramazsınız. Okumak insana kendini bilmesini öğretir. Kendini bilen insanın ise hangi inançtan veya meşrepten olursa olsun kimseye zararı olmaz. Mesele şu ki kitap ve okuma üzerinden bir de imaj üreten tipler var. En çok bunlara dikkat etmeliyiz. Her alanın âlimi, bilgisi, düşünürü, sanatkarı, filozofu olduğunda anlamımız olur. Benim evimde ben nasıl her meşrepten insanı kitabıyla misafir ediyorsam ve bu bana güç veriyorsa, okumalarımızda da çeşitliliğe dikkat etmeliyiz. Bu hususta da bir usul sahibi olmak gerekiyor. Ben Necip Fazıl'ı okurken, Nazım Hikmet'i ihmal etmem, Nurettin Topçu'yu ihmal etmem, Goethe'yi, Tolstoy'u ihmal etmem. İbni Arabi, İmam Gazali benim için mihenktir ama bu Heidegger'i, Platon'u, Pascal'ı görmezden gelmemi gerektirmez.

Budha'yı bilmeyen, Konfüçyüs'ü bilmeyen, Lao Tsu'yu bilmeyen belli bağlamlarda eksiktir. Sonuçta bizim aradığımız hikmet ve hakikattir. Bu anlamda biyografi benim için çok önemlidir. Fikir namusu olan her insanın, çileye açık her insanın eseri meşrebi ne olursa olsun okunmaya değerdir. ■

Ev Üzerine Kitaplar Gesi Evleri ve Geleneksel Kayseri Evleri

Alper Asım

Prof. Dr. Vacit İmamoğlu Kayseri'nin yetiştirdiği önemli insanlardan. Bir insanın önemi eserinden kaynaklanırsa bu hükmümüz kesinlikle doğru diye düşünüyoruz. Onu farklı kılan elbette öncelikle mimar olması. Mimar Sinan'ın yurdundan, onun eserleri başta olmak üzere Kayseri'nin mimari tarihine katkıda bulunan ve bunun için çırpınan önemli bir gönül adamı. Mimarideki ahengi aynı zamanda kelimelerine de yansıyor şiiir şiiir akıyor Erciyes'in eteklerinde..

Ev kitapları sıradan kitaplar değildir. Öyle olmalıdır ki ev kitapları içine alabilmelidir sizi. Yolları hissedip, toprak kokusunda, ağaçların hışırtıları içinde bir bahçe kapısını açıp, taş evlerden yansıyan bereketi izleyerek eşikten adım atmalısınız. Çocukluğunuzu, geçmişinizi değil aynı zamanda sosyal ve kültürel tarihinizi izleyebilmelisiniz. Bahçesinde, duvarında, kapısındaki herhangi bir motifte, odalarındaki mahremiyet kokan sessizliğinde bir anlam, bir ruh bulabilmelisiniz.

Vacit Hoca'nın üniversitedeki odasına

girerken, sanki geleneksel bir Kayseri evi ya da Gesi evine girmiş gibi hissettim. Oysa küçücükü oda. Kitaplar üst üste yığılmış, adeta insan hareket edemesin ve sığamasın diye kasten yapılmışçasına surette dar lakin anlamda kocaman bir oda. O odadaki karşılaşış ve ağırlanış bir geleneksel ev genişliğinin ve sonsuzluğunun bir insana nasıl yansıdığını göstermesi açısından önemliydi. Yazdığı kitaplardaki ev gibiydi Vacit Hoca. Sanki yazdığı evlerin misafir odası köşesine veya bahçesine oturmuş bizi ağırlıyordu. Ferahlık, huzur ve misafirperverlik gerçekten kelimelerle ifade edilemez türdendi.

Kitaplarını bize imzalarkenki heyecanından neredeyse kitaplar dile gelecekti. Gerçekten yazdığı, anlattığı, mimari özelliklerini, geleneksel yanlarını izah ettiği o kitaplar adeta orada somutlaştı, can buldu ve bizi o evlerde ağırladı.

Ev ile ilgili kitaplarını yazmak istediğim bir insanın kendisini niye yazıyorum; çünkü yazdığı evler şahsiyetine öylesine sirayet etmiş ki, bir evin kuşatıcılığında, sıcaklığında ve

merhametinde bizi Erciyes'in yamacında bir Kayseri ve Gesi evine aldı ve mekânı unutturdu.

Niçin evleri, bağları yazdığını konuştukça anlıyorsunuz. Nitekim kitaplarını okurken de aynı hisse kapılmıştım. Okuduğunuz kitap sadece mimari bir eser değil, mahremiyeti ile kültürel farklılıkları ile sanatsal kaygıları ile bir milletin ve bölgede yaşayan diğer insanların nasıl bir arada yaşadığını ve bunu mahallelerine ve evlerine nasıl yansıttıklarını anlatıyordu. Ermeni ve Rum evlerinin neden gösterişli ve Türk-Müslüman evlerinin neden sade olduğunu okuduğumda eserin mana boyutu geleneğin tam da ortasına düşüyordu.

Bu anlamda Vacit Hoca'nın kitapları

ev üzerinden sadece sureti ve şekli değil aynı zamanda sosyal ve kültürel arka planı, mekân-insan ilişkilerini, komşuluk başta olmak üzere insanların sosyal münasebetlerini şiirsi bir dille anlatıyor. Mimar Sinan'dan Turgut Cansever'e bir yolculuk yapıyorsunuz. Bir yanda Erciyes'ten gelen muhayyile, öbür tarafta modernitenin sığılığı ve sıkıştırmışlığı bir yazarın kelimelerinde capcanlı tezahür ediyor. Ve anlatıyor:

“Ev sadece bir barınak değil insanın hayatı boyunca dünyaya baktığı bir pencere, evreni izlediği bir köşe, sahiplendiği, kendini yansıttığı bir ayna, yuvadır. Kayseri’de yapılan insan ölçeğindedir,

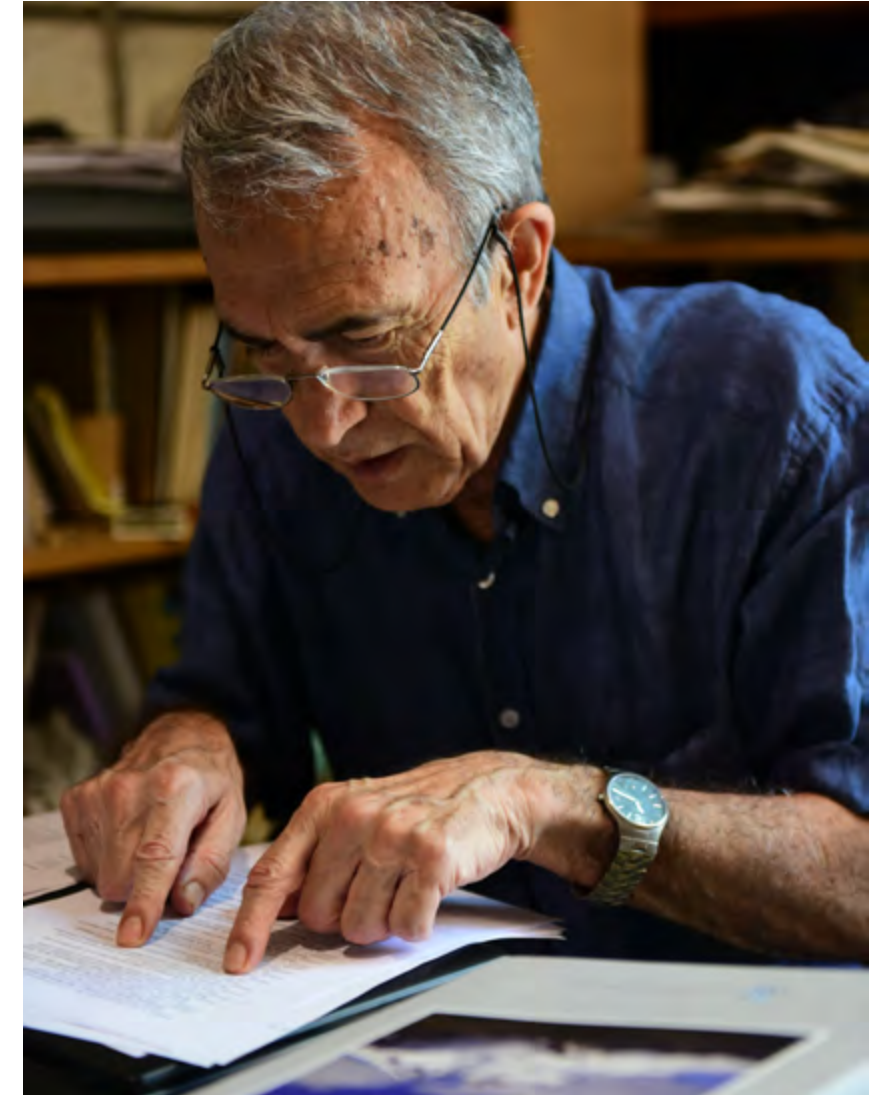
odalar ölçü olarak mütevazı, sayı olarak azdır. Evler avluları, bahçeleri, genel olarak da içinde bulundukları vadi ve tüm doğa ile yakın ilişki içindedir. Ayrıca her ev komşu evlere içinde bulunduğu sokağa ve dokuya saygılıdır. Mesela Gesi bölgesini düşünün. Burada yapılan evler içinde bulundukları yeşil vadiye zarar vermeyecek şekilde tasarlanmışlardır. Binalar eğimli araziye ustaca yerleştirilmiştir. Hemen hepsi ölçek ve ifade olarak birbirleriyle ve doğayla uyum içindedirler. Ne kadar farklı plana veya kütle düzenine sahip olurlarsa olsunlar yine de bitişiklerinde veya yakınlarında bulunan diğer evlerle belli bir birlik ve

beraberlik sergilerler. Bu beraberlik ve uyum bazen komşu evlerle bir bütünlük oluşturacak kadar benzerlik gösterir. Bazen de onların çizgilerinden oldukça farklı bir biçimde ortaya çıkar. Farklı ifade taşıyan veya farklı bir biçimde ele alınmış olan evler arasında bile herhangi bir uyumsuzluktan söz etmek imkânsızdır. Çünkü yörede geçerli olan mimari anlayış, mimari kültür ve buna bağlı olarak üretilen binaların kütle düzenleri, kapı-pencere açıklıklarının oranları ve taşın kullanım biçimi büyük benzerlik gösterir. Kendi görsel merkezlerini oluşturan ve hayatiyet taşıyan her bina, adeta içinde bulunduğu sokağın,

adanın veya daha büyük bir bütünün parçası olmak için vardır.”

Mekândaki ahenk aslında insan-daki nizam duygusu ile doğru orantılı. Elbette bunun en çok tezahür ettiği alan ve insanlar da mimarlık ve mimarlar. Taşın türküsünden doğar mekanın sessizliği dercesine kitaplarında, yazılarında anlattığı aslında taşın hikayesi. Geleneksel Kayseri evlerindeki huzuru ve ferahlığı anlatırken de bu cümleyi daha derin anlıyorsunuz:

“Geleneksel Kayseri evlerindeki yaşam ve deneyim günümüzde yapılmış olanlardan çok farklıdır. Gelenek ve yapım sistemleri gereği, eski evlerde

odalar birbirlerinden tamamen ayrı hacimlerde ve her biri teker teker algılanır. Odalar boyutları farklı, yalın prizmalardır; her birinin oranı ve atmosferi değişiktir. Her oda genel olarak birden çok işlevi yerine getirir ama yine de odanın asıl işlevi açıktır ve genel atmosferinden hangi amaç için yapıldığı kolayca anlaşılır; loş, yüksek tavanlı, ciddi ve mağrur sofalar; insan ölçeğinde, sıcak, rahatlatıcı atmosferleri ile harem odaları; süslerden arınmış, sade, işe yönelik tokanalar, hepsinin ortak olan yanı temiz prizmatik hacimleri, oymalarla süslenmiş gömme dolapları, halı veya kilim serilmiş ahşap

döşemeleri ve onları çevreleyen alçak sedirleri. Geleneksel mekânların hepsi iyi düşünülmüş, iyi dengelenmiş sakin ve huzur vericidir.”

Vacit Hoca'da Erciyes'ten ve Mimar Sinan'dan bir ruh olduğu kesin. Ve gerçekten yazdığı, tasarladığı evler kendisine öylesine sirayet etmiş ki bir evin insana yaptığını adeta o da bize yaptı. Bizi geleneksel bir Kayseri evi gibi kucakladı ve ağırladı. Bunu sadece kitaplarını okurken değil, kendisiyle sohbet ederken de anlayabiliyorsunuz. ■

Kadı Burhaneddin Ahmet Alim, Şair Fakih ve Sultan

Serdar Kozan

Hangi canda od var ise ah bilir
Başta ne yazılmışın ol Şah bilir
Can giripdir aşkı yoluna O'nun
Nola cihanın işin Allah bilir

1176 Malazgirt Meydan Muharebesi ile Anadolu'da kök salmaya başlayan Türkler, Haçlı Seferleri gibi büyük bir badireyi atlatıp 1176 Miryokefalon Savaşı ile bu coğrafyadan atılamayacaklarını ispatladılar. Ancak, akabinde daha büyük bir felaket Anadolu'yu cehenneme döndürdü. Asya bozkırlarından kopan Moğol kasırgası önüne çıkan herkesi ezerek Anadolu'ya kadar uzandı. 1243 Köseadağ Savaşı'nda Türkiye Selçuklularına ağır bir darbe indiren Moğollar, Anadolu'yu kendilerine tâbi kıldılar. Moğollar, Anadolu'da taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmadılar. 1244'te yaşanan Moğolların Kayseri Katliamı müstakil başka bir yazının konusudur.

Moğolların istila hareketi, Türkistan'dan Anadolu'ya keşif Türk göçlerini de beraberinde getirmiştir. Özellikle kalabalık Oğuz boyları Anadolu'ya geldiler. Kaşgarlı Mahmut'a göre 22, Camiü'ttevarih eserinin sahibi Reşidüddin Fazlullah'a göre 24 boydan müteşekkil Oğuzların bu göçleri tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla yapılan geçici bir hareket olmayıp, esas itibarıyla yurt tutma amacına yönelikti.

Tebriz merkezli Moğol İlhanlılar, Anadolu'yu atadıkları valiler aracılığıyla idare etmeye başladılar. Özellikle Doğu ve İç Anadolu'da Moğol baskısı had safhadaydı. Türkiye Selçuklu sultanları Moğolların yüksek hâkimiyetini kabul ederek otoritelerini yitirdiler. Bu durum özellikle Batı Anadolu'dan başlayarak bağımsız hareket eden Türkmen beyliklerinin ortaya çıkmasıyla neticelendi. Özellikle Anadolu'yu idare etmek amacıyla İlhanlıların, Anadolu'ya atadıkları valilerin isyanları –ki Sülemiş İsyanı en mühimidir. - bu coğrafyada Moğol hâkimiyetinin de sarsılmasına yol açmış ve Türkmen beylikleri doğuya doğru yayılmışlardır.

İlhanlıların Anadolu valisi olarak Sivas'ta bulunan Eretna Bey de bu zafiyetten faydalananarak nirengi noktasını Sivas ve Kayseri'nin oluşturduğu Ankara'ya kadar uzanan geniş bir alanda beyliğini kurdu. Eretna Bey'den sonra bu topraklar ardılları tarafından idare edilmeye devam etti. İşte Kadı Burhaneddin Ahmet böylesi bir ortamda Anadolu'nun kadim şehri Kayseri'de, ihtişamıyla etrafına güven telkin eden Erciyes'in eteklerinde 1344'te dünyaya gözlerini açtı.

Cana can vermeyenin ne canı var
Can verenin adı ile sanı var
Er kişinin metai erlik olur
Cevherinin la'l ile mercanı var

Kadı Burhaneddin Ahmet'in ataları XIII. yüzyılda Harezm bölgesinden Anadolu'ya göç ederek yerleştiler. Aile Oğuzların Salur boyuna mensuptu. Aileden Anadolu'ya ilk gelen kişi olan Mehmet'in Kastamonu'ya yerleştiği, II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde ise Mehmet'in oğlu Celâleddin Habib'in Kayseri kadısı olarak atandığı kaynaklarda sabittir. Kayseri kadılığı artık Salur

boyuna mensup bu ailenin uhdesine geçmiştir.

Celeleddin Habib'den sonra babadan oğula geçmeye başlayan Kayseri kadılığında sırasıyla Hüsameddin Hüseyin, Siraceddin Süleyman, Şemseddin Mehmet ve nihayet Kadı Burhaneddin Ahmet görev almışlardır. Kadılık iyi bir fıkıh yani İslam hukuku eğitimi gerektirdiğine göre bu aile, her daim çocuklarının eğitim ve öğretimlerine ihtimam göstermişlerdir.

Kadı Burhaneddin Ahmet de bu yüksek kültür seviyesine sahip ailenin bir ferdi olarak 1345'te Kayseri'de dünyaya gözlerini açtı. Eğitimine küçük yaşlarda başlayan Kadı Burhaneddin Kayseri'deyken önce Arapça, Farsça, sarf, nahiv, hat, aruz, mantık ve hesap dersleri almıştır. Aynı zamanda spora da meraklı olup iyi bir at binicisi ve kılıç kullanıcısı olarak yetişti.

Bu sırada Anadolu'da yükseköğretim kurumu bulunmadığı için ilim tahsil etmek isteyenler Mısır, Suriye, Irak, İran ve Türkistan'a gitmekteydi. Anadolu yüksek eğitim kurumuna ancak Fatih döneminde Sahnısemaniye Medreselerinin açılmasıyla kavuşacaktır. Kadı Burhaneddin Ahmed de 14 yaşındayken ilim tahsil etmek amacıyla babasıyla birlikte önce o dönem Dımaşk denilen Şam'a giderek iki yıl boyunca eğitimine burada devam etti. Ardından Kahire'ye geçerek burada fıkıh, hadis, tefsir ve feraiz denilen miras hukuku tahsil etti. Tekrar Dımaşk'a dönen Kadı Burhaneddin, döneminin en büyük âlimi kabul edilen Kutbuddin er-Razi'den riyaziye ve ilahiyat eğitimi aldı. On dokuz yaşına geldiği vakit hac görevini ifa etti.

Babasının vefatı üzerine

Kayseri'ye dönen Kadı Burhaneddin 1364'te, yirmi bir yaşındayken Eretnaoğlu Mehmet Bey tarafından Kayseri Kadılığı'na atandı ve onun kızıyla evlendi. 1365'te bir ayaklanma neticesinde Eretnaoğlu Mehmet Bey'in ölümü ve yerine on üç yaşındaki oğlu Alaeddin Ali Bey'in tahta çıkmasıyla Eretna Beyliği karışıklık içine düştü. 1375'te Karamanoğullarının Kayseri'yi ele geçirmesi üzerine çiftliğine çekildi ancak halkın ısrarıyla bazı devlet adamlarıyla işbirliği yaparak Kayseri'yi geri aldı. Siyasetteki ustalığını ortaya koyan Kadı Burhaneddin, Alâeddin Ali Bey tarafından 1378'de vezirliğe getirildi. Alâeddin Ali Bey'in ölümü üzerine rakibi olan Kılıçarslan Bey'i ortadan kaldıran Kadı Burhaneddin, Eretna Beyliği'nin başına geçen küçük yaştaki hükümdarı Mehmet Bey'in naipliğini üstlendi. 1380'de Amasya Emiri Hacı Şahgeldi'yi bertaraf eden Kadı Burhaneddin, Sivas'ta kendi adına hutbe okutup, para bastırarak hükümdarlığını ilan etti. Böylece Eretna Beyliği tarih sahnesinden çekilirken Kadı Burhaneddin Devleti kuruldu.

Kadı Burhaneddin siyasette ihtirasları olan bir hükümdar olarak tanındı. Kadı Burhaneddin hâkimiyet sahasını genişletmek için Karamanoğulları, Memlûkler, Osmanlılar ve diğer beyliklerle savaştı. Sivas ve Kayseri merkezli devletin ele geçirdiği ilk yerler Tokat ve Amasya oldu. Kırşehir'i de alan Kadı Burhaneddin, Candaroğullarıyla işbirliği yaparak Osmanlılarla mücadeleye girişti. Yıldırım Bayezid'in tahtı sırasında Kadı Burhaneddin, Çorum'da yaşanan 1392 Kırkdilim Savaşı'nda Osmanlı ordusunu bozguna uğrattı. Yıldırım Bayezid'in oğlu Şehzade Ertuğrul bu savaşta hayatını kaybetti. Kadı Burhaneddin, Ankara ve Sivrihisar'a kadar ilerledi.

Bu sırada Irak'a giren Timur, bölgedeki devletlere mektuplar gönderip kendi hâkimiyetini tanımalarını istedi. Timur'un teklifini reddeden Kadı Burhaneddin, mektubun birer suretini Osmanlı ve Memlûk hükümdarlarına gönderdi. Timur'a karşı merkezinde Kadı Burhaneddin'in bulunduğu Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid, Memlûk sultanı Berkuk ve Altınorda hanı Toktamış arasında bir ittifak kuruldu. Bunun üzerine Erzurum'a kadar ilerleyen Timur, ilerlemeyerek geri döndü. Kadı Burhaneddin'in faaliyetlerini yakından takip eden Timur, Yıldırım Bayezid'e yazdığı bir mektupta Memlûk Sultan'ı Berkuk ile işbirliği yaptığı için Kadı Burhaneddin'i cezalandıracağını belirtmektedir. Ancak Kadı Burhaneddin şiirlerinde dahi Timur'dan çekinmediğini dile getirmektedir.

*Ezelden hak ne yazmış ise bolur
Göz neyi ki görecek ise görür
İki âlemde Hakk'a sığınmışız
Tohtamış ne ola ya Ahsah Temur*

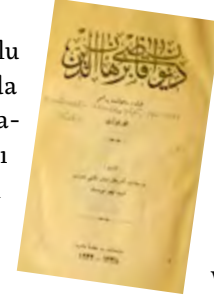
Timur'un geri dönmesinden sonra Kadı Burhaneddin hâkimiyet sahasını genişletti. Erzincan emiri Mutaharten,

Amasya emiri, Karamanoğulları, Kuzey Anadolu beylikleri onun hâkimiyetini tanımak zorunda kaldılar. Bu beylikler komşularını Kadı Burhaneddin'e karşı kışkırttılar. Osmanlılar, ona karşı Memlûklerle anlaştı ve Yelboğa komutasındaki Memlûk kuvvetleri 1388'de Sivas'ı dört yanından kırk gün boyunca kuşattılar. Kadı Burhaneddin savunmada dehasını gösterdi, Sivas'ı kuşatmadan kurtardı ve itibarını artırdı. Ardından Kadı Burhaneddin düşmanlarını kendisine karşı kışkırtan Kayseri emiri Cüneyd Bey'in üzerine yürüdü ve Develi kalesini kuşatıp aldı.

■ **Kadı Burhaneddin, yaşadığı döneme damgasını vurmuş şahsiyetlerden birisidir. İyi bir devlet adamı ve komutan olan Kadı Burhaneddin Osmanlılar, Altınorda, Timur ve Memlûkler gibi büyük devletlere kendi gücünü kabul ettirmeyi başarmış ve Timur, o hayattayken Anadolu'ya girememiştir.**

Memlûkler üzerine Suriye'ye ve Erzincan'a sefer düzenleyen Kadı Burhaneddin, Timur'un Anadolu'ya yönelmesi üzerine Memlûkler ile anlaştı.

Timur tehlikesinin Anadolu sınırlarına dayandığı bu sırada Kadı Burhaneddin ile emrine girmiş olan Akkoyunlu Kara Yülük Osman arasında anlaşmazlık yaşandı. Kadı Burhaneddin'in Karayülük Osman'ın yeğeni ve Kayseri Valisi Şeyh Müeyyed'i ricasına rağmen öldürtmesi rahatsızlık doğurdu. Daha sonra Karayülük Osman sürüleri için Kadı Burhaneddin'den bir yaylak istedi. Kadı Burhaneddin ancak sonbahara kadar bir yaylak verebileceğini belirtince Karayülük Osman buna çok öfkeleni ve ülkesine dönmeye karar verdi. 1398'de Kadı Burhaneddin onu takip etti ancak sarp dağlara çekilen Karayülük, Kadı Burhaneddin'i ani bir baskınla yenip esir aldı ve öldürttü. Sivas da bir süre sonra Osmanlı hâkimiyetine girdi.

*Dünyayı çok sınadık bir buy imiş
Kamu âlem varlığı bir huy imiş
Kaplan aslan ejderhalar cümlesi
Ecelin kaynağında ahu imiş*

Kadı Burhaneddin, yaşadığı döneme damgasını vurmuş şahsiyetlerden birisidir. İyi bir devlet adamı ve komutan olan Kadı Burhaneddin Osmanlılar, Altınorda, Timur ve Memlûkler gibi büyük devletlere kendi gücünü kabul ettirmeyi başarmış ve Timur o hayattayken Anadolu'ya girememiştir.

Kadı Burhaneddin, devlet adamlığının yanında fakihliği ve mutasavvıflığıyla da tanınan, edebiyat, sanat ve bilime meraklı bir kişiydi. İksirü's Saadet fi Esrari'l İbadat ve Tercihu't Tavzih isimli iki tane dinî mahiyette yazılmış Arapça kitabı bulunmaktadır. Kadı Burhaneddin günümüzde bir klasik olarak kabul edilen Bezm u Rezm eserini de Estarebadî'ye bizzat kaleme aldırmıştır.

*Cân çün yüzünü gördü yıldızı neylerem ben?
Dil çün saçını gördü gündüzü neylerem ben?
Hüsün ne veçhe sığar göz seni görmeyicek?
Hüsünü görmez ise bu gözü neylerem ben?*

Ancak onun edebi âlemde tanınmasını sağlayan eser 1268 gazel, 45 eksik gazel, 3 beyit 20 rubai ve 116 tuyuğdan oluşan ve tek orijinal nüshası Londra'da British Museum'da yer alan Türkçe Divanı'dır. Tuyuğ, Türklerin divan şiirine hediye ettikleri ilk nazım şeklidir ve mucidi Kadı Burhaneddin kabul edilmektedir. Hiçbir şiirinde isim ve mahlas kullanmaması dikkat çekmektedir. Ahmet Kabaklı Hoca onu "Kahramanlık, aşk ve tasavvufu ateşli bir ruhla ifade eden serdar şair" olarak nitelendirmektedir. Arapça ve farsça şiirleri de bulunan Kadı Burhaneddin'in tuyuğları hakkında Nihat Sami Banarlı ise "Sade ve tabii bir Türkçe ile söylenmiş bu tuyuğlar, Türk halk şiirindeki milli zevkin Divan edebiyatına aksetmiş, ehemmiyetli örnekleridir." hükmünü vermektedir.

Kayseri'de başlayan dağdağalı hayatına 14 yıl kadılık, 3 yıl vezirlik, 2 yıl naiplik ve 18 yıl hükümdarlık sığdıran Kadı Burhaneddin, savaşçı, siyasetçi, kadı, şair ve ihtiras adamı olarak tarihte yerini almıştır.

*Özünü eşşeyh gören serdâr olur
nelhak dava kılan berdâr olur
Er odur, Hak yoluna baş oynaya
Döşekte ölen yiğit murdâr olur. ■*

Gesi Yitirdim Yârimi Araniyorum Bağları

Dursun Çiçek

Sonbahar hazan mevsimidir. Ağaçlar, gökyüzü, toprak hüznü giyinir. Bulutların hüznü ağlayışı başlar. Âdem ile Havva'nın ayrılışına benzer, sanki bir ebediyetten ayrılmanın göz yaşlarını dökercesine. Bunun içindir ki türküler daha bir anlamlıdır sonbaharda, daha yürekten gelir. Ağıtların mevsimidir sonbahar, hazanın hüznünü giyinmiş ruhların firak ağıtıdır bu. Vuslat arayışının çırpınışlarıdır. Kaybetmenin mevsimidir sonbahar, kayboluşun zamanıdır ve tabiatıyla aramanın ve beklemenin... Firakı vuslata dönüştürmeye çalışanların gönüllerini ve ruhlarını uzlete aldıkları mevsimdir.

Gesi bağlarını gördüğünüzde hissettikleriniz bunlardır. Duyduklarınız türkülerin derinliğidir. Gördükleriniz sararmış yaprakların, ayak izleri silinmiş patikaların, üzümle toplanmış bağların arasında kaybolmuş yârın hayalidir. Hangi ağacın arkasından çıkacak, hangi yaprağın hışırtısıyla gelecek, hangi buluttan üstünüze damlayacak ve hangi dereden akıp gelecek diye umut edersiniz.

■ Eski Gesi'nin sokaklarına girdiğinizde; öksüz çeşmeler, yetim evler ve mahzun kapılar, hala bolluğun ve bereketin timsalleri olarak sizi karşılar.

Her ağacın gövdesinde sevdâ izleri ararsınız, dolaştığınız her patıkada sevginin gönül izlerini... Ve mırıldanırsınız;

*Gesi bağlarında dolanıyorum
Yitirdim yârimi araniyorum
Bir çift selamına güveniyorum
Atma garip anam beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime*

Bağında ceviz toplayan nene elimizde fotoğraf makinemizi görür görmez birden tül bendini ağzına götürüyor, kendine bir çeki düzen veriyor ve fotoğrafını çekmememizi söylüyor. Anadolu'nun kadınları hala fotoğrafının çekilmesini mahremiyet çerçevesinde değerlendiriyor. Bir başka yerde yine yaşlı bir nene televizyonu, kamerayı ve fotoğraf makinesini kastederek, birisi nazarımızı bitiriyor, öbürleri ruhumuzu alıyorlar oğlum demişti. Okul okumamış Anadolu insanının gelenekten tevarüs ettiği irfan, okumayla, üniversiteler bitirmeyle sahip olunacak bir şey değil. Hatice Nene hemen bize ceviz ikram ediyor. Anadolu insanının misafire en tabii refleksi. Çok mu ceviz diye sorduğumuzda şükrettikten sonra “bağlar yorgun oğlum, insanlar gayrı ağaç kesiyorlar kışları ısınmak için, ağaç dikmiyorlar, yokluk bağlarımızı da yok ediyor” dediğinde biz de onun hüznüne eşlik ediyoruz. Taş binalarımızı yıktık beton binalar yaptık. Taş binalarımızda üşümezdik, beton binalarda üşüyoruz. Üşümek için de ağaçlarımızı kesiyoruz. Aynı avluya, aynı sokağa açılan eski evlerimizi viraneye çevirdik. Şimdi biz de şehirli olduk diyerek ironik bir utanma ile hayıflanıyordu. “Evler de bizler de yan yana can canaydık oğlum” dediğinde o zaman kentleşmenin insanı nasıl yabancılaştırdığını ve bu yabancılaşmanın köylerde bile hangi düzeye geldiğini düşünüyorsunuz. Bize ikram ettiği cevizleri yiyerek Alla-

haısmarladık diyerek vedalaşıyoruz ve “eskiden evler de bizler de yan yana can canaydık oğlum” cümlesini düşününce düşünce yolunuza devam ediyoruz... Yan yana ve can cana olmak her şeyiyle... Herhalde sevgi, fedakârlık, sadakat, paylaşma, cesaret bu olsa gerek...

Gesi Bağları türküsünün hikâyesi geliyor aklıma, derenin şırlıtısında kim bilir kimlerin gözyaşları karışmıştır diye düşünürken. Leyla ile Ali'nin hikayesi.. (İsimler semboldür, farklı isimlerle ilgili rivayetler de vardır) İki sevdalının. Leyla'nın kendini bırakıp giden Ali'sini aradığı, beklediği yollarda yürürken yüreğimin yandığını hissediyorum. Beklemenin ne olduğunu anlatır Leyla ağıtında. Gesi bağları türküsü diyoruz ama gerçekte bir ağıttır o. Bir bekleyişin, bir özlemin, bir hasretin terennümüdür. Gözyaşlarından dökülmüştür damla damla, her damla bir harf olmuş bir hece olmuş her özleyiş bir figan olmuş ve bu destansı ağıt çıkmıştır ortaya.. Gesi bağları türküsü yerine Leyla'nın ağıtı

dense veya Gesi ağıtı dense yeridir. Belki de bunun için hüznün kokar Gesi bağlarının patıkları. Hala ağaçlar ağlar ki her gittiğinizde üzerine yaprak yaprak gözyaşları damlar. Leyla'nın Ali'si gelmez. Ama Leyla bekler çünkü söz vermiştir. Ali geleceğim demiştir. Günler geçer, haftalar aylara, yıllar yıllara karışır ama Ali gelmez. Hatta öldü haberine rağmen Leyla Gesi bağlarında aranmasına devam ederek bekleyişini sürdürür. Çünkü sevgidir onunki, aşktır. Ali onun ruhudur,

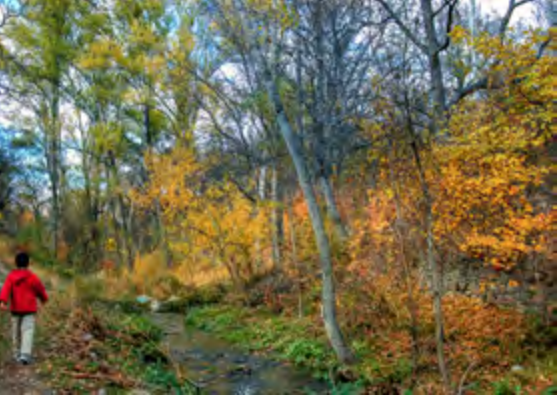

Ali onun gönlündeki dağdır, ağzındaki tatdır. Bekler.. Ali gelmez ama bir gün Azrail gelir. Ve Leyla Gesi bağlarında sevdasını terennüm ederek, ruhunu bekleyerek vefat eder. Gesi bağlarında yârini aramırken ağlayan Leyla’dan sonra Leyla’nın ölümüyle Gesi bağları ağlamaya başlar. Rivayet odur ki Leyla’nın vefatıyla Gesi Bağları da ağlamaya

başlamış, ağaçlar yapraklarını dökmüş, asmalar üzüm vermemiş, çiçekler hep birlikte solmuştur. Gesi’nin yaşlıları bu hikâyeyi anlatarak Leyla’dan sonra bu bağların tadı tuzu kalmadı, bereketi kalmadı diyerek hayıflanırlar.

Sevgisi kalmayan neyin-kimin anlamı ve ruhu kalabilir ki? Sevgi ve aşk ezelde bize üflenen ruhsa, sevgi ve aşk

yaratılışın sırrıysa, sevgi ve aşk aramanın, bulmanın, olmanın, kaybolmanın, ayrılmanın, beklemenin adıysa, Leyla sizin için bir mana ifade edebilir. Yoksa onun yaşadıklarını inanılmaz kabul edip, bıyık altından “hayal ve hikâye, olmaz böyle şeyler” deyip geçersiniz. Asla böyle birilerinin var olabileceğine, böyle sevdaların ve sevgiyi ruhlarında

taşıyan insanların olacağına ihtimal vermezsiniz. Bugün inanılmaz ve imkansız dediğimiz şeyler, gerçekte gerçekleşmesini istemeye yüzümüzün olmadığı, kendimizi layık görmediğimiz ve inanmak istemediğimiz şeyler değil mi? Gesi Bağları'nın patikalarında anlıyor ki insan, hala Leylalar da var Mecnunlar da.. Ama bunu bugünün sıradan insanına anlatabilmek ve

açıklayabilmek çok zor. Yasak Ağacın meyvesine uzanarak nefsinin ötesine geçemeyen ve verdiği ezeli ahdi unutarak her gördüğü yasak ağaca uzanarak nefsinin arzularında kaybolan insanların, bu dünyada Leylalaşarak ve Mecnunlaşarak uzaklaştığı yere yeniden dönmenin ruhunu taşıyamayan insanların, Leyla'nın sabrını, bekleyişini ve sadakatini anlaması

mümkün değildir. Aşk yanlıştadır cesaret değil, doğrudur sadakat ve sebatır diyor Leyla bizlere.

Gesi Bağları'nda yol kenarında mezarlığın yanında dualarımızı mırıldanırken birden dikkatimizi bir mezar taşı çekiyor. Hemen duruyoruz ve mezar taşının sadeliğinde adeta kayboluyoruz. Mezar taşında sadece “Böcüklünün Fadime” yazıyor. Ne ana adı, ne baba

adı, ne doğum tarihi ne ölüm tarihi, ne kimin annesi olduğu, ne kimin kızı olduğu ne de kimin eşi olduğu? Hiçbir şey yok. Yalnızca Böcüklünün Fadime.. Kendi kendime işte bu da bir başka Leyla diyorum içimden. Duamı ederek oradaki manevi havayı içime çekerek gülümseyerek ayrılıyorum Böcüklünün Fadimededen...

Gesi Bağları'nın en orijinal taraf-

larından biri de kendine has mimari özellikleri ile öbek öbek etrafa yayılmış güvercinliklerdir. Güvercin bulma umuduyla her gittiğimizde maalesef sayabileceğimiz kadar güvercinin ötesinde güvercin bulamadık. Hatta öyle ki kimi yerde güvercinliklerin sayısı güvercinlerden fazlaydı. O bölgede karşılaştığımız Hasan Emmi'ye neden güvercinler yok dediğimizde

yine Leyla'yı hatırlatarak Leyla'dan sonra onunla birlikte gittiler oğlum dedi. Anadolu insanının her meseleye geleneksel ve sufice cevap verme kabiliyeti, hayatın anlamı üzerine modern-rasyonel bir bakış açısına sahip bir insan için hiçbir şey ifade etmez. Ama onun anlam haritasında, evren anlayışında büyük öneme sahiptir ve anlamlıdır. Cins adamların cins atlara binerek gittiklerini ve dünyanın bundan dolayı öksüz ve yetim kaldığını kabul eden tasavvuru bugünkü nesillere anlatabilmek gerçekten zordur.

Eski Gesi'nin sokaklarına girdiğinizde sizi karşılayan öksüz çeşmeler, yetim evler ve mahzun kapılar, hala bolluğun ve bereketin timsalleri olarak sizi karşılar. Yıllardır dolu dolu akan pınarları hala aynı bereketiyle çağlar-ken, kimsenin gelip geçmediği kapılar, bir misafir kokusuyla heyecanlanır. Eski evler yeni evlere inat hala anlamı muhafaza ediyor. Pencereden bakan nine, eşikte oturan kadın bir Tanrı misafiri heyecanı ile bakıyor gözlerinize. Aç mısınız susuz musunuz, bir çayımızı için, bir şeyler ikram edelim derken nelerden mahrum kaldığınızı, neyi kaybettiğinizi bir kez daha hatırlıyor ve “hala insan kalabilen” insanlarla karşılaşmanın hem gururunu hem de ezikliğini yaşıyorsunuz.

Gesi'den ayrılırken Gesi mezarlığındaki mezar taşları ve arkasında görünen Erciyes bize sonsuzluğu hatırlatıyor. Fuzuli'nin mısralarını hatırlayarak Gesi'ye veda ediyoruz.

“Aşk imiş her ne var âlemde
İlim bir kıl u kal imiş ancak.” ■

Bir Zamanlar

Bağa Göçme ve Bağdan İnme Ritüelleri

Halit Erkiletlioğlu

Bir Kayserili aile için bağ, bahçe ve şehir hayatı bir bütün teşkil ederdi. Ev hayatındaki nişan, düğün, sünnet gibi önemli olayların tarihleri hep bağa göçme zamanı dikkate alınarak tespit edilirdi. Bu hayat tarzının organizesi için de ayrıca hava şartlarının yakından takibi gerekiyordu.

Yaz gelince göçülen mekânlar halkın ekonomik seviyesine göre iki sınıfa ayrılıyordu. Düşük ve orta sınıf halkın göçtükleri ve “**bağ**” denilen mevki: Büyük Gediris, Küçük Gediris, Eskişehir, Karadere, Çay, Billur, Haymana, Paşa bağları, Gürle, Kızıltepe, Eşek Meydanı, Zincirlikuyu, Kaya-dibi, Çaarşak, Sakar, Dörtkuyu, Kelyazı, Belbaşı, Karacaören, İncik, Kayadibi, Kükürt, Obruk, Beğendik, Köşe Beğendik, Kulaklı, Seygalan, Eşmecik, Poturarası, Sesli, Öksüzkaya, Koyunbaba, Akkaya, Mahrumlar, Kergâh, Eğribucak, Tutludere, Kanlıyurt, Ağayazı, Yazı, Karakaya, Kızıltepe, Becen, ve Merdivenli isimlerini taşıyorlardı ve daha ziyade batıda Yılanlı Dağın’ın doğu ve kuzey yamaçlarından, doğuda Ali Dağı eteklerine kadar, Erciyes’in bütün kuzey eteklerini ve bu eteklerin hemen üstündeki dağ yamaçlarını sürekli bir örtü halinde kaplamakta idi. Bu kuşak ulaşılması kolay olan, bölgenin hâkim rüzgarlarına açık, bağ ve ağaç yetiştirmeye gayet müsait ve Kayseri ovasını değişik açılardan seyreden bir alanı kapsamakta idi.

BAĞA GÖÇME

Kayserili, hava şartlarını ve sayılı günleri dikkatle takip eder, nihayet “**Gilaburu çiçeğinde bağa göçer; Erciyes’e ikinci kar yağdığında şehre inerdi**”¹ yani Mayıs sonu ile Haziran başında göçer, Eylül sonu veya Ekim’in ilk haftalarında şehre inerdi. Havaların ısınması ile artık şehir insanları sıkı bir an önce bu ortamdaki çıkmak tabiatla haşır neşir olmak ve hürriyetlerine kavuşmak arzusu ile yanarlardı. Göçle birlikte şehir adeta boşalır, sadece çarşı ve hanlarda canlılık devam ederdi. Bağa taşınmaya “**bağa göçme**”, bağdan şehre göçmeye de “**Bağdan inme**” tabirleri kullanılırdı

Bağa göçme zamanı gelince tatlı bir heyecanla birlikte fevkalâde yorucu bir süreçte başlamış demektir. Bağcılar: “Şu bağa göçmeyi de nereden icat etmişler işten güçten usandık! Zaten bağdaki masraf şehirdekinden çok oluyor.” Gibi mırıldanmalarla birlikte yoğun bir toparlanma faaliyetine başlarlardı. Hemen tamamı bakır olan kap kacak kalaycıya gönderilip kalaylatılır, kırılacak eşyalar itina ile sepetlere yerleştirilir, çok miktarda halka, kete, kurabiye, baklava ve börek pişirilerek hazırlanırdı. Bağa götürülecek eşyaların dışında kalanlar sofanın ortasına çekilen sandıkların üzerine istif edilir, naftalinlendikten sonra üzeri “**mitil** veya **melefe**” denilen büyük bir örtü ile örtülürdü ki buna “**mafraç**”²

¹ İmamoğlu Vacit, *Kayseri Bağ Evleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sanat Dizisi: 73 s:37

² **Maфраç**: Mefruşat anlamında

kaymak” denirdi. Bağa gidecek eşyalar; yatak, yorgan, kap kacak genellikle yedi, sekiz eşekle, atla veya bir at arabasına çaprazlamasına yüklenirdi ki buna da, “**mafraç çatmak**” denirdi. Sonra komşular dolaşılır ve mevsim sonuna kadar yaşanacak ayrılık için helâllikler alınırdı.

Göçün yapılacağı sabah erkenden kalkılır, eşekler, atlar veya at arabası ya da kamyon dar sokaklardan geçerek

kapıya yanaşır, önce kap kacak ve önceden hazırlanan un, yağ, şeker, bulgur, pirinç gibi maddeler ve bohçalar elden ele verilerek öne yerleştirilirdi. Bunların arkasına sıkıca sarmalanmış olan yün yatak ve yorganlar üst üste istif edilirdi. En arkaya da ekmek sacını bağlamak adetti. Taşacak kadar dolan araba veya kamyonun yükü urganlarla sıkıca bağlandıktan sonra çocuklar arabanın üstüne, kadınlar da

kucaklarında kırılabacak eşyalar veya çiçek saksıları olduğu halde şoför mahalline bindirilip Besmele ile yola çıkılırdı³. Yolu muntazam olmayan tepelerde ve yamaçlardaki bağcılar eğer at arabası ile gidiyorlarsa yokuşlarda arabadan inip arabaya destek verirlerdi. Bazıları da eşyalarını ancak

³ İmamoğlu Vacit, Bağ Hayatı, *Kayseri Ansiklopedisi*, Cilt:1 s:187

⁴ Hala, *Erciyes Dergisi*, 1948, sayı:65-66 s:11

8-10 kiralık eşekle taşımak zorunda idiler. Zaten geçen yüzyılın ortalarına kadarki bağcılar gayet az eşya ile sade bir hayat yaşarlardı.

Bu arada Gediris ve Mahrumlar gibi yakın bağların mafraçları sıkı sarılmaz ve yanlardan taşardı ki bu duruma kinaye olmak üzere şişman ve şekilsiz vücutlu kadınlara “**Mahrumlar mafracı gibi kadın**” tabiri kullanılırdı.

■ **Kayserili, hava şartlarını ve sayılı günleri dikkatle takip eder, nihayet “Gilaburu çiçeğinde bağa göçer; Erciyes’e ikinci kar yağdığında şehre inerdi” yani Mayıs sonu ile Haziran başında göçer, Eylül sonu veya Ekim'in ilk haftalarında şehre inerdi. Havaların ısınması ile artık şehir insanları sıkı bir an önce bu ortamdan çıkıp tabiatla haşır neşir olmak ve hürriyetlerine kavuşmak arzusu ile yanarlardı.**

Bu bağa göçme mevsimi sırasında Kayserili iki kadının aralarındaki sıradan konuşmayı Hocam Kazım Yedekçioğlu “Hala” mahlası ile bakınız nasıl da hicvetmiş⁴:

“Hatice H. -Daha Fadimanım mavraç gayılmadı mı sizin? Fadime H. – Yoook.. İnşallah bazartesi gun diyok. Mavraç gayılсын baaak dinneşir miyik? Hatice H. – Gadaniyalım, Allah bu baa icatetmez olsunlar. Fadime H. – Aman gardaşım.. Allah kimsiyide izsiz şerde goymıya. Geçen sene bir gün piynir basımıya geldim şeere. Aaşamı gücün ittim. Hatice H. – Heye alışdık da biz ondan. Yoksa duranlar nası duruyor? Fadime H. – Eh gardaşım; Allah kimsiyi gördüğünden gerigomıya Varıyım bakıyım ki ıcıcık gızıgidiceem. Onlarda salıye, çarşambaya göçecekler. Hatice H. – Firdesanıma mı? Fadime H.- Heye. Hatice H. – O niriye göçüyor? Fadime H. – Firdese gaynatasından gan deemez baa düştü Gızıldepeden. Hatice H. – Oh iyibari. Fadime H.- Yaaa Hatcanım ... şeer köşesinden gurtuldu yavrum.”

Karamuk çalıları, dikenli cehri çalıları, eşek keteleri, yepelek otları, yelkovanlar, sütleğenler, kuzukulakları, ebem gömeçleri ve daha bin bir çeşit otların ve bahar çiçeklerinin misk gibi koktuğu bağın **gediğine** gelinince bu maceralı yolun yorgunluğu bir anda tatlı bir heyecana dönüşürdü. Getirilen eşyalar sıra ile indirilerek hayvanlar veya arabalar gönderilir, sonra kuyudan çekilen buz gibi kar suyu ile birlikte yakın komşuların getirdiği yorgunluk kahvesi büyük bir keyifle yudumlandıktan sonra işe koyulunur, yüklüğe yataklar istif edilir, sedirlere şilte yastık ve şebit minderler serilir bir yandan da kap kakak **tokanaya** yerleştirilirdi. O gün ve ertesi birkaç gün yerleşme tamamlanırdı. Göç akşamı bütün ev halkı o kadar yorulurdu ki akşam erkenden serilen yer yataklarında, yorganlar burunlara kadar çekilerek ve yıldızlar seyredilerek belki de dünyanın en tatlı uykusuna dalınırdı. Yatmadan önce çocuklara öğretilen:

*“Yattım sağıma, döndüm soluma,
Melekler gelsin yanıma
Şahidim olsun dinime imanıma,
Cennette gül yaprağıma,
Eşhedü enlâ ilâhe illâ Allah”*

diye dua edilir ve arkasından da akrep ve haşarata karşı

“**ergap duası**” denilen:

*“Ergap (akrep) ergap asiye,
Ergap etti kafiye
Sokma beni safiye,
Ergap eti Şam eti,
Benim etim Müslüman eti, (Bazanda: Sultan Süleyman eti)
ergapa çüş (dur), yılana çüş, çiyana çüş, böyüye⁵ çüş,
Sarı inek sağılana kadar
Güneş yere yayılana kadar
Bin bir çeşit mahlûkata çüş, çüş ha çüş
Cümle, böcekler sabaha kadar pörüş”*

Dua okunarak biryaşmağın (başörtüsü) köşesine düğüm atılırdı. Ancak sabah olunca da bu düğümün muhakkak çözülmesi gerekirdi ki aksi halde yeminle bağlanmış bulunan haşaratın hapsedildiğine inanılırdı. Bu da günah sayılırdı. Ertesi günlerde evin genç kızları ve gelinleri tarafından yakın çevre süpürülür ve temizlenirdi. Bu temizliğe o kadar önem verilirdi ki ileriki günlerde bile çocukların bu alanlara girmeleri yasaklanırdı.

GÖÇÜN AĞZININ ŞEHRE DÖNMESİ

Takriben dört ay süren meşakkatli ama o derecede zevkli ve huzurlu bir dönemden sonra nihayet yeniden şehrin gürültülü, tozlu karmaşık ortamına dönme zamanı gelirdi. Bağdan şehre göçme zamanı genellikle eylül sonlarında olur (15 eylül-15 ekim arası), her gün bir iki komşunun bağını bozduktan sonra göçmesi ile kalanlara bir hüznün çökerdi. Bağ bozumu demek; bütün üzümlerin kesilmesi, şire kaynatılması, ceviz ve bademlerin çırpılması, kurutulup kabuklarının ayıklanması demektir. Ceviz çırpma için Pınarbaşı taraflarında bulunan Panlı köyünden getirilmiş gayet uzun ve hafif söğüt ağacından kesilmiş değnekler kullanılırdı. Bu “**Cerek**” denilen sopaların getirilmesi zor olduğundan cereği olmayan komşulara ancak emanet olarak verilirdi. Biraz daha kısa ceviz çırpma sopaları da fındık dallarından kesilirdi. Şehirden getirilmiş bulunan bütün eşyaların toparlanması ile hazırlıklar bitirilmiş olurdu.

Göçülecek günün öncesi akşamında bağda kalmış bulunan otlar ile büyük bir öbek yapılır, bütün aile ve hatta komşu çocukları toplanır ve ot yığını ateşe verilirdi. Alevlerin içine de dağdağan ağacının (çitlenbik) meyveleri atılır bu meyveler ısındıkça patlayarak çat-pat sesler çıkarırlardı. Buna “alemet” (alâmet) denirdi ki başında bulunanlar hep bir ağızdan:

*“alemeti, yaktık,
keyfine baktık,
niyetin⁶ anahtarını da kalanlara bıraktık,
he heey!
dağı yedik, bağı yedik, dokuz çömlek yağı yedik
yarın göçüyok kapandı size gedik
he heey!
Sabah erken gidiyok bağdan
Aman komşular korunun tosağadan
duyduk duymadık demeyin
he heey !”*

diye bağırarak ertesi sabah göçeceklerini ilân ederlerdi. Birçok ailenin şehre göçleri aynı günlere rastladığından o günlerde bağ akşamları bir ateş şölenine dönüşürdü. Alemet yakma töresi ile bağcı:”Biz bu yılı tamamladık, Artık şehre göçüyoruz Allah gelecek yıl tekrar gelmeyi nasip etsin.” temennisini komşulara duyurmuş olurdu. Aynı zamanda Peygamberimizin, “**evlerinizden taşınırken geride bıraktığınız pislikleri yakın**” hadis-i şeriflerine de uyulmuş olunurdu. Belki alemet yakmanın başka bir anlamı da eski Şaman adetlerindeki “**ateş kültürünün**” bir kalıntısı olması idi.

Ertesi sabah “**cennet komşusu**” dedikleri yakın komşularla helâlleşilir, bir dahaki sene görüşmek üzere vedalaşılarak

arabaya yüklenilmiş bulunan eşyalarla şehre göç başlardı. Bağda hiçbir eşya bırakılmazdı. Çünkü bütün komşular şehre inince ıssız kalan bağlarda hırsızlık olayları gayet yaygındı. Komşu çocukları da göçen ailenin bağına dalar, köşe bucakta unutulmuş üzüm cıngıl veya salkımlarını toplarlardı ki buna “**başaklamak**”⁷ denirdi. Başak bırakmak sünnet olduğu için başaklamak da gayet tabii karşılanırdı. Başak o kadar bereketli olurdu ki ilk başakçıdan sonra yedi göbek başakçıya bile cıngıl budak üzüm kaldığı olurdu.

Bağcıların tamamı şehre indikten sonra bağlarda çok da hırsızlık olurdu. Öyleki hırsızlar “**hezenin⁸ mıkı⁹ ile helanın gazağı¹⁰**” dahil evde bırakılmış her şeyi, hatta kapı ve pencereleri bile söküp götürdükleri olurdu. Bu sebepten şehre inerken bağda eşya olarak çöp bile bırakılmamaya azamî derecede dikkat edilirdi.

Yine eşek, at, at arabası veya kamyonlara yüklenen denk yapılmış eşyalar şehir evine getirilerek yerleştirilir, şehir komşuları “hoş geldine” gelirler ve takriben dört ay süren ayrılığın hasretini giderirlerdi. Kapıların önünde bağdan getirilmiş bulunan odunlar kırılır ceviz ve elmaların bir kısmı komşulara dağıtılır, bağda hazırlanan turşular ve gilaborular küplere doldurulur **arıstağa** da hevenklik üzümler asılırdı.

Böylece bir bağ sezonu daha bütün güzellikleri ile arkada bırakılmış olur, yeni bağ sezonu hasretle beklenirdi.

BAĞ DEMEK ÜZÜM DEMEK

Üzümün yaş olarak tüketilmesinin yanında, daha çok kurutulup kışlık yiyecek olarak saklanması, kaynatılarak pekmez, pestil, sirke vb. ürünlerin yapılması ve bu yiyeceklerin Anadolu insanının vazgeçemediği temel gıdaları arasında olması üzüm çubuklarını, Anadolu’da çok yaygın olarak dikilen ve çeşitlendirilen en önemli meyve haline getirmiştir.

Ayrıca Osmanlı Devleti’nin gayri Müslim tebaası da çok yaygın olarak bağcılık ziraatı yapmaktadır. Bunlar bağcılıktan elde ettiği üzümü daha çok şarap yapımında kullanmaktadırlar. Fakat Hükümet’in bunu hoş karşılamadığı, bunun yerine taze üzümün kurutulmasını, pekmez ya da turşu yapımında kullanılmasını istediği de bilinmektedir¹¹.

Osmanlı kanunnâmelerinde ihtiyaç dışı olarak pazarda satılan meyve ve sebzeler için vergi konulmuş idi. Bu konudaki hüküm şöyle ifade edilmişti; “*Sebzeden ve meyveden kendi maişetleri için olmayub bazara getirüb satulursa, sahib-i*

arza defterde öşr-ü bostan ve meyve hasıl kaydolunan öşr-ü sebze ve meyve alınır.^{12”}

Bu kanun gereğince 1515-1535 yıllarında Kayseri’de pazara getirilen meyve sebzelerden toplam olarak; 28,212 Osmanlı akçası vergi alınmıştır. Yine 1515 ve 1531 yılları arasında meyvelerden 8,993, cevizlerden 3,292, bostandan 8,928, sebzeden 428, badem 30, piyaz 202 ve bahçeden 1,400 olmak üzere toplam 23,289 akça öşür vergisi alındığı anlaşılmaktadır¹³.

Kayseri bağlarından her biri büyüklüğü bakımından, bir aileye yetecek genişlikte (ortalama 1-1,5 hektar veya 8-10 dönüm) idi. Bağların en önemli ürünü, üzüm olup; üzümün anayurdu Anadolu kabul edilir. Anadolu’da üzüm kültürü Hititlerden beri bilinmektedir. Üzüm daha sonra Frigler, Persler ve Helenistik dönemde de yetiştirilmiştir. Kayseri’de 40-50 çeşit, ülkemizde ve Dünya’da çok daha fazla çeşit üzüm üretildiği bilinmektedir.

*“Bağa bak, üzüm olsun
Yemeye yüzün olsun”*

diye düşünen Kayserili üzüm yetiştiriciliğinde iddialı olup, komşuları ile de bir rekabete girerdi. Yetiştirilen üzümler genellikle satılmaz sadece kendi ailesi ve çevresi tarafından taze veya kuru olarak tüketilirdi. Değişik türlerde ve kimsede olmayan bir cins üzüme sahip olmak en büyük övünme vesilesi olurdu.

Üzüm meyvesinin tüketimini olgunlaştığı andan itibaren; taze yemek, kurutmak, kaynatmak, döşemek, asmak gibi metotlarla çok uzun bir zaman dilimine yaygınlaştırmak mümkün idi. Bunlardan taze taze yemek için olan cinsin başında **dirmit** gelir ki en evvel alaca düşüp tatlanması ve ince kabuklu olması bu üzümün tercih sebebiydi.

Siyah ve beyaz renkleri de bulunan bu cinsin en makbul olanı siyahıdır. Bunun rengi biraz daha açık ve salkımı seyrek olan bir cinsi daha var ki **muhaddis dirmidi** denilen bu üzümün kendine mahsus bir kokusu da mevcuttur. Hafifçe uzun taneli olan dirmit taze tüketildiği gibi fazlası da kurutulabilir.

Kurutmalık üzüm cinsi olarak en önemli cins **karalık** gelir. Yuvarlak siyah ve iri taneli olan bu üzüm kalın kabukludur. Eskiden İncelik bağlarının karalığı meşhur idi.

⁷ **Başak:** Farsça bâşenk kelimesinden gelir. Asma üzerinde sallanan küçük salkım parçası demektir.

⁸ **Hezen:** Odaların üzerindeki direklerin dayandığı daha kalın bir direk

⁹ **Mık:** Mıh, çivi

¹⁰ **Gazağı:** Bağ helâsında kullanılan iyice kısalmış süpürge

¹¹ Emecen F.M. *XVI. Asırda Manisa Kazası*, Ankara 1989, s:263

¹² Akgündüz A. *Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri*, C:1-2,5, s:178 İstanbul, 1990

¹³ Solak İbrahim, Osmanlı İmparatorluğunda Anadolu’da Meyve ve Sebze Üretimi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Güz 2008 Sayı:24 s:12

Pekmezlik üzüm olarak ise şıraları bol olan cinsler tercih edilir ki bunların başında **şireder** ve rengi beyaz olduğu halde adı **kara burcu** olan üzüm gelir. Karaburcu ayrıca taze yenen çok lezzetli bir cinstir. Diğer cinslerin de yenmeyi, kurutulmaya, döşenmeye veya hevenk olarak asılmaya uygun olmayanların hepsi pekmezlik olarak kaynatılabilir.

Döşemelik üzümlerin özelliği ise dayanıklı, kalın ve sert kabuklu oluşlarıdır. Bunların belli başlıları **tütünü, bulgarı, keçimemesi, zoruktar, eldaş, ırazgı (rezzakı)** vs. dir.

Heveklilik olarak içde dallarına asılıp bütün kış hatta bahara kadar yenebilen üzümlerin başta gelen özellikleri de salkımının seyrek ve tanelerinin dayanıklı, iri ve kalın çöplü oluşudur. Bu özellikleri taşıyan üzümlerin başında genel olarak **buludu** denilen fakat siyahı beyazı ve bulut

renklisi de bulunan cins ile dirmiş, karalık ve parmak üzümü sayılabilir. Bu sayılan türler Kayseri bağlarında en çok yetiştirilen hakim cins üzümlerdir.

Bahara, bağların budanmasına kadar, **aristag** denilen ve **tokananın** serin bölümünü teşkil eden yerde veya **zerzemmi** denilen bodrum katlarında eşe dosta, Kayseri ağzı ile, **utanılacak misafire** saklanan bu üzümlerin, çubuktan kesilirken ta dipten kesilmeleri, yağmur değmemiş ve iyi muhafaza edilmiş olmaları, lezzetlerinin bir şey kaybetmeden dayanmasını sağlar.

Kayseri'nin yerli üzüm türleri, **çavuş (keçimemesi), dirmiş, parmak, karalık, buludu, beyaz eldaşı, frenk, gül ve irek** olmakla birlikte meraklıları tarafından üretilen diğer üzüm türleri ve özellikleri şöyledir:

Üzümlerin olgunlaşıp yenmeye başlaması “**çıra yandıktan**” sonra başlardı¹⁴. Çıranın yanması aynı zamanda cevizlerin de kabuklarının kavlamaya başladığı tarihi işaret ederdi. Nitekim;

“Çıra yanmayınca ceviz mi kavlar
Ciğer yanmayınca gözler mi ağlar”

türküsü bu takvimi teyit eder.

Yaz mevsiminde olgunlaşan dut, kiraz, kayısı, üzüm, erik, elma ve armut gibi meyveler genellikle satılmaz eş dostlarla bolca taze taze yenir, geri kalanları da ya kurutulur ya da pekmez, pestil, köfter, ceviz sucuğu gibi işlenerek kışın yemek üzere saklanırdı. Bu tabii yiyecekler şekerin kıt ve pahalı olduğu o dönemlerde halkın şeker ihtiyacını tamamen karşılardı. Meselâ “**nevzine**” denilen Kayseri tatlısı un ve pekmeze yapılır, cevizle zenginleştirilirdi. Keza **aside** denilen tatlı da un, yağ ve pekmeze yapıldı. Pekmez sade olarak ekmek batırılarak yenildiği gibi ekseriyetle de tahinle karıştırılarak yenilirdi. Hatta karla pekmez karıştırılarak farklı bir lezzet yaratılırdı.

Bağların ekonomik getirisi her ne kadar dışarı satacak kadar olmasa da yakacağı odundan tutunda hoşafılık kayısı, üzüm kurusu, hevenklik üzüm, pekmez, ceviz, badem gibi kışın yiyeceği zengin bir menü oluştururdu.

BAĞLARIN DİĞER ÜRÜNLERİ

Kayseri bağ ve bahçelerinde üzümden başka meyve olarak; alıç, armut, ayva, badem, böğürtlen, erik, ceviz, çilek, dut, elma, fındık, karpuz, kavun, kayısı, şeftali, kiraz, vişne, muşmula, üvez (muşmulaya benzer) ve zerdali, sebzeler ise; asma kabağı, asma yaprağı, bakla, bal kabağı, bezelye,

börülce, çalı fasulyesi, dereotu, ebe gümeci, fasulye, havuç, hıyar, domates, patates, ıspanak, kabak, kuzukulağı, lahana, marul, maydanoz, nane, pancar, patlıcan, pırasa, sakız kabağı, salatalık, sarımsak, semizotu, soğan, taze bamyas, turp, yeşil biber yetiştirilmekte idi.

KAYISI

Kayseri bağlarının üzümden sonraki en önemli ürünleri olan “**yerli kayısı**” denilen zerdali ve şekerpare kayısılar ile dutlar, taze taze yendiği gibi ihtiyaç fazlası olan kısmı asla heder edilmez ve ayrı ayrı kurutulur hem duttan ve hem de kayısıdan pestil, reçel ve marmelatlar yapıldı. Ayrıca üzüm ve duttan çarşaf köfteri, muska köfteri, kesme köfter,

bademli ve cevizli sucuk yapıldı.

Temmuz ayından itibaren bir aydan fazla süren olgunlaşma döneminde ağaçların altına **damlayan** (düşen) bu kayısıların her gün toplanması ve aynı gün kurutulmak üzere **açılması** (yarılması) ve hemen güneşe çıkarılması gerekiyordu. O günlerde erkekler dışındaki evin hanımı başta olmak üzere gelinler, kızlar hatta çocuklar hep beraber bu iş için seferber olurlardı. Kayısının çok olduğu yıllarda saatlerce kayısı açmak kadınlar için işkence haline geldiği için böyle senelerde kadınlar bir daha ki sene kayısı olmasın için beddua dahi ederlerdi.

Kayısının küçük meyveli, üzerinde minik çiller bulunan ve halk arasında “**yerli kayısı**” denilen zerdali çok yaygın

idi. Zerdaliler genellikle kurutulurdu. Kurutulan zerdaliler devamlı yenilirse bağımlılık yapabiliirdi. Ama bu yerli kayısının hoşafı fevkalade lezzetli olur. Biraz ekşice olan zerdalinin çekirdeği de acı olur ama yine de para ederdi. Bu para, kocasından yaz boyunca hiç para alamayan ev kadınları için cep harçlığı olurdu. Özellikle çerçilerin topladığı çekirdeklerin kabukları yakacak olarak, içi de bazı kimyasal maddelerin yapımında kullanılmakta idi. Bir de ufak, tatlı ve iklim şartlarının uygun olduğu senelerde dalları kırarak kadar çok yetişen **bitirgen** kayısı vardı ki bunlar taze taze yendiği gibi geri kalanları çekirdeği çıkarılarak kurutulurdu.

Şekerpare denilen çok tatlı kayısı taze taze yendiği gibi daha ziyade reçellik olarak kullanılırdı. Az miktarda da kurutulurdu.

Ayrıca iri, tatlı, sulu ve rengi portakala benzediği için bu ismi alan kayısı cinsinden başka ince kabuklu, tatlı, lifsiz iri bir kayısı türü olan **tokaloğlu** kayısısı her bağda olmaz olanlar da bununla övünürlerdi. Bir de **Ağustos kayısısı** denilen bir cinsi vardı.

Her haliyle farklı lezzetlerde yenilebilen kayısının ilk irileştiği safhasına **çağla**, yeterli iriliğe eriştikten sonra hafif kızarmaya başladığı haline **masil**, tatlanıp olgunlaşmış haline **kayısı**, güneşte biraz bekleyip iyice tatlanmış safhasına **gebetleme** ve güneşte iyice suyunu çekerek kurumuş haline de **kayısı kurusu** isimleri verilirdi.

Üç çeşit kuru kayısı olurdu. Büyük kısmı yukarıda anlatıldığı gibi açılarak kurutulduğu gibi, bir kısmının da çekirdeği çıkarılır fakat açılmadan kurutulurdu. Az bir bölümü de çekirdekli halde kurutulurdu. Kuruma esnasında yağmur yağması büyük şanssızlıktı Zira serili kayısılar hemen yağmurdan korunmazsa kararırđı.

KAYISI PESTİLİ

Geleneksel usulde yıkanmış kayısıların çekirdeklerini ayıklanıp kevgirden geçirilir püre haline getirilir. İçine az miktarda zeytinyağı eklenirse, hem püreleşmesi hem de toparlanması daha kolay olur. Hafif yağlanmış düz ve genişçe bir tepsiye püre haline gelmiş kayısıyı ince bir tabaka halinde (yaklaşık 0.5-1 cm. kadar) serilir ve güneş görececek bir yerde kurutulur. İyice kurumuş olan pestil dikkatle tepside veya döküldüğü yerden kaldırılır. Birbirine yapışmaması için hafifçe unlanarak katlanır.

Diğer bir metot olarak da; çok olgun ve erimeye yüz tutmuş kayısılar tencereye doldurup dibinin yanmaması için bir fincan su koyarak hafif ateşte arada karıştırarak kaynatılır, kabuğu, çekirdeği, posası ayrılır, tahta kaşıkla iyice karıştırarak ve elle bastırılarak elekten geçirilir, büyükçe bir tencereye dolan marmelat kıvamındaki sıvı, ateşe sürülür, suyu çekilinceye kadar kaynadıktan sonra indirerek dibi

14 **Çıra Yanmak:** 31 ağustosta gayri Müslimler Ali Dağı'nın tepesine çıkarak büyük bir ateş yakarlarmış. Bu tarih sonbaharın başladığı tarih olarak kabul edilirmiş. Yine bu tarih üzümlerin tatlanarak yenilebileceğine işaret etmekte imiş. Oğün papaz bir törenle üzüme okur ve yenmesine izin verilmiş olurmuş. Nitekim “karalık” denilen üzümler bu tarihten bir hafta sonra artık kurutulmaya başlanabiliirdi. Çıra Müslümanlarca da bazı olayların başlangıcı sayılırdı.

bademyağı tepsilere ince ince dökülüp güneşte kurutulur, iyice kuruduktan sonra tepside çıkarıp hafifçe dövülür, kâğıda sarıp nemsiz ve havadar bir ortamda ara sıra havalandırılarak saklanırdı.

DUT

Kayserilinin **tut** dediği dut da bağların vazgeçilmez yaygın meyvelerindendi. Küçük yabani dutlar olduğu gibi parmak gibi diye tarif edilen aşı dutlar, olgunlaştıkça güllenen dutlar, karadutlar ve hele hele ekşikara dutlar birer şifa kaynağı idi. Özellikle Eğribucağın beyaz dutu ile Seygala'nın ekşi karası en tanınmışları idi. Dut ağaçları iki üç günde bir altına büyükçe bir sergi yayılarak ve üzerine gençlerden birisi çıkarılarak silkelendir böylece dökülen olgunlaşmış dutlar bol miktarda taze yendiği gibi artan kısımlarda güneşte kurumaya bırakılırdı.

DUT PESTİLİ

Dut pestili için en önemli nokta dutların taze olmasıdır. Şu anda fabrikalarda üretilen dut pestilleri için genellikle kuru dut kullanıldığından bu dut pestilleri yaş duttan yapılan bağ pestillerinin lezzet ve tadını asla taşımamaktadır.

Dut ağaçlarının altına yaygı serilerek ve ağaçtan silkelenecek toplanan taze dutlar kazana konur. Çok az miktarda suyla dutları iki parmak arasında kolayca ezilinceye kadar haşlanır. Haşlanmış dutlar büyükçe bir bez torba içinde sıkıştırılarak iyice suyu çıkartılır. Elde edilen dut suyu büyük bir kaba alınarak ocağa yerleştirilir ve belirli bir yoğunluğa gelene kadar kaynatılır. Aynı bir yerde bir miktar un su ile karıştırarak bulamaç haline getirilir. Kaynayan dut suyundan biraz alınır. Bulamaca katılarak iltılır. Bu bulamaç yavaş yavaş kaynayan dut suyuna dökülerek iyice karıştırılır. Karışım biraz daha koyulaşınca ocaktan alınır. Elde edilen bu pelte özel bezlerin veya tahtaların üzerine dökülerek ince bir şekilde yayılır ve güneşte kurutmaya bırakılır. Kuruyan pestiller serilen tahta ya da bezlerden çekip çıkarılır ve muska şeklinde katlanarak pestil demetleri yapıp rutubetsiz bir ortamda saklanır.

DİĞER HAZIRLIKLAR

Yine kışın yenecek olan; ceviz, badem, pekmez, kuru üzüm, kuru kayısı, az miktarda başka kuru meyvelerle, iğde ayrı ayrı hazırlanırdı.

Ayrıca çalı çubuklarına asılan hevenk üzüm, tavan arası kavun, muşmula ve büyük küplere sulandırarak doldurulan gilaboru, yaprak salamurası bağcının zengin bir menüsünü tamamlardı. Ayrıca kışlık turşusunu kurmuş, domates

salçasını yapmış, şekerpare kayısı reçeli ile aşmakarnasını keserek bütün kış süresince ailenin yiyeceği makarna, çorba, erişte gibi hamur işleri de hazırlanmış olurdu. Kışın yakacağı gılamada ve odun tedariki de bağdan sağlanırdı.

GÜNÜMÜZ BAĞCILIĞI

Günümüzde bağlar ve bağcılık alabildiğine çağın şartlarına uyum sağlamış, eski bağ evlerinin yerini modern villalar, eskiden eşeklerin sırtında taşınan ev eşyalarının yerini de taşınmazlar almıştır. Bağ evleri kışlık evleri aratmayacak konfora kavuşmuştur. Artık bütün bağlarda elektrik, doğalgaz, televizyon, uydu alıcıları, internet imkânları kullanılır olduğu gibi, Erciyes'ten gelen sel sularının veya kar sularının toplandığı kuyuların yerini de şebeke suyu almıştır. O günlerde güneşte ısıtılan güğüm sularının yerine günümüzde yine güneş enerjisi ile ama çatılara kurulan paneller vasıtası ile ısıtılan sular kullanılır olmuştur. Sebze bahçelerinde ve çim döşenen alanlarda damlama veya otomatik sulama sistemleri kurulu bulunmaktadır.

Günümüz bağlarının tamamı artık özel bahçıvanların, düzenlediği yazın dinlenilecek, çocukların rahatça oynayacakları, yeşile, ağaca ve çiçeğe gark olmuş adeta dünya cenneti mekânlar haline gelmiştir. Bu amaca yönelik olarak bilhassa bahar aylarında canlanan çok miktarda çiçek, fidan ve bahçe gerekleri satan ticarethaneler oluştu. Artık olgunlaşan meyveleri toplamak ve değerlendirmek kaygusu kalmadığı gibi sonbaharda çiçek tohumu toplama zahmetine bile kimse katlanmıyor. Her an açmış haliyle hazır bulunduran çiçeklerden bir günde rengârenk bir mekân oluşturmak mümkün hale geldi. Artık bütün bağ yörelerinin her evin önüne kadar asfalt yolları her evin beyine ve hanımına ait özel otomobilleri kapılarında hazır beklemektedir.

Bağ ve bahçelerde bitkiler için aşırı ilaç kullanıldığından akrep, kertenkele, kaplumbağa ve yılanlar ender görüldüğü gibi cırcır böcekleri, ateş böcekleri, yusufçuklar, uğur böcekleri (İstanbul Böceği) yok olmuştur. Artık renk renk elmacıkların bülbüllerin ve hatta ibibiklerin bile sesleri duyulmaz oldu.

Çaybağları, Gediris, Billur, Bağlareteği, Gesi, Erkilet gibi bölgelerde bağlar bahçeli eve dönüşmüş ismi **villa** olmuş ve yaz, kış oturulmaya başlanılmıştır. Pekmez kaynatma, salça yapma, aşmakarna kesme pestil yapma v. s. gibi eski gelenekler terk edildiği gibi çoğu büyük aile parçalanmış, ailenin yeni evli kız veya erkek çocukları aileden ayrılarak ayrı evlerde oturmaya başlamışlardır. Komşuluk ilişkileri de gayet zayıflamış, herkes kendi kabuğuna çekilmiştir. **Böylece yüzyıllar süren bir kültür yok olup tarihin sayfalarında tatlı hatıralar olarak yerini almıştır. ■**

Sen yeter ki hayal et Hayal etmenin yaşı yok

Türk Telekom

Kanis'te

Muhsin İlyas Subaşı

Beş Bin Yıl Önceyi Yaşamak!

Evet, elli asır, yani beş bin yıl önceyi yaşamak mümkün mü? Zor belki, ama imkânsız değil. Yaşamaya çalıştım. 'Nasıl olur?', diyeceğinizi biliyorum, şimdi onu anlatayım size:

Yakın bir zamanda Kayseri'de medeniyetin ilk ayak izlerinin bulunduğu ve "**Kültepe**" denilen bölgedeki tarihi adıyla **Kaniş-Karum**'u bir grup arkadaşla ziyarete karar verdik ve yola çıktık.

Şehrin 22 km. kuzeydoğusunda yer alan bölge, daire şeklinde surlarla çevrili. Uzun bir dönem, ilgisizliğin getirdiği sahipsizlik yüzünden toprağa gömülü kalmış, o da korunması açısından bir fırsat oluşturmuş belki de. Şimdi burada hummalı bir kazı çalışması var. Bizim merakımız buradaki medeniyetin ayak izlerini görmekten ibaretti.

Oradaki kazıların sorumluluğunu üstlenen genç bilim adamı Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu, sağ olsun yarım gününü bize ayırdı ve kazı bölgesini gezdirdi. Önce meraklıları için bu bölge hakkında kısa

bir bilgi verelim:

“Kültepe, Kayseri’nin Karaev olarak da bilinen Karahöyük Köyü’nün yakınındaki eski bir yerleşim yeri. Kültepe, yerlilerin oturduğu ve Kaniş olarak bilinen höyükten, diğeri aşağı şehir veya Asurlu tüccarların yerleştiği Karum alanından meydana gelmiştir. Höyüğün çapı 500 m, ova seviyesinden yüksekliği 20 metredir. Tepeyi dört yanından aşağı şehir, Karum çevirmiştir. Karum üç yönünde düz, ova şeklinde görülmekle beraber, doğu yönü ova seviyesinden 1.5,-2.5 metrelik bir yüksekliğe sahiptir. Çapı 2 kilometreyi bulan Kaniş kuvvetli bir sur ile çevrilidir.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren başlatılan ve halen devam ettirilen kazılar neticesinde, bölgede eski dünyanın önemli ticaret merkezlerinden Kaniş-Karum diye bilinen şehir ortaya çıkarıldı. Günümüzden yaklaşık dört ile beş bin yıl önce Kuzey Mezopotamyalı Asurlu tüccarların, Anadolu’da kurdukları, aşağı yukarı yüz elli sene süren ticari münasebetler döneminde, Anadolu’da yaşayan insanlar Mezopotamya’nın uygarlığına açılmış, onlardan yazıyı öğrenmiş, kültür seviyelerini yükseltmişlerdir. Ortaya çıkanlar; eski Asur dilinde yazılmış çivi yazılı tabletler, Anadolu ile Asurlular arasındaki ticari faaliyetler hakkında bilgi vermektedir. Anadolu’nun en eski, yazılı belgeleri olan ve Kültepe’de ortaya çıkarılan tabletler, Kaniş, Karum’un Anadolu’daki bu ticaret sisteminin başşehri olduğunu ve aynı zamanda Kaniş Krallığının da merkezi özelliği taşıdığını ortaya koymaktadır.

Kaniş-Karum, birbirinden taş döşeli sokaklarla ayrılan büyük mahalleleri, detaylı planlarıyla ortaya çıkarılmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde, eski dünyanın ayrı dilleri konuşan iki ülkesinin temsilcilerinin bu şehirlerde yan yana yaşadıkları, onların tam planlarıyla korunmuş evleri, arşivleri, atölyeleri, depoları, dükkânları ortaya çıkarıldı.

■ **Bugünün insanın ihtirasları, teslimiyeti, acısı, sevinci, kaygısı, korkusu, umudu, heyecanı neyse, çünkü insanınki de aynı. Her tablette, dört bin, beş bin yıl önceki bu Hitit insanının alnyazısını alıp kendi kaderinizle karşılaştırabilirsiniz.**

Geniş teşkilatlı evlerin çoğunda ofis, oturma odaları, arşiv ve depolar bir birinden ayrılmıştır. Her iki şehir de yangınla tahrip edilmiş, bu felaketten sonra insanlar ancak canlarını kurtar-

sıra ithal kaplar da bulunmuştur.

Kültepe’yi 1881’de ilk kez ziyaret eden Th. G. Pinches, ilk kazıyı (1893-1894) yürüten ise Ernst Chantre’dir. Onu 1906’da H. Winckler ve H. Grothe’nin

rabilmişler, yangına dayanıklı bütün eşyaları zamanımıza terk etmişlerdir.

Hitit ve Roma Dönemleri’nde de önemli bir merkez olma özelliğini koruyan Kaniş-Karum, civarında yapılan kazılarda çok sayıda çanak çömlek kalıntıları, taşınabilir banyo küvetleri, taş sanduka mezarlarda değerli taş ve metallerden yapılmış takılar, mızrak ucu, balta gibi tunç silahlar, terazi ağırlıkları da çıkarılmıştır. Taş kalıplara dökülerek yapılmış kurşun tanrı figürleri ve üç boyutlu oturan kadın figürleri, kabartma figürlerle bezeli ortostat parçaları ve Helenistik Dönem’den önemli bir buluntu çıkmayan Kültepe’de, Roma Dönemi’ne ait çanak çömleğin yanı-

yine Tepe’de yürüttükleri kısa süreli kazılar izlemiştir. B. Hrozný 1925’de önce Tepe, sonra ilk defa, Karum’da kazmıştır. Karum’da açığa çıkardığı 1,000 tablet bu yazılı belgelerin esas kaynağının Tepe’de değil, aşağı şehirde yani Karum’da olduğunu göstermiştir.

Kültepe’de ilk sistemli kazılar Prof. Dr. Tahsin Özgüç tarafından 1948 yılında, Türk Tarih Kurumu adına başlatılmış olup, kendisinin 2005 yılındaki vefatına kadar sürdürülmüştür. Onun ölümünden sonra burasının sorumluluğunu, öğrencisi Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu üstlenmiştir.

Prof. Dr. Tahsin Özgüç, kazı sonuçlarını hemen yaptığı yayınlarla bilim

âlemine sunarak Türk arkeolojisine çok önemli katkılarda bulunmuş-tur. O'nun yayınları, sadece Anadolu tarihini değil, aynı zamanda Ön Asya Tarihi'nin aydınlatılmasını sağlamıştır. Kültepe'de, Aşağı Şehir/Karum alanında yapılan kazılar, her yıl sürekli olarak gerçekleştirilirken, 1955'de başlanan

■ **Asurlu kral ve kraliçelerin kabartma figürleriyle zenginleştirilmiş toprak zarflar içerisindeki bir tableti alıyorsunuz, tarihin ilk sözleşmelerini anlatıyor. Bir başkası kiradan bahsediyor, öbürü yapılan evliliklerin anlaşmasından, bir kenarda sessizce duran kırık bir tablet, bir gelinin kaynanasından çektiklerini kocasına anlattığı dramı fısıldıyor size.**

Sitadel/Kanis/Tepe kazıları ise aralıklı olarak 1983 yılına kadar sürdürülmüş, bir süre ara verildikten sonra günümüzde tekrar bu tepeye dönülerek çalışmalar devam ettirilmektedir.

Kaniş/Tepe'de sürdürülen kazılarda, beş ayrı kültür çağına ait 18 yapı katı belirlenmiş ve en erken yerleşim Eski Tunç Çağı I'e tarihlenmektedir. Kültepe'de hem Kaniş, hem de Karum alanında tespit edilen en geç dönem kalıntıları ve buluntuları Selçuklu Dönemi'ne aittir. Selçuklu Sultanı II. Keyhüsrev sikkesi (H. 639) Karum'da

satih toprağının altında bulunmuştur. Ancak, Kültepe/Kaniş, varlığını ve adını, günümüzden yaklaşık beş asır öncesine kadar korumuştur.”

Böylesine zengin bir tarihi dokuya sahip alana girdiğiniz andan itibaren, Kanişli insanların yüzlerce yıllık mace-ralarını adeta okumaya başlıyorsunuz. Burada zaman, geriye doğru size, sizin meraklı bakışlarınıza, tecessüslerinize sarılarak akıp gidiyor...

Üst üste birçok medeniyetin kalın-tılarının katmanlarını gezerken, bazı yerde umutların geniş ufkunda, beş bin yıl önceki insanın duygularıyla yıkanı-yorsunuz: Sıcak bir el, evinin köşesindeki küpten ağzı açık hayvan figürüyle yapılmış toprak bir bardakla size içecek

sunmak istiyor. Bir yere varıyorsunuz, taştan yapılmış bir kral hanımının hey-keli saygıyla elindeki elmayı uzatıyor size. Bir odanın köşesinde buğdayı una çevirmek için taştan yapılmış el değir-meninde yaşlı bir kadının teri damlıyor yüreğinize... Bir köşede bütün hatları en ince detaylarına kadar işlenmiş bir boğa heykeli, bölgenin uğur getiren sembolü olarak bakıyor gözünüzün içine... Kerpici Anadolu'nun değişmez alinyazısının anıtı olarak burada gör-meniz şaşırtmıyor sizi: Bazı yerde dün yapılmış gibi taptaze üst üste sıralanmış halde gülerek karşılıyor, bazı yerlerde geçirdiği baskında çıkan yangınlarla yanıp taşlaşmış haliyle... Güvenliğini, yaslandığı komşu evin duvarının sıcak-

lığında arayan birbirine girmiş odalar içinde bazen bir sevincin kahkahalarını, bazen bir korkunun ürkekliğini, bazen dayanılmaz bir acının gözyaşını, bazen bir kavuşmanın heyecanını yaşayarak her adımda ayrı bir duygu atmosferine giriyorsunuz...

Asurlu kral ve kraliçelerin kabartma figürleriyle zenginleştirilmiş toprak zarflar içerisindeki bir tableti alıyorsunuz, tarihin ilk sözleşmelerini anlatıyor. Bir başkası kiradan bahsediyor, öbürü yapılan evliliklerin anlaşmasından, bir kenarda sessizce duran kırık bir tablet, bir gelinin kaynanasından çektiklerini kocasına anlattığı dramı fısıldıyor size. Kaç eşek, at, katır ya da deve katarıyla taşındı bilmiyoruz, ama bir başka tablet,

tam 27 bin kilo yünün hesaplarını geti-riyor önünüze... Anadolu'dan çıkarılan altın, gümüş, bakır ve kalayın önemini dillendiriyor. Kumaş getirip, maden götürenler, baharat getirip yiyecek götü-renler, mesaj getirip mektup götürenler başlarında külahları, uzayan sakalları, nasırlı elleri, ayaklarındaki yemeni ve çarıklarıyla sefere çıkan bir ordunun düzeni içerisinde kabileler halinde geçiyor hayal dünyanızın labirentlerinde. Kısacası, bir insan yüreğini olumlu ya da olumsuz kıpırdatan her olayın izini buradaki tabletlerde okumanız mümkün oluyor...

Toprakyığını halindeki Kaniş'i çev-releyen iki km uzunluğundaki surların kalınlığı yer yer iki metre ile beş metreye kadar genişliyor. Zeminden yüksekliği yirmi metreye yaklaşan böyle bir alan doğal olarak korunabilmek için inşa edil-miş. Zaten krallık bir güvenlik kordonu olmasa burada var olabilir miydi? Peki ya, bu kervanların Mezopotamya'dan gelip tekrar oraya dönesiye kadar yol güvenlikleri nasıldı? Tabletler onları da anlatıyor size: Kanişli krallar kervanla-rın yol güvenliğini sağladığı için vergi alıyorlardı. Gelirleri de buydu onların.

50 bine ulaşan bir tablet mahşeriyle karşı karşıyasınız. Bugünün insanın ihtirasları, teslimiyeti, acısı, sevinci, kaygısı, korkusu, umudu, heyecanı neyse, çünkü insanınki de aynı. Her tablette, dört bin, beş bin yıl önceki bu Hitit insanının alinyazısını alıp kendi kaderinizle karşılaştırabilirsiniz. O dönemde de, manevi sığınma alanı olarak yaratıcı vardı. Belki ona “Allah” dememişlerdi, ama “Tanrı” kavramı etkindi. Hititler “Teşup” adını verdikleri fırtına tanrısını baş tanrı ve onun eşi, güneş tanrıçası Arinna'yı yardımcısı olarak tanımalarına rağmen, sayısı bine ulaşan bir tanrılar zinciriyle kendilerini manevi bir kuşatma altında tutmuşlardı. Kral, ülkesini bu tanrı adına yönetmektedir. “Taş kalıplara dökülerek yapılmış kurşun tanrı figürleri”,

belki de yeniden tapınanı olur diye bir köşede öyle sessiz ve sakin bir şekilde uzatılacak eli bekliyor...

Tanrı ve Tanrıça heykellerine bakar-ken, kendikendime sormadan edemedim: ‘İnsanoğlu ne tuhaf bir yaratık, eliyle yaptığı putuna tanrı diye tapıyor. Hâlbuki bu put tanrılar, düşman istilasından bırakın onlara yapanları, kendilerini bile kurtaramadılar. Bugünlere ise antik bir değer olarak görülmeselerdi gele-bilirler miydi acaba? Geçmiş zamanın tortusuna kundaklanan bu harabeler kim bilir gelecekteki insanlara daha neleri sunacaktır...’

Bir bereketli günü tamamlarken, batmakta olan güneşe baktım: Bu güneş, beş bin yıl önce de, bugünkü gibi ufuk çizgisine doğru eğilirken, geride bıraktığı günde aynı aydınlık ve aynı sıcaklığı ile insanlara yaşama umudu vermiş miydi, bilemiyoruz?... Bilebildiğimiz tek şey; Buradaki baskınların çoğunluğunun güneşin çevreyi karanlığa gömmesin-den sonra olmasıdır. Çünkü aydınlıkta, etrafa yerleştirilen gözlemciler nereden bir saldırı varsa, onu hemen haber verebiliyordu. Karanlıklar, korkunun bekçileri gibidir. Düşmanı besler ve yürütür. Gücün yoksa bu düşmanlar gelir ve ezip geçerler. İnsanlığın tarihi boyunca, geçmiş toplulukların en san-cılı dönemleri bu yüzden hep geceleri olmuştur. Tıpkı bu Kaniş-Karum harabelerinin yaşadığı gibi!

Bizi herhangi bir savaş korkusu içinde bırakmadan, ancak kendi kala-balığımız ve açmazlarımızla boğuşma kaygısından da uzaklaştırmadan başı-mızdan aydınlığını çekmesidir... Bugün şehirlerimizin ve şehirleri birbirine bağlayan yollarımızın, ışık ve güvenlik açısından tedirgin edici olmaması başka neyle izah edilebilir ki? Dün batarken karanlığa gömdüğü bölge insanını her gece baskına uğrama korkusuna terk ediyordu. Bugün ise şehirlerin pırıl pırıl aydınlığına... ■

EMİR KALKAN HİKÂYE YARIŞMASI
MANSİYON ÖDÜLÜ

Göl Zamanı

Sümeyra Öztürk Şahin

NAZAR KADININ KALBİNİ YABANCI BİR
SANCININ EZDİĞİDİR.

Uğursuz bir geceden devşirilmiş ağır emanetin koynunda yüzerken göl, Raviler Meclisinde yüzyıllar öncesinden yüzyıllar sonrasına taşınan kadim bilgi kulaktan kulağa gezdi. Son ravinin sesinin tınısı henüz kaybolmamıştı ki daha önceden hiç alışık olmadığı muhkem bir ağırlık, bakışları gölün sularında kilitlenmiş Nazar Kadının kalbini derin bir sancıyla ezdi. Bildi ki bu sancıyla Nazar Kadın, Raviler Meclisi nihayete ermiştir ve artık isim kelama değmiştir.

Gecenin, geleneğin ve gölün sessizliği, dinle-
mekte ve konuşmakta mahir ravilerin kalplerinde
bir yokluk vehmiyle büyürken, hakikate teslim
bir ince sızı dalga dalga yayılarak bakışı
sularda kilitlenmiş Nazar Kadının göz-
lerine vardı. Vakit sabaha yakındı.

Hep böyle görünürdü parlak
göl sularının yüzeyinde günde-
ğumları ve günbatımları. Saydam
suların kıvrılgında parlak menevişler
belirir, Nazar Kadının gözleri sularda
kilitlenirdi. Gölgelelerini suların üzerine
salmış kısa ağaçların ve uzak dağların
üzerinden usulca kaybolurdu sonra
güneş. Ertesi sabah aynı sularda aynı
günün, aynı şekilde zuhur edeceğine
duyduğu sarsılmaz inançla, hep aynı

gölün sularına koşardı Nazar Kadın. Kısa boylu çeşit çeşit ağacın gölge saldıgı göl sularında aynı düşleri görmeye alış-
mış insanların günleri hep birbirine benzediği gibi, sulara
yansıyan günbatımları ve gündeğumları da hep aynı kalırdı.

Düşleri de birbirine benzerdi göl sakinlerinin. Yorgun ama
huzurlu günlerinin bitimlerinde akşam inerken üzerlerine,
hepsi aynı neşeli şarkıyı söyler, nakaratları hep birbirine
denk düşerdi. Gündüzlerde saydam suların üzerine zarifane
eğilmiş yeşil ağaçların gölgelerini seyrederek, ılık rüzgarların
uğultusunu dinler, nilüfer çiçeklerinden bezenmiş düşler
kuşanırlardı. Gecelerde, içinde nilüferler, sazlıklar, kamışlar
ve durgun sular besleyen göl efsaneleri anlatırlardı birbirlerine.
İçinde yaşadıkları gölün nasıl oluştuğunu anlatan efsaneler
dinleyerek büyürdü göl çocukları. Başlarını yumuşak yas-
tıklara koyup da daldıkları huzurlu uykularında gündüz ne
yaşadılarsa gece onun düşünüyörür, hangi şarkıyı söyledilerse
onun nakaratını mırıldanır, hangi efsaneyi dinledilerse onu
büyütür dururlardı göl insanları.

Düşleri bile birbirine bu kadar çok benzeyen göl insan-
larının şehrinde sıkılmazdı Nazar Kadın. Dingin ve aydın
göl sularının ortasında, iki insan boyu yükseklikte, suya
dayanıklı ağaç gövdeleri üzerine oturtulmuş ahşap evlerin
sarıp sarmaladığı, havası göl kokan, suyu toprağı zaten
göl olan bu su şehrinde gündeğumlarını ve günbatımla-
rını izlemekten sıkılmazdı. Bilirdi onlardan biri olduğunu
nihayetinde. Ama bu su şehrinin ötesinde bir yerlerde
buralardakine hiç benzemeyen bir hayatın var olduğunu
da düşlemiyor değildi hayli zamandır. Sabahın seherinde
göl suları üzerinden yavaşça yükselerek gün ortasında

iyice gökyüzüne ağmış olan, akşamın gurubunda yine
göl suları üzerinden usulca kaybolan güneşin, her yerde
böyle doğup batmadığını düşünüyordu. İlk ışıklarını her
zaman bir gölün sathına düşürmediğini. Güneşin doğuşu
ve batışını seyredebilen insanların tümünün, bu ışınların
durgun su üzerine düşürdüğü görüntüye aşına olmadığını
da. Durgun ve saydam göl suları üzerindeki ışık dansıyla bir
kez olsun temas etmemiş göz sahiplerinin eksik bir hayatı
yüklediğini de.

Hissederdi bütün bunları Nazar Kadın.

Ama içinde oraları görmeye dair günden güne harlanan
özlemi kendine bile itiraf edemezdi. İçinde günden güne
büyüyen bir boşluk... Kimseler bilmezdi.

Sırlarını ifşa etmemeyi, küçücük bir çocukken dinlediği
efsanelerden öğrenmişti. Demişti ki dedesi bir gün, torunu-
nun kumral saçları üzerinde gezdirdiği elini omzuna koyarak
“Evlat, bilmelisin üzerinde yaşadığın bereketli suların kıyme-
tini. Bilmelisin ki terke kalkışmayasın. Bilmelisin ki başka
zamanlara ve başka yerlere özlemler büyütüp durmayasın
içinde. Var olan tek yer ve tek zaman, içinde yaşadığın yer
ve zamandır, bilmelisin.”

Böyle söylemişti yaşlı ve yorgun alnının kırışıklarını
bir tek saydam sularda görebilmiş biricik dedesi. Dedesi ki,
çocukluğu boyunca yaşayan tek yeganesi. Annesi ve baba-
sını göl sularının taşıp kabardığı bir yağmur mevsiminde
sele teslim etmişti dedesinin kıymetlisi Nazar. Yağmurlar
seyrek yapardı bunu. Ama yapardı.

Kendisi de dedesinin yaşlı ve yorgun alnındaki kırı-
şıklıkları yüzüne bakarak değil de, göl sularına bakarak
seyretmeyi severdi. Gölün efsanesini ilk kez dinlediği o
gün de dedesinin yüzüne değil, berrak bir yaz sıcaklığının
hummasındaki göl sularına bakmıştı.

“Dinle” diyerek başlamıştı dede. “Dinle ki, bu bir vefa
öyküsüdür. Kendisine hayat bağışlayan sulara kenetli yaşı-
maya ahdetmiş insanların vefa sözüdür. İçlerinde korlaşan
her yangını bu sularda söndürmeye dair bir ahdin türküsüdür.”
Ve başlamıştı anlatmaya:

“Uzun yıllar evvel bir telli turna avlamış avcının biri göl yakın-
larında. Tüylerinin yolduğu turnayı yıkamak için eğilmiş suya.
Daldırıvermiş turnayı göle. Çoktan ölmüş, tüyleri de yolunmuş
turna canlanıvermiş o anda. Göl sularının üzerinde süzüle süzüle
uçmuş bir süre. Camlarla kaplı tepelerin ardından görünmez olmuş.
Avcı turnanın, az önce yolduğu tüylerinin yerine daha canlı, daha
parlak tüylerinin çıktığını da gözden kaybolduktan sonra fark etmiş.
‘Nasıl olur da uçuverir ölü bir turna?’ diye dövünüp dururken suyun
kıyısında, anlamış bu gölün ölümsüzlük suyu olduğunu. İşte, demiş,
buldum sonunda. İçeyim de kana kana, ereyim ölümsüzlük sırrına.
Yüreğinin üzerinde titrek bir sevinç. Eğilmiş suya. İşte ne olduysa o
anda olmuş göl sularına. O kocaman göl dağılıp bin parçaya bölünü-

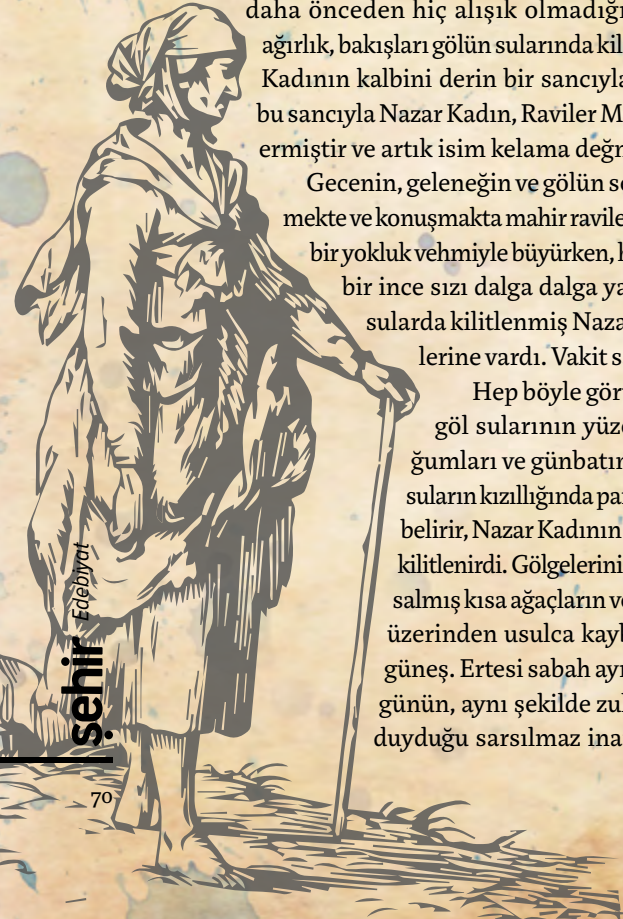
vermiş. Yüreğindeki o titrek sevincin yerini bir hayrettir almış avcının.
O gün, günbatımına kadar ve daha sonraki her gün, günün doğumuyla
akşamın alacası arasında gidip gelmiş bin parçaya bölünmüş göller
arasında. Ama ömrü yetmemiş ölümsüzlük suyunu bulmaya. Gün
o gündür, avcı o avcı, umut o umut hala. Kimse terk edemez olmuş
bu suları o günden sonra.”

Sonra, demişti Nazar Kız efsaneyi soluksuz dinledikten
sonra.” Ya sonra ne olmuş?” Ab-ı hayatı kimse bulamamış
o günden sonra. Kimse varamamış ölümsüzlük suyunun
tadına. Ab-ı hayat gizemini korudukça ölümsüzlüğe duyulan
hasret de artmış günden güne. Öyle bir artmış ki ölümsüz
olmak istemiş önce her fani. Sıkıntılar baş göstermiş ölümlü
insanların kısacık ömürlerinde sonra. Bu kez, iyi ki ölümlüyüz,
demiş herkes. İyi ki ölümlüyüz. Sonra güzellikler görmüşler
yeniden. Keşke ölüm olmasa, demişler. Hayat çok güzel. Yaşı-
mak çok güzel. Ölüm olmasa keşke. Bu iki duygu arasında
salınıp durmuş insanoğlu uzun zaman. Hiç değişmemiş ilk
insandan bu yana bu kadim kural. Yaşadığımız güzelliklerin
sonlu olacağını kabullenemeyişimizdenmiş bu ölümsüzlük
tutkusu. Ve dahi sıkıntıların da bir sonu olacağını anlamakta
zorlandığımız içinmiş bu ölüme meyyal hallerimiz. Ama
işte aslolan buymuş. İkisi arasında gidip gelmekmiş ömür.
Yaşamak da güzelmiş, ölmek de. Sularında bir telli turnanın
yıkılarak ölümsüzleştiği gölde yaşadığına inanmak, en
güzeliymiş. Bu yüzden hiç kimse şimdiye dek bu gölü terk
etmemiş. Ve dahi bundan sonra terk edemezmiş. Değil mi
ki suyunun kaynağına ab-ı hayat karışmış bu gölün?

Demek bu yüzden, diye geçirmişti aklından o zamanlar
küçücük bir çocuk olan Nazar. Demek bu yüzden bütün
göl insanların hep birbirine benzeyen günleri yaşamaktan
duyduğu huzur. Bu su şehrinin terk edilmezliğine dair din-
ledikleri efsaneydi günlerini bunca yaşanılır kılan. Efsane,
kendisine inananlar için gerçekten öte bir anlam taşırdı ne
de olsa. Ve sularının kaynağına ab-ı hayat karışmış bir gölü
terk etmek, ölümsüzlükten öte bir gizemi keşfetmiş olmayı
gerektirirdi. Demek ki kendisinden önce bu gölün suları
üzerinde yaşayan hiçbir insan böyle bir gizemi keşfetme-
mişti. Belki de hiç aramamıştı. Herkes o kadar memnundu
gördüğünden. Bir sefere ihtiyaçları yoktu.

Ama bana ne oluyor böyle, diyordu Nazar Kadın. “Ne oluyor
da bana, yetinmiyorum gölün sathına düşen manzarayla? Ben de aynı efsaneyi dinleyerek büyüdüm oysa. Ben de bu göl insanların konuştuğu sözcüklerle konuştum yıllarca. Aynı rüzgarlarda yıkandı benim de yüzüm.” Seçilmişliğine inanacak olurdu böyle zamanlarda Nazar Kadın. Diğer göl insanların yapamayacakları türden bir keşfin sahibi olacağına inanırdı.

Ama ya böyle bir yer yoksa? Hiç olmadıysa? Hatta ken-
disinin bilmediği, dedesinin bilmediği, gelmiş geçmiş bütün

bu göl insanların hiçbirinin bilmediği biri. Bir gün bu suları sessizce terk ederek. Uzak ve meçhul yerlerin keşfine çıkmışsa. Kimse onun yokluğunun farkına bile varmamışsa. Uzun kışlardan ve baharlardan, uzun yazlardan sonra bir gün eli boş dönüp de seferinden, uzun uzun ağlamışsa. Ve kimsecikler onu anlamamışsa.

Bütün bunları düşünürken Nazar Kadın, güneş yükselmişti göl suları üzerinde. Suların ürkütücü karanlığına bakarak, gördüğüyle yetinmeyip bir öte diyar arayışının ardından yollara düşen kendisi gibi birinin daha varlığına inanmıştı Nazar Kadın. Hayalinde bir yüz bile yakıştırmıştı o meçhul insana. Var mıydı böyle biri gerçekten? Ya yoksa? Olsun. Varsın olmasın. O inandığı sürece vardı ne de olsa. Eli boş döndüğü o seferden sonra döktüğü gözyaşları? Tam da şimdi baktığı onun da noktaya düşmüş olmalıydı.

Sularına ab-ı hayat karışmış bir gölün ölümsüzlüğü, başka hayatlar düşleyen kederli bir gözyaşı damlası olmadan eksik kalırdı kuşkusuz. Ama Nazar Kadın geleneğin ölüm kadar mutlak olduğu bu sulara, duasını bir kalp taşmasına dönüştüremedi. Yani ki bu diyarları terk edemedi.

SON RAVİLER MECLİSİNDE İSMİN KELAMA DEĞDİĞİDİR.

Beyaz bir kelebek havalandı erken bahar sonlarında yana yana titrek bir ağda dönüşmüş su sümbülünün yapraklarından. Aynı anda, ertesi sabah münadilerin gür sadalarında dağa taş, ağaca çiçeğe, börtü böceğe ve de ılık göl sularına çarpa çarpa büyüyecek bir ses, bir isimlik nefes döküldü son ravinin kıpırdayan dudaklarından meclisin orta yerine: Zamani!

Halkanın başında oturan ve ismi yanındaki ravinin kulağına ilk fısıldayan meclisin en güngörmüş ve devran sürmüş üyesi gözlerini yere indirdiğinde, sesin tınısı boşluktaki yankısını sürdürüyordu. Erken gelen baharın naif rüzgarı kamışlıkların arasından içeri süzülünce, geleneğin de sözün de Raviler Meclisindeki temsilcisi olan yaşlı üye buyurdu ki: "Ey azizler, yiğitler! Ey ulu göl sakinleri! Biline ki kadim ve mübarek sırrımızın yaşayan yegane taşıyıcısı Nazar Kadın hayli yaşlanmıştır. Emaneti yeni sahibine teslim etmenin vakti erişmiştir. Sırrın mukaddesliğinde ve gölün emniyetinde kalplerimizi dingin kılana hamd olsun. Ve dahi, yiğit Zamani'nin taşıyacağı sır, beldemize kutlu ve mübarek olsun."

ZAMANI İSMİNİN GÖL İNSANLARININ DİLİNDE UĞURSUZ BİR YALAN GİBİ GEZDİĞİDİR.

Ertesi sabahın seherinde gölün sularına çarpa çarpa kırılarak meşum bir hıçkırığa dönüşen ses, bütün o göl sakinlerinin kulaklarını tırmalayıp geçti. Münadilerin muhkem bir kayaya benzeyen seslerini duymaya alışmış

bütün o göl insanları, bunun neye dalalet ettiğini öğrenmek için gölün kıyısına koştular. Sonraki ve daha sonraki günler gölün durgun sularına beyhude yere bakışıp durdular. Telaşa ve merakta ileri olanlar, raviler meclisinin en yaşlı üyesinin adımlarında günlerce bir sebep, bakışlarında bir giz yakalamaya çalışsa da başaramadı. Bir damla su, biraz ay ışığı, bir parça mevsim kırığı ve göl kuşlarının şakıması arasında bir hayal ve melal mevsimi inşa ettiler sonunda. Razi olmadılar ama şikayet de etmediler. Değil mi ki ataların yanında oğullar, anaların yanında kızlar konuşmazdı. Göl şehrinde sözün sahibi raviler meclisiydi ve onun sözünün üstüne söz olmazdı.

Ama yine de bu nasıl bir hayal kırıklığıydı?

Yüzyıllarca kadınların taşıyıp durduğu gölün kadim sırrını, bundan sonra bir erkek mi taşıyacaktı?

Hem bu iş nasıl olacaktı?

Bunu bir kalp bilgisine dönüştürmek için bütün bildiklerini unutmak ve bütün bilmediklerini öğrenmek mi lazımdı?

NAZAR KADININ GÖLÜN SIRRINI GÖLÜN KIIYISINDA ZAMANI'YE TESLİM EDEMEDEN GÖÇÜP GİTTİĞİDİR.

Nazar Kadının, gölün efsanesiyle hemhal çocukluğunda sesi hala kulaklarında titreyen dedesi bile sırı vakıf değildi. Nazar Kadına da bu sır, gül yanaklı ve sülün bakışlı bir genç kızken teslim edilmişti. Sırrın yaşayan yegane taşıyıcısı Sümbül Kadın, adet olduğu üzere gecenin sabaha yakın vaktinde toplanmış Raviler Meclisinde kulaktan kulağa fısıldanan ve ertesi sabah münadilerin gür sadalarıyla bütün göl halkına duyurulan isme, Nazar'a, sırda birlikte omuzlarındaki ağır yükü de teslim etmiş ve aynı günün seherinde ölüvermişti.

Zamani'ye teslim edilen sırda birlikte Nazar Kadının hayali hakikate değecekti. Duası, Zamani'nin kelama ve de ölüme meftun kalbinde cezbe dönuşecekti. Lakin o bunu hiç bilmeyecekti.

Erken inen bahar akşamının buğusunda nemlenmiş eteklerini sürüyerek geldi Nazar Kadın gölün kıyısına. Telaşsız bir rüzgarın uğultusundan geçerek buluştu bakışları Zamani'yle. Dedi ki Nazar Kadın Zamani'ye bu rüzgarda yüzü yikanarak ve durgun bakışı gölün sularında salınarak:

"Ey Zamani, ey oğul! Dinle! Bir ağıt tutturdum oğul şifa niyetine. Bir sır fısıldandı kulağıma deva niyetine. Bir yük bindi omuzlarıma gölün akıbeti hayr olsun diye. Yandım yandım da külüm bile kalmadı bu yangından geriye."

Suyun kıyısında bir menekşenin yaprağı toprakla buluştu. Aynı anda Nazar Kadının gözlerinin mavisinden Zamani'nin hatırına, hatırlamaya çalıştıkça hükmünü yitirecek, unutmaya çalıştıkça hüküm kazanacak bir iz yürüdü.

Ağıdım var şimdi, dedi Nazar Kadın."Yıldıza ve ağaca,

dağa ve taş, damarlarına su yürümüş nazlı kamışa, rüzgara ve kara, sülün kuşuna, gidene ve dönene, gidip de dönmeyene, sevene, sevmeyene bir ağıt var dilimde ey oğul!"

Sesinin rengi değişmese de tonu değişti. Sandı ki Zamani, bir ağıt dinlemekte. Nazar Kadın bir ağıt söylemekte:

"Kaç mevsim geçti içimden sayamadım oğul. Ki dışımdaki mevsim hiç değişmedi. Zaman sayılmaz, yaşanır, derdi dedem. Lakin saymaya istidadı olan yaşamayı neylesin? Ben saydım oğul. Saydım da diyemedim. Doğan günü saydım, batan günü saydım. De ki neyledin? Hiç oğul! Sayarken eylemeyi unuttum. Daraldı kalbim. Göle sığmaz oldum. Lakin onu da diyemedim. Ne diyebildim ne gidebildim."

Nazar Kadın yılların isi ve tozuyla nemlenmiş bakışlarını Zamani'nin meraklı gözlerine dikerek mecalsiz bir "ah!" saldı boşluğa. Bu gözlerdeki manadan önce korktu, sonra korkusunda avundu genç adam.

Ve Nazar Kadın bu "ah"ın ardından sırrı Zamani'nin kulağına fısıldayamadan ölüverdi. Sır niyetine acı bir tebesüm belirdi dudaklarında. Açık kalmış gözleri Zamani'nin şefkatli parmaklarına direndi, kapanmadı.

Bahar akşamının şefkatli ve serin rüzgarında, gölün kıyısında son nefesine şahit olduğu ölünün yüzündeki acıya bulanmış tebessümü bir zaman seyretti genç adam. Ölüm ağırdı, belli. Lakin şimdi kendi yükü daha ağırdı. İyice kararan suların üzerinde gittikçe sertleşen akşam rüzgarı yüzünü soğuğa kesince kalktı. Ve raviler meclisinin en yaşlı üyesine beklenen ölüm haberini vermek üzere yollandı.

Sabaha ne kadar vardı, Nazar Kadının ölüm haberi münadilerin gür sadalarında ne zaman yankılanırdı, dahası gölün kıyısında Nazar Kadınlı ne kadar vakit geçirmişti, merak etti. Lakin öğrenemedi. Gölün az ilerisinde güneş gören meydana dikilen çubuk, günün saatlerinden haber verirdi de gecenin saatlerini bildirmezdi. Kimse bunu merak da etmezdi.

Ama işte Zamani merak etti, bilmek istedi.

Bu merak, ölüm haberini taşlaşmış bir sükunetle karşılayan ve içinden ürpertisiz geçilemeyecek kadar derin bakışları olan yaşlı ravinin gözlerinin karasında bile dağılmadı. Yorgun, acemi ve acemiliğinde mazur genç adam, Nazar Kadının ölüm haberine başını hafifçe mukabele ederek karşılık veren yaşlı ravinin yanından düşmüş omuzlarla ayrıldı.

İlk bakışta gölün kıyısına özensizce iştirivermiş his-sini bırakan tek katlı, tek odalı evine akşamın alacasında girdi Zamani. Yemedi, içmedi. Günün saatlere bölündüğü zamanlardan hayli uzak çağlarda yaşadıkları için uykunun da, uykusuzluğun da saati yoktu göl insanların hafızasında. Yorgun başını göl ördeklerinin tüyleriyle doldurulmuş yumuşak yastığına koydu Zamani. Gece boyu hep aynı soru yumrulanıp durdu zihninde. Neydi onu bütün bu göl

insanlarından ayırıp duran şey, neydi? Neden herkesler güneşin ilk ışıklarıyla yıkanan göl sularında sabah serinliğine verirken mutlu yüzlerini, o başka alemlere dikeyordu kederle gözlerini? Neden hep gündoğumlarının ve günbatımlarının başka yerlerde, sulara böyle düşmediğine dair sersemletici bir kuşku kaplıyordu içini? O yerlerin yollarını düşleyip dururken, neden kalabalıklar arasında bunca tenhaydı?

Böyle soruları art arda sıralayıp da cevapları yerine bir büyük boşluk bırakınca zihnine ağlardı Zamani. Yüzü uzak, elleri uzak, gözleri çok uzak bir dünyaya sürgün edilmiş gibi hıçkırır hıçkırır ağlardı. Aralarında bir derin uçurum... Aşılmazdı. Suların aşılmasının yolları bilinir de bu yerde, uçurumlar aşılmazdı. Küçük sandallar bağlardı göl insanların birbirine. Döşemeleri çam ağaçlarından, tavanı sazlardan örülü derme çatma evlerde yol su demek olurdu ve o da sandalla aşıldı. Bu yüzden her evin bitişiğinde bir de yorgun sandal uyurdu göl gecelerinde. Sular aşıldı ama uçurumların önünde kalınırdı bu yerde. Sarp kayalıklar arasında bir uçuruma bunca bigane olan göl insanların ruhları da yabancıydı uçuruma. Birbirine uymayan iki başka tarafla çatışıp durmazdı hiçbir. Leke barındırmazdı, saydam bir aynaya benzer kalpleri.

KÜÇÜK KARA BİR LEKENİN ZAMANI'NİN KALBİNDE BÜYÜYÜP DURDUĞUDUR.

Nazar Kadının suyu bol, toprağı az beldenin yüksek bir tepeye kurulmuş tek mezarlığına defin işlemleri hızlı hazırlıklarla tamamlandı ve yaşlı kadının bedeni yağmurlu bir bahar gününde taşıdığı sırda birlikte sessiz sedasız toprağa bırakıldı.

Ya şimdi ne olacaktı? Gölün serin suları, sırda aşına olamayan Zamani'nin günden güne harlanan yangınına şifa olur muydu? Baharın kokusu, baharın günlerini saymayı unutturur muydu? Gölde o kadim ve keskin bahar kokusu yayılınca, sarı kar çiçeklerinin ardından bakır rengi topraktan neşeli bir tazelik patlayınca, bu tazelikten renkler ve gönüller ayaz bir gece gibi kamaşınca, Zamani zamanın hangi diliminde olduğunu soruşturup durur muydu? Ve hala göl halkına kimselerin görmediği rüyalar gördüğünü, bu rüyalarda zamanın parçalara bölündüğünü ve bu parçaları sayan aletlerin suretinin uykularını böldüğünü anlatıp anlatıp durur muydu?

Dururdu!

Değil mi ki sırrı bir tek Zamani biliyordu!

Ve Zamani'nin sırrı bilmediğini kimseler bilmiyordu!

Gölün sularından daha önce hiç aşına olunmayan kesif kokular yayılması ve Zamani'nin uyku bölen rüyalarının göl insanların dilinde huzursuz bir merakla konuşulması, böyle

sıra dışı olaylar için toplanması pek nadirattan olan raviler meclisini bir araya topladı. Meclisin dağılmasını ağırbaşlı bir sabırla bekleyen, zayıf yüzlü esmer ulak hızlı adımlarla Zamani'ye gölün kıyısında raviler ve meraklı bir kalabalık tarafından beklendiğinin haberini ulaştırdı.

Öğle güneşinin hararetinde gölün kıyısına varan Zamani, kendisini bekleyen kalabalığa yabancı nazarla baktı. Bir tutam kurumuş çuha çiçeğini avucunda sıktı. Su yosunları, su menekşeleri ve sarı sümbüllerin yapraklarında yorgun çehresini dolaştırdı. Karanlık, sessiz ve sözsüz bir bekleyiş başlasa da çok sürmeden dağıldı.

Ey Zamani, dediler bütün o göl şehrinin ileri gelenleri. “Şimdiye dek ceddimiz, zamanın kaç olduğunu merak etti de ne kadar zaman geçtiğinin bilgisine ermek istemedi. Sabah mı olmada, gün mü yükselmede yoksa akşam mı inmededir, bilmek gerekti. Çünkü gölde balığın bereketli vaktine ermek, hayvanlarımızın otlak vaktini geçirmemek yaşamak için elzemdi. Ceddimize bu kadarı yetti. Balığı kaç vakitte tutup hayvanı kaç vakit otlattığını kimse saymaya kalkışmadı.” Ey Zamani, dedi içlerinde yaşın da sözün de önde geleni. “Sana ne oldu da atalarımızın asırlarca taşıdığı bu bilgiyle kalplerine kara düşmezken, senin kalbin kararlar bağladı? Sana ne oldu da zamanı ölçüp biçmeye, ölçtüğünü de saymaya kalktın? Sana ne oldu da gölün müşfik sularında görmek istediğin, hep daha fazlası oldu gördüğünden?

Ey Zamani, söyle, sana ne oldu?”

Zamani usulca göle eğildi. Terleyen yüzüne serin gölden avuç avuç su verdi. Gölün kıyısında rüyasını çok evvelden gördüğü, gölgesi durgun göl sularında yüzen azametli bir su saati hayal etti. Yüzüne bir tebessüm yayılıverdi. Ey büyüklerim, dedi. Ey atalarım, cedlerim! Gözlerini yaşta en ileri olanın gözlerine dikti. “Uyku bölen rüyalarım ve de güzel bir hayalim var. İzin verin, hayalim hakikat olsun!”

Az ötedeki çam ağacının yeşil dallarından yorgun bir leylek havalandı. Su menekşeleri ve beyaz nilüferlerin yaprakları merakla kıpırdandı. Zamani'nin tebessümü muhatabının gözlerinin karasında, erken gelen bahar rüzgarı gibi dağıldı. Güzel olsaydı hayalin, hiçbir beşer gücü yüzündeki tebesümü silemezdi, dedi yaş almış gün görmüş, söz söylemekte ve de söylediği sözü yapıp eylemekte mahir bilge. Raviler meclisinin en yaşlı üyesi. Güzellik ki tebessümde sabit kılar lisanı, diye ekledi. Ravinin derin bakışları altındaki sessizlik, kısa gölgelikli yeşil ağaçlardan gelen serinlikle dalgalandı. Ey sırrın fani taşıyıcısı, dedi yaşlı ravi son bir gayretle.”Göklerin ezeli hüznünden ve suların seslerinden haberler söyle bize. Göğün renklerini bölme. Biz ki kadim zamanlardan beri aşına manalı nazarla bakışıp durduk göklere ve sulara. Değil mi ki her şey ölüme koşuyor olduktan sonra, zamanı parçalara ayırmak ne mana?”

Yaşlı ravi içine ağıt düşmüş yorgun gözleriyle, Zamani'nin içine kara düşmüş hırslı gözlerine uzun uzun baktı. Bakışları gözlerinden kalbine yol alınca gördü ki küçük kara bir leke Zamani'nin kalbinde gün gün büyümektedir ve Zamani yolundan dönmeyecektir.

“Bilmiyorsun, kendini bulman için ne kadar çok araman gerekecek?”

Olsun, dedi Zamani bir tutam kurumuş çuha çiçeği rüzgara karışırken. “Aramaya ve ne kadar çok aradığımı saymaya kabiliyetim var.”

Kızgın güneşin hararetinde saydam sulara bakarak uzun uzun, bana, dedi Zamani, bir çöl vaat edildi.”Her gece rüyamda içinde su olmayan yerler gördüm. Uçsuz bucaksız kum denizlerinin üzerinde yüzyüyor yüzyüyordum. O yerlerin varlığına inandım bir zaman sonra, bilmiyorum ne kadar sonra. Dünyanın buralardan ibaret olmadığına inandım. Gitmek sancısı düştü sonra içime, oraları görmek...Önce korktum. Gitmeye yazgılı kalbimin derdini, buralarda ölmemeyi ahde vefasızlık sayan ceddime nasıl anlattırdım? Anlatması yoktu ki bu derdin, yaşaması vardı. Ama artık öyle bir yer etti ki içimde, sılada gurbet hissi, gitmekten başka çare bulamıyorum. Demem o ki, uzun bir seferdir muradım. Vakıt tamama erdiği içindir ki niyetimi artık aşıkarttım.”

Kalbine saplanan okun alevi yaşlı ravinin gözlerine yansıdı. Mevsimler ve mekanlar değişti birden. Sen, dedi yaşlı ravi, sırrımızın taşıyıcısı!”Sırrı emanet etmenin vakti ermeden topraklarımızı terke mi kalkışacaksın? Ya bu yolculuğun sonunda nereye varacaksın?”

Yağmur çağıran göle bakarak konuştu Zamani:

“Bunca yıldır, bu gölün sularına değen gözler arasında benim gözlerim başka şeyler görüyor, bu sular bana yetmiyor. Derinliğinde biriken insan bakışları bu sulara iyilik etmiyor. Bu dinginlik benim ruhuma iyi gelmiyor. Neden susuyor bu kadar? Şimdiye dek hiç kimse onun dilinden anlamadı ve dahi onun anladığı dilden konuşmadı belki de. Kimbilir kaç yüzyıldır bir kuytuda böyle hareketsiz yatmanın, ne demek olduğunu hiç merak etmedi insanlar. İstedikleri her şeyi vaat ediyordu çünkü onlara. Taze ve lezzetli balıklar, suyundan bereketlenen verimli topraklar yetiyordu asırlardır onun bağrında yaşamaya alışmış insanlara. Derinliğinde gün gün büyüyen ve onu bir türlü anlayamayan bu insan bakışlarının, bir gün onu taşırtıp köprütebileceğini hiç düşünmüyorsunuz. O gün, bugün olduğundan çok başka bir şeye, sizin hiç bilmediğiniz, görmediğiniz bir şeye dönüşeceğini de hesaba katmıyorsunuz kuşkusuz. Ama işte ben, bütün bunları hissediyorum. Ve uzun bir sefere çıkmayı diliyorum.”

Duyanı hürmete çağıran bir sesle konuştu ravi. Hem söyledi, hem dinledi: Peki, dedi yaş almış gün görmüş ravi.”Takıl bakalım emellerinin ardına. Yazgına methiyeler

düz. Adına yazgılı bütün kederlerinden sıyrılıp, ölüme ve de vuslata denk bir sıçrayışla, üçüncü boyut derinliğinde bir laciverdi yüklenmiş göl üzerinde, uçmalıydın oysa biteviye. Kanatlarının olmadığını farkına bile varmamalıydın. Ve artık hiçbir önemi kalmamalıydı yaşadığın mutlulukların fethetmek yanının mı, fethedilmek yanının mı ağır bastığı.”

Yaşlı ravi gördü ki, karşısındaki genç adam bir isimlik seste yok olacak kadar azalmış, bir adımlık mesafede yolunu kaybedecek kadar dağılmıştı. Sen sırra erememişsin Zamani, dedi ufalanmış bir sesle.”Sen sırra erememişsin. Sırra erseydin, yüzlerce yılın tek bir andan, sayısız mekânın hep aynı bir yerden ibaret olduğunu görecektin. Kendi ikliminin insanlarına bu iklimin ışığından haberler, deliller getirecektin. Böyle bir armağan dileyecektin.”

Sen sırra erememişsin Zamani, dedi ağıt yakar gibi bir kez daha. Gölün dingin sularında yüzen bakışlarını göge kaldırdı. Daralan ruhunu gökyüzüne bakarak genişletti. Bir esenlik diledi, huzur, bir hoş rayiha. Asasına dayanarak ağır ağır yürüdü sonra, dönen günün bağrına doğru.

Ve Zamani.

Her arayışın, içinde türlü türlü karşılaşmalar barındırdığını bilmiyordu henüz. O karşılaşma anlarının büyüüne kapılıp da asıl aradığını, yola niçin çıktığını unutmanın mümkün olduğunu da.

SUYUN, KOKUNUN, SÖZÜN VE DE RÜYANIN LİSANI BEYANINDADIR.

O vakitten sonra göl şehrinde sualler sualleri kovaladı, herkes birbirine içinde türlü suret sual taşıyan nazarla baktı. Sular gamlılaştı. Her ses bir veda söyler oldu. Vadedilmemiş bir vuslata niyet kurdu göl insanları, hüznün de saadet kadar makul olduğundan telmihle.

Gölden yayılan kesif koku gün geçtikçe dayanılmaz haller aldı. Göklerin, suyun ve kokunun asırlar evvelinden nizam bulmuş terkebini bozguna uğratan bir nizamsızlık vardı. Işıklı yıldız gölgelerinden, sarı sümbül ve köksüz nilüferlere kadar her şeye sirayet eden bu nizamsızlık, evvel kalpleri bozmaya başladı ahir lisanları.

Suya ve kokuya dair, bütün bu mülke ve iklimle dair, akan zamana ve duran mekana dair sorular büyüüp durdu. Gündoğusu yönünde esen rüzgarların yüzlerinde bıraktığı kokuyla avunamaz oldu artık göl şehrinin sakinleri. Zamani'nin göl şehrinin terk etmesinin üzerinden ne kadar zaman geçtiğini kimse hesap etmedi. Ama gözlerdeki sualler önce kalbe, sonra kelama döküldü:

Bundan böyle bu suların sırrını kim taşıyacaktı?

Yüzyıllardır süregelen kadim gelenek, ne olmuştu da Zamani'yle bozulmuştu?

Yoksa böyle bir sır hiç yok muydu?

Varsa neden Zamani'yi bu suların bağrında tutmaya yetmemişti?

Yüzyıllardır raviler meclisinin sözünün üstüne söz söylemeyen göl şehrinin insanları, artık raviler meclisinden çıkan kararları sorgulamaya başlamıştı. Raviler meclisinden sonra “Zamani” isminin münadilerin nidalarında gölün sularına, dağa taş çarpa çarpa yankılandığı gün konuşulup da unutulmuş, Zamani'nin göl şehrinin terk etmesinden sonra yeniden konuşulmaya başlanmıştı. Göl insanlarının sırra inancını yitirmesiyle Zamani'nin bu dingin suyu terkinin üzerinden ne kadar zaman geçtiğini merak etmesi aynı anda oldu. Gölge uzunluğuna göre güneşin hareketlerinden haberler veren basit bir çubuktan ibaret güneş saati, göl insanlarına yetmemeye başladı. Onlar da Zamani'nin gördüğü rüyaları görmeye başladılar ve bu rüyaların anlamını raviler meclisinin gün görmüş yaş almış üyesine değil de birbirlerine sorup sordular. Bir tek, rüyaların yorumu artık kendisinden sorulmayan yaşlı ravinin rüyaları değişmedi. Kendisinden sorulmayan rüyaları rüzgara te'vil etti: *Zamani yitirdik*, dedi usulca.”*Zamani yitirdik*.”

Kimseler sormadı, kimseler duymadı.

YOLUN YOLCUDAN, YOLCUNUN YOLDAN SORULDUĞUDUR.

Saydam sular uydudayken çıktı yola. Su kuşları, göl kamışları uydudayken, göl ağır bir karanlıkta yüzüyorken. Umuyordu ki Zamani, mevsimlerin ve mekanların değiştiğini fark ettiği gün, sırrı öğrenmiş olacaktı. Birbirine benzemeyen günler yaşadığı zaman, kurtulacaktı ziyandan. Aslında ortada ne vaat edilen bir göl vardır, ne de çöl.

Ama işte o henüz bunu bilmiyorken. Vakıt henüz o kadar demlenmemişken. Yürünecek yollar arkasında değil de önünde uzanmışken. Ve o hala yolun başında bile değilken. Ne vaat edilen bir çölün, ne de içinde olduğunu zannettiği, gün be gün güneşine uyandığı bir gölün aslında hiç olmadığı, nereden bilsindi ki? Üstelik gölde çölü, çölde gölü görecek kadar da mahir değildi hala. Anlam telaşesinden uzak bir insanıyet ağrısıydı onunki. Yürüdüğü yolda ardından çok insan gelecekti de o bundan bihaberdi.

Böyle böyle düştü Zamani, rüyalarını hayatına benzetmeye çalışmanın azabına. Dağlar aştı, ovalar geçti. Alınan vakitlerden geçti, delişmen mevsimlere değdi. Buğday yarınlardan uçup dipsiz derelerden geçti. Irmak boylarına varıp alaca sulardan içti. Yeleleri esmer bir atın sırtında çok rüyalar gördü, çok hayallerden geçti. Tanık tutulmaya yazgılı dağlar ile devinip çağlamaya yazgılı ırmaklar arasında dolanıp dururken, kendi kaderinin yalnızca tanıklıktan mı yoksa devinip çağlamaktan mı geçtiğini merak etti. Merak? Ah bu merak, Zamani'ye neler etti!

Zamani, gide gide bir şehre vardı ki tıpkı rüyalarındaki gibi kokmakta. Rüyalarında gördüğü su saatleri şehrin muhkem sarayında sırlı sırlı akmakta. Uzayıp gitmekte kumlar. Kimi zaman alabildiğine durgun, kimi zaman alabildiğine asi ve öfkeli kumların mekanı bir çöl uzandı Zamani'nin önünde. Ve Zamani çöle uzandı. Dolaştıkça genişleyen yüreğindeki değişimi, alev ateş bir rüzgar yüzünü yalamaya başlayınca fark etti. Metrelerce uzunluktaki kaya parçalarını kuma dönüştürüveren kuvvetli kum fırtınaları gördü. Mevsim bile hayret etti gün gün değişen çöl yüzeyine tanık tutuldukça. Mevsim ki elli yıl yağmur almazdı çölün kimi kısımları. Uzun kulaklı çöl tilkileri, kara kurbakaları bütün günü yer altında geçirip yalnızca günbatımlarında çıkardı dışarı. Yağmur niyetine bir çiğ oluşurdu kaktüslerin üstünde. Bu küçük su damlacıkları çöl hayvanlarına hayat olurdu, senelerce bir yağmur bereketinin görülmediği kurak topraklarda.

Her gün güneşin ilk ışıklarıyla yıkanıp bütün kirlerinden ve karanlıklarından arınmış bir gölün sularında yüzmekle, zamansız fırtınalarla aniden yükselerek güneşi kapatan kumların mekanı çölde gezinmek! Hayatın temel ilkesinin “çelişki” olduğuna dair çelişkilerle dolu bir zihinle yaşamaya alışmıştı ne de olsa. Uzaktan yemyeşil görünüp yanına gidince kupkuru kesilen ağaçlar doldurmuştu rüyalarını. Ömrünün her gününü aramakla geçirdiği bu kızgın güneş altında, yorgun ve ıssız kumların çölünde, kendisi de yorgun düşmüştü nihayetinde. Aylardan sonra ilk defa, bir kaya üstüne oturup da ıssızlığın çölünde düşünelim dediğinde, ne kadar da aheste bir ritimle aktığını hayatın, bu kumların mecrasında, ilk defa fark etti. Kızgın güneşe aşına. Kavrulmuş kumlara aşına. Aniden kopuveren kum fırtınalarına aşına. Bol ağaçlı ve bol kuyulu vahalara aşına. Yani ki hayata aşına Zamani. Çöldeki yoruculuğundan daha az olmayan ölçüde dingin hayata aşına. Demek ki yorucu olan sınırsız bir dinginlik de verebiliyordu ruha. Yorgunluktan sonra ruha dolan dinginlik, kuşkusuz ki, yorulmadan yaşanandan daha evlaydı. Her şeyin zıddıyla var olabildiği şu alemde, zıtların da birbirine şaşırtıcı biçimde benziyor olması... Bu ne demek oluyordu? Şimdiye dek yakan çöl, şimdiden sonra serinletebiliyor; ve dahi onca vakit serinleten göl gün gelip yakabiliyordu. Evvel ve ahir, bir tezat zinciriyle bağlanırken birbirine, “aynı” ve “zıt” olanlar birbirini doğurup duruyordu.

Zamani bu burgaçtan yalnızca bir nefesle kurtulabilirdi. Bir nefes ki sözcüklerin sınırlı dünyasının ötesinde sözcüksüz bir dil olduğunu ve bu dili öğrenmenin yolunun çok gözyaşı dökmekten geçtiğini öğretir. Öğrendi Zamani. Sevdı ve öğrendi.

AŞKIN GÖZDEN GEÇİP KALBE DEĞDİĞİDİR.

Öyle sevdı ki Zamani, kendisinden evvel gelenlerin

aşklarının da, kendisinden sonra geleceklerin aşklarının da, kendi aşkının hikayesinde toplanmış olduğunu zannetti. Seçilmişliğine inandı Zahter'in gözlerine her baktığında. Öyle bir inandı ki seçilmişliğine, Zahter'in gözlerinde uyuyan lacivert bir gölün serinliğini fark edemedi. Kendisine bir şey söyleyecek olduğunda boğazına düğümlenen yumruyu çöze-medi. Gözlerini yere indirdiğinde kirpiklerinden havalanan göl kuşlarını, saçlarından uçuşan su menekşelerini, etekle-rinden yayılan mor sümbül çiçeklerini göremedi. Görseydi, ama Zahter, sen hiç gölü görmedin ki, diyebilirdi. Diyemedi.

Çöl ahalisinin dilinde dolaşan “Beyimizin kızı hamuş kesilmiş, hiçbir saray hekimi derdine bir çare diyememiş.” söylentileri Zamani'nin de kulağına değdi bir gün. Su saatlerinin ününü duyduğu saraya, muhafızların kuşkuyla üzerinde gezinen gözlerine bakarak ve “Uzak ülkelerden geldim, dolaştığım mülklerden beyin kızına çareler getirdim” diyerek girdi. Yıldızlı bir çöl gecesinin serinliğinde girdiği sarayda, kalbinin bir parçasını muhafızların refakatinde önünden geçtiği su saatinin sırlıtısında bıraksa da, nedi-melerin eşliğinde vardığı huzurda Zamani'nin nakıs yüreği kemale erdi. Mor bir sümbül kokusu yayan karşısındaki ince bedenin lacivert gözleri, Zamani'ye, gördüğü iklimlerin hiçbirinde duymadığı sesler söyledi, aşınası olmadığı bir nefes üfledi. Ve Zamani oracıkta dizleri üstüne çöktü. Kalbinin bir yarısı aydınlanırken diğer yarısı gölgelendi. Halden hale girdi de hiçbir hal yürek taşmasına yeter gel-medi. Biraz hürmet, biraz hayret, biraz heves kokan kapıların eşliğinde çok sırlar ifşa etmiş de akabinde kendi de sırrolmuş gibi. Dönülmemesi gereken bir seferden az evvel dönmüş, çıkılmaması gereken bir yola yüzyıllar evvel revan olmuş gibi. Olmuş da o yolda azar azar tüm uzuvlarını yitirmiş gibi. Ve bu yitikte kimbilir neler bulmuş gibi. Bir hal dokundu Zamani'ye zamanların ötesinde.

Zamani ertesi ve daha ertesi gün, beyin hamuş kesilmiş kızına şifa ümidiyle girdiği huzurda şifaya muhtaç hale geldi. Zahter'in göl laciverdi gözlerinin serinliğinde çok vakitler oyalandı, lakin zamanı saymayı unuttu. Çok vakitler geçti de Zamani'ye bir ‘an’ bile gelmedi.

Sonra bir gün arı duru bir sesle konuşmaya başladı Zahter. Su saatlerinin sırlıtısı kesildi. Yalnızca Zahter'in su gibi durgun sesi yankılandı sarayın mermer koridorlarında.

Beni, dedi Zahter, bir yangından kurtarabildiği kelimelerle, rüyalarındaki o beldeye götür. Gözlerime bir iz yürüsün o suların sesinden, vakitleri saydıkça daralan ruhuma bir dinginlik otursun, içime dolan çılgılık artık sussun. Aşka düşeyim de düştükçe çoğalayım, janayım da yandıkça arınayım. Girmesin göklerle arama hiçbir şey. Vakitleri artık göklerden sorayım.

Peki, dedi Zamani. Yabancı olanın gelmesini beklemekte, yabancı olana gitmek arasındaki bütün yolculukları

hükümsüz kılan bir onayla eğdi başını. Yandıkça arınmayı uman Zahter'in arınmış gönlünde bir yer bulmayı diledi. Zahter'in gözlerinde uyuyan lacivert gölün dinginliğinde serinledi. Peki, dedi bir kez daha.

MEĞER Kİ RİVAYET OLA...

Mevsimler boyu kardan nasipli dağlardan, mevsimler boyu gölge görmemiş çöl aydınlığına açılan uzun ve tekinsiz yol. Döndüğünde Zamani mevsimler geçmiş; oğullar ata-laşmış, ergen kızlar analaşmıştır artık.

Heybetli kayaların karanlığında dipsizleşmiş bir uçurum. Artık ne çöl ne de göl olan bir mekansızlık aleminde buluştu Zamani ile Zahter. Birbirlerinin gözleri ömürlerinde görecekları son seferdir, ötesi yok. Bilmektedirler artık, yollar tükenmiştir. Hatta bütün o karı tükenmemiş doruklar, asabiyeti gökleri tutmuş dağlar, el değmemiş koyaklar, kırık dökük bir sandalla aşılın sular, gölgeden nasipsiz ve ağaca yabancı kızgın kumlar, birbirlerinin gözlerinde çıkacakları bu son sefer için aşılmış gibidir. O gözlerde görülmüştür görülecek olan. Artık Zamani karşısındaki yabancıya bakarken kendine yabancılaşmış, kendi olmaktan çıkmıştır. Ve artık Zahter karşısındaki yabancıya bakarken nice zamandır kendini seyrettiği gölün sularına bakıyor gibidir. Kendileri de unutmuştur artık kim kimdir, nereden gelmektedir? Zamani içinde eriyip yittiği bu bakışlarda hayli yorgun düşmüş, Zahter aynı bakışlarda ağır ağır dinginleşmiştir. Bu bakışlar kaç saniye, kaç yıl, kaç asır sürmüştür? Bunu kimse bilmemektedir.

Onlar/
Artık karşısındakine hemhal, bir başkasına yabancı iki ruh/
Çöl olmaktan da göl olmaktan da geçmiş bir mekanda/
Ve kimselerin hükmünü bilmediği bir zamanda/
Birbirlerinin gözlerine bakadururken/
İçlerinden müphem ırmaklar akadururken mevsimlerce/

Koptu büyük fırtına. Durgun göl suları coşup kabardı. Kızgın kumlar azgın bir rüzgarla havalandı. Göz gözü görmedi bir zaman. Analar evlatlarını aradı, bulamadı. Evlatlar analarına ağladı, ses veren olmadı. Yollar yollarla buluştu, ırmaklar denizlerle. Köprü taşları suya döküldü. Ağaç yaprakları çarşaf gibi serildi toprağa... Ve dahi her şey, her şeyle buluştu.

Ne kadar sürdüğünü fırtınanın dünya mevsimlerince ölçüp biçen olmadı. Zira fırtınadan sonra ne çölde ne de gölde olanları hatırlayan hiç kimse kalmadı. Bilmiyordular çünkü. Göl insanları kumun dilinden anlamazdı. Çölde yaşayanların gözünde sular aşılmazdı.

Bir tek onlar... Gölün de çölün de dilini konuşmayı bilen o ikisi... Hayatta kaldılar.

Döndüğünde Zamani, göl suları yerinde kumul tepelerini görünce hiç şaşırmadı. Zira Zahter'in gözlerinde görmüştü

fırtınanın aslını. Oturdu kızgın bir kumulun kıyısına. Bir tomar çıkardı heybesinden. Büyük fırtınanın kaydını düştü ilkin kağıdın sathına.

Fırtınadan sonra:
Mevsim: Çöl Mevsimi.
Zaman: Çöl Zamani.
Fırtınadan Önce :
Hükmünü Yitirmiş Mevsim: Göl Mevsimi.
Hükmünü Yitirmiş Zaman: Göl Zamani”

Sonra kaldırdı başını. Yağmur çağırın bir gölle kum fırtınasına düçar olmuş çöl, yan yana yer bulduğunda yüreğinde ilk defa. Bildi gerçeği.

Biz bu yola neden düştük Zahter, dedi yılgın bir sesle.” Biz bu yola neden düştük?” Uzun bir nazar saldı Zahter'in gözlerine. Ne göl ne de çölmüş meğer, ne zaman ne de zamansızlık, dedi sonra uğul uğul bir sesle. “Gölden çöle çölden göle akıp duran bir riva-yetmiş bütün bu olanlar son ravinin sesinin tınısında.”

Alev ateş bir rüzgar esti sonra.

KURUMUŞ BİR GÖLÜN AĞIDI BEYANINDADIR.

Ben bir gölüm. Durgun ve dingin sularımda meneviş-ler... Üzerime gölgesini cömertçe bırakan ağaçlarda aydın yüzüm... Ben bir gölüm.

Sularımın üzerinden geçen bulutlar keser ışığını... Sularımda tomurcuklanmış bir aşkı büyütürken içimde mevsimlerce, sularıma karışan gözyaşlarını bir tek ben gördüm. Zamani ağladı. Zahter ağladı. Ben ağladım.

Kimseler görmedi bizi ve aşkımızı. Beni kırık dökük bir sandalla terke kalkışan Zamani'nin kalbindeki niyeti apaçık sezdiğimde rüzgarlı bir kışın sonunda bahara dönüyordu mevsim. Yavaş yavaş ağarıyordu gün.

“Dur” demedim, “gitme” demedim, “kal” diyemedim. Gitmeye yazgılı olan gidecekti elbet. Gündoğusu yönünde esen rüzgarların yüzünde bıraktığı kokuyla avunduğu mevsimlerde, hep dolmayan bir boşluk kaldı Zamani'nin gözlerinde. O boşluk büyüdü büyüdü ve yosunlu ucun-dan zamanı yutan suların damladığı taşlardan süzülerek, denizlerden ve ırmaklardan geçerek, dağlar aşır tepeler inerek kızgın bir çölde yüreği sıkışmış bir çift lacivert gözün hummasına düştü.

Hiç dinmeyecek bir rüzgarın uğultusunda ben o çöle karıştım, çölün kumul tepeleri bana erişti.

Birbirimize dönüşüp durduk . Uğul uğul bir sesin içinden geçerek ve çalkanarak. Öğüttü bizi zaman. Biteviye. Bulutsu bir boşluk kaldı hepimizden geriye. ■

SULU KÖFTE

HAZIRLANIŞI

Köftesi için; çukur bir kabın içine koyduğunuz kıymanın üzerine, yıkayıp süzdüğünüz bulguru, rendelenmiş kuru soğanı, yumurta akını, tuzu, kırmızı toz biberi ve unu ekleyin, iyice yoğurun.

Hazırladığınız köfte harcından, nohuttan biraz daha büyük parçalar alın. Avucunuzda yuvarlayıp küçük köfteler hazırlayın. Köfteleri un serpilmiş tepside biriktirin.

Patatesi ve havucu temizleyip küp küp doğrayın. Çorba tenceresinde tereyağını ve sıvı yağı karıştırın. Salçaları ekleyip birkaç sefer karıştırın. Tuzu, kırmızı toz biberi serpiştirin; 10 bardak sıcak suyu ekleyin. Kaynamaya bırakın. Çorba suyu kaynayınca önce havuçları atıp 10 dakika pişirin. Sonra patatesleri ve tepside bekleyen köfteleri çorbaya ilave edin. 20 - 25 dakika arada bir karıştırarak çorbayı pişirin. Sıcak servis yapın. ■

afiyet olsun...

Malzemeler

400 gr dana kıyma
1 çay bardağı ince bulgur
1 adet kuru soğan
1 yumurtanın akı
1 tatlı kaşığı tuz
1 tatlı kaşığı kırmızı toz biber
1 çorba kaşığı un

Çorba Sosu İçin:

1 adet patates 1 adet havuç 3 çorba kaşığı tereyağı
2 çorba kaşığı sıvı yağ
1 çorba kaşığı domates salçası
1 çorba kaşığı biber salçası
1 tatlı kaşığı tuz
1 tatlı kaşığı kırmızı toz biber
10 bardak sıcak su

NOT: İsteğe göre çorbaya 2 tatlı kaşığı kuru nane ekleyebilirsiniz.?

ŞEHİR
AKADEMİ

13 EKİM 2017

BAŞLIYOR

- ❖ Konferanslar
- ❖ Seminerler
- ❖ Paneller, Çalıştaylar

ve sekiz dalda açtığı atölyelerle
Kayseri'de fikir fırtınası estirmeye

devam ediyor

ŞEHİR AKADEMİ ATÖLYELER
Görsel Düşünme
Dursun Çiçek

Mekân Okumaları
Nihal Karaarslan

Sosyal Bilimlerde Saha Araştırması
Yrd. Doç. Dr. Aylin Yonca Gençoğlu

Akif Emre'nin İzinde İslam Coğrafyası
Dr. Faruk Karaarslan

Klasik Metin Okumaları
Doç. Dr. Davud İltaş

Çağdaş Arapça
Mehmet Çetinkaya

Etimolojik Kuran Kavramları
İlyas Aslan

Film Okumaları
İsmail Doğu

ŞEHİR AKADEMİ SEMİNERLERİ
GÜZ DÖNEMİ

Varlık
Prof. Dr. Celal Türer
Yard. Doç. Dr. İbrahim Halil Üçer

Bilgi
Prof. Dr. Turan Koç
Doç. Dr. Cüneyd Kaya

Değer
Prof. Dr. Bilal Kemikli
Prof. Dr. Durmuş Günay

Zaman
Prof. Dr. Celaledin Çelik
Dursun Çiçek

Mekân
Yard. Doç. Dr. Murat Şentürk
Prof. Dr. Köksal Alver

Siyaset
Dr. Savaş Ş. Barkçin
Prof. Dr. Muharrem Akoğlu

ŞEHİR AKADEMİ KONFERANS
Şehir ve Selçuklu Sanatı
Prof. Dr. Ali Uzay Peker

ŞEHİR AKADEMİ PANEL
Fıkıh ve Şehir
Prof. Dr. Celaledin Çelik
Prof. Dr. Yunus Apaydın
Prof. Dr. Murtaza Bedir
Prof. Dr. Vecdi Bilgin

ŞEHİR AKADEMİ ÇALIŞTAY
Göç ve Şehir
Çarşı ve Şehir

şehirakademi

Şehir Akademi ve Film Akademisi Yeni Döneme Başlıyor

BÜSAM; Büyükşehir Strateji Araştırma Merkezi; gerek Kayseri'nin, gerekse Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut durumunu değerlendirme, muhtemel geleceğini öngörme, kurumsal amaç ve hedefleri belirleme; bu hedeflere ulaşmak için izlenecek yol ve yöntemleri içeren stratejileri geliştirme ve yapılan işlerin sonuçlarını izleme yani performansı ölçme aşamalarını takip etmektedir. Böylece Kayseri'nin ve Büyükşehir Belediyesi'nin imkân ve kabiliyetlerini isabetle belirleme, kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanma, şehrin ve Belediye'nin gelecek vizyonunu şekillendirme ve yerine getireceği misyonu belirleme noktasında bilimsel verileri olabildiğince saydam ve nesnel yollarla ortaya koymak başlıca görevleri arasındadır.

BÜSAM aynı zamanda stratejik planlar yaparak, stratejik plan yapmak stratejik düşünmeyi de

beraberinde getirir bilinciyle, stratejik düşünme “doğru şeyi mi yapıyoruz?”, “doğru yönde mi ilerliyoruz?” sorularını sorma anlamına geldiğinden aynı zamanda amaç ve sonuçları düşünebilmeyi, çevreyi doğru algılamayı ve risklere karşı etkili plan geliştirmeyi de beraberinde getirir şuuruyla hareket etmektedir.

Bu bağlamda 2017 yılının başlarında BÜSAM bünyesinde kurulan Şehir Akademi, yeni dönemine 13 Ekim'de başlıyor. Ancak bu kez Şehir Akademi tek başına değil. Onun yanı sıra yine BÜSAM bünyesinde kurulan Film Akademisi de aynı tarihte eğitimlerine başlayacak.

2017'nin Mart ayından itibaren Türkiye'nin en önde gelen Hocaları, Akademisyenleri, Yazarları, Araştırmacıları ve Sanatkarları ile öğrencilerini buluşturan Şehir Akademi yine yeni katılımlar ile daha da büyüyerek 2017'yi bitirirken 2018'in planlarını da yapıyor. Bu dönem Varlık-Bilgi-Değer-Zaman-Mekân-Siyaset seminerlerinin yanı sıra açtığı sekiz atölye ile eğitimlerine devam edecek Şehir Akademi'nin yanı sıra Film Akademisi de dört atölye ile şehrimizin düşünce ve sanat dünyasına anlam katacak.

Şehir Akademi bünyesinde açılan Görsel Düşünme Atölyesi, Mekân Okumaları Atölyesi, Akif Emre'nin İzinde İslam Coğrafyası Atölyesi, Sosyal Bilimlerde Saha Araştırması Atölyesi, Etimolojik Kuran Okumaları Atölyesi, Klasik Metin Okumaları Atölyesi, Çağdaş ve Pratik Arapça Atölyeleri ile Film Akademisi bünyesinde açılan

Kısa Film Atölyesi, Belgesel Film Atölyesi, Senaryo Yazarlığı Atölyesi ve Oyunculuk Atölyesi bu dönem alanında uzman pek çok akademisyen, sanatçı, fikir ve kültür adamının ilimize gelmesine vesile olacak.

Gerek BÜSAM ve gerekse BÜSAM bünyesindeki Şehir Akademi ve Film Akademisi'nin amacı, şehir düşüncesi ekseninde bugüne ışık tutmak, yarına rehber olabilmektir. Şüphesiz bunun da en önemli merkezi ve kaynağı şehrimizin insanıdır. Bu bilinçle yeni dönemimizin şehrimize, öğrencilerimize ve memleketimize kültür, sanat ve düşünce ekseninde hayırlara vesile olmasını diliyoruz. ■

Sinema ve Gerçeklik

İsmail Doğu
Şehir Akademi-BÜSAM

Lumiere Kardeşler tarafından 28 Aralık 1895'te Paris'te bir kafede yapılan “Bir Trenin Gara Girişi” adlı halka açık ilk gösterimden bu yana, sinema dünyası ve film gösterileri başlamış oldu. Her ne kadar bu gösteri, bugünkü anlamda bir kurgusal film değildiyse de, sonuçta sinemanın etkisi ve film izleme biçimi kendini açık etti. Daha sonraları ise Griffith'in yönettiği “Bir Ulusun Doğuşu” adlı bugünkü anlamda kurgusal filmle, sinema hem bir eğlence tarzına hem de getirdiği gişe başarılarıyla sektöre dönüşmüş oldu. Haliyle felsefenin kadim sorunlarından olan gerçekliğin ne ve nasıl olduğuna dair tartışmalar, diğer dalları çerçevesinde sanat içinde konuşulurken, sinema disiplini içinde de yerini buldu.

Gerçeklik algısı ve aktarımı sinema tarihi boyunca 3 farklı biçimde gelişmiştir, diyebiliriz: Gerçeğin ortaya çıkarılması, gerçeğin taklid edilmesi, gerçeğin sorgulanması. İlk sırada yer alan gerçeğin ortaya çıkarılması, başka bir açıdan gerçeğin indirgenmesi ve dayatılması anlamına gelir. Bu yaklaşım, yönetmenin nezdinde, dünyayı nasıl görüyorsa, öyle gösterme çabasıdır. Elbette yönetmenin gördükleri vardır

ve bunlar bir açıdan gerçektir. Ancak sayısız görüntüler ile görünebilecekler imkânının toplamı ıskalandığı için, tek bir yere ve tek bir an bakışıyla öne sürülmesi, gerçekliğin indirgenmesi ve

dayatılması dediğimiz noktaya varır. Amacın basitçe dünyayı nasılsa öyle göstermek olduğu ilk yaklaşım biçiminde yönetmenini amacı tasavvur ve tahayyül et/tir/mek değildir. Bunun yerine insanları, nesneleri, mekân ve olayları mümkün olduğunca kamera önüne getirmek ve seyircinin görmesini sağlamaktır. Bu sadece film için geçerli değildir elbette. Daha kadim sanatlardan olan resim, musiki ve şiirde de aynı durum yaşanabilmektedir. Zaten filmin de yaslandığı bu üç önemli alan, onlara bakışın nasıl olduğuyula çok yakından ilişkilidir. Dram sanatı anlatı açısından nasıl indirgemeci bir anlatı

tarzı geliştirmiş, perspektifle nasıl indirgenmiş bir bakış tarzı sağlanmış ise film diliyle de aynı kazanımlar elde edilmektedir. Burada söz konusu olan çeşitlilik ve zenginlik adına birlik ve bütünlük değil, tek ve statik bir anlayışın baskın çıkartılmasıdır. Orada yeni ve farklı tahayyül ve tasavvura yer yoktur. Gerçeklik yalın bir şekilde karşıdadır ve kişi onu pasif olarak karşılamaktadır. Bugün yapılan ve izlenen filmlerin büyük bir bölümü ticari, popüler, klasik Hollywood tarzından oluşmaktadır. Bu tür filmler, kendi biçimlerini ya da oluşturulma tarzlarını gizledikleri için, insanlar da genellikle bu filmlere tematik düzeyde ilişki kuruyor ve beğeni yoluna gidiyorlar. Bu aslında bir kaçış tarzıdır; ama başka bir açıdan da bir ağa yakalanmaktır. İnsanlar kendilerine sunulan bu ürünleri sorgulamasın ve kendilerine sunulan dünyayı sonuna kadar yaşasınlar için, aslında kendilerini ezen ve hatta hiçleştiren bir dünyadan birkaç saatliğine uzaklaşarak eğlenmeleri adına bunları yaşarlar. Bu anlamda seyredilen filmlerin çoğu, ideolojik, aynı zamanda politik bir işlev görür. Kendilerine sunulan dünyanın ve film yoluyla dayatılan gerçekliğin sorgulanmasına engel olduğu için de, otoriterlerce desteklenmektedir. Böylelikle verili olan gerçekliğin mutlak ve doğal olduğu söylenerek, başka bir

gerçekliğin olabileceği imkânını gizler, dahası ortadan kaldırır.

İkinci tarz olan gerçekliğin taklidi, aslında gerçekliğin sorgulanması adıyla atılmış bir kazıktır ve ne yazık ki ilki olan gerçekliğin dayatılmasına çalışır. Fantazma adına, insanların hayal edebilecekleri noktayı süblime ederek onu gerçekleştiremeyen düşünceler yumağı haline getirir. Ama tüm bunları yaparken de, sözüm ona teorik açıklamalara gidilerek entelektüel tatmin sağlar. Burada sunulan ve arzu edilmesi bile sağlanan benzerlik, kendi içinde bir amaç olarak değil, tatmin edici kurmacaların bir yansıması ve

doğal olarak da yanılsamasının aracı olarak kullanılır. İlki başka dünyaların olma imkânını tamamen yok sayarken, bu tarz yaklaşım ise farklı dünyaların oluşmasını sıfırlar ya da sıradanlaştırır. Artık o bir vehim haline gelir ve eğlenceye dönüşür.

En son seçenek ise yüzeysel gerçekliği nakletmek ya da taklidi güçlendirmek yerine, görünenin ardındaki derin gerçekliği keşfetmekle ilgilenen bir yaklaşım tarzı daha bulunmaktadır. Bu yaklaşım, gerçekliğin anlatılmasını değil sorgulanmasını esas aldığı gibi, tüm bunları yaparken, kendi kültüründen beslenmeyi ve ona çok içerden bakmayı bilir. Bunun en temel nedeni ise bir arayışın olmasıdır. Arayışın olması, gerçekliği sorgulayan bir tarza götürerek, kişiyi bir keşif yolculuğuna çıkartır. Bu yaklaşım, görünenin ardındaki derinliği keşfetmekle ilgilenir. Bu tıpkı bir buzdağı meselesi gibidir. Buzdağının görünen kısmı, görünmeyen kısmından çok ama çok azdır. Gerçeklik adına sadece üst kısmıyla ilgilenenler, eninde sonunda alt kısma çarpar ve batarlar. Ancak üst kısmın altı kısma haberci olduğunu, dolayısıyla da bir işaret taşıdığını fark edenler, kendileri görünenden görünmeyene bir keşif yolculuğuna çıkarlar, insanları da çıkartmaya çalışırlar. Çünkü bilirler ki bu dünya, mümkün dünyaları içinde barındıran sonsuz bir mekân tasavvuruna sahiptir. Gösterilen gerçeklikte elbette haklılık payı bulunmaktadır; ancak bu sadece görüntülerden biri ya da birkaçıdır. Sayısız tecellinin var olması ve fakat hiçbir tecellide tekrarın olmaması anlayışı/ bakışı, gerçekliğin indirgenmesine ve dayatılmasına karşı geliştirilebilecek en güçlü ve belki de tek argümandır. Klasik Hollywood'un filmlerinde görülen dayatmacılığı, yine kendi içinde birçok yönetmen yıkmaya ve farklı bakış açılarının da oluşturulabileceğini anlatmaya çalışmışlardır. Aynı şekilde Avrupa'da

da benzer farklı yaklaşımlar ve Klasik tarza karşı çıkışlar doğmuştur. Ancak Avrupa Sanat Sineması, tıpkı diğer sanat dallarında ve düşünsel akımlarda olduğu gibi kendine özgü eleştirileri ve önemli örnekleri olsa da, dayatılan dünyadan kaçışı sağlamakla birlikte başka dünyaların hayali ve özlemi konusunda varışı yakalayamamıştır. Maalesef yeni hedefler ve menziller oluşturma konusunda bir ilerleme sağlayamamışlardır.

İşte edilgen bir film izleyicisi olmakla etken bir izleyici olmak arasındaki fark, bu yapıtın hangi paradigma üzerinden hareket edilerek neyin amaçlandığını ve dolayısıyla neyin hedeflendiğini anlamaya çalışmaktır. Bu ise sadece anlatıyla oluşabilecek bir yol değildir. Bir filmde anlatı, en son ele alınacak bir meseledir, dense yeridir. Zira film yapımda gerçekliğin nasıl ele alındığını gösterebilecek tek işaret kameradır. Yazın sanatında kalem, resim sanatında fırça ne ise film yapımında kamera odur. Gerçekliğin sorgulanması ya da dayatılması meselesi ancak kamera ile yapılır ve ancak kameraya dikkat edilerek anlaşılır. Zira anlatı, her ne kadar önemli de olsa, aslında bir bahanedir. Eğer anlatı gerçekliğin sorgulanmasına yönelik bir içerik sağlar ve fakat kamera kullanımı da gerçekliğin dayatılmasına yönelik bir metot ile yapılmaktaysa, burada hedeflenen gerçekliğin taklidi

ile insanların süblime edilmesidir ya da bu işi yapan kişinin bunlardan hiç anlamadığının göstergesidir. Bu ise başlı başına bir düşünce ve sanat tarihi okumak, gerçeklik meselesi hakkında kafa yormakla ilgili bir uğraşından elde edilir. Aksi takdirde, özellikle ülkemizde sıkça görüldüğü gibi, anlatmak istediği başka dünyaları, aslında kendisinin de karşı çıktığı dayatılan dünyanın yöntem ve argümanlarıyla sunmaktır ki, bundan fayda hiç çıkmayacağı gibi, birçok zarar oluşturur. Çünkü en başta hem yönetmeni, hem izleyiciyi, karşı olduğu şeye dönüştürür. Film dili gösterenden daha önemli ve öncelikli bir şekilde gösterilene odaklandırması zorunluluğunu getirir.

Yedinci sanat olarak sıralanan sinema, imgeler ve imgeler-arası ilişkiler bütünlüğü olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama, aynı zamanda filmde anlatının bir bahane olduğunu ve aslolanın gösterilen değil, gösterilenle gösterilemeyi gösterme çabası olduğunu ifade etmenin teknik bir yoludur. Bu açıdan bakıldığında da film dilinin, sözselsel açıdan şiire, görsel açıdan da resme yakın bir dil olduğu ortaya çıkar.

“Türk Sineması”nın makus talihinin, bir film dili oluşturamamasından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Konuşan insanların karşısına kamerayı koyarak seyirciye bunu seyrettirmeyi sinema yapmak olarak düşünmüşlerdir. Tabi ki bu tiyatrodan kasıt, “geveze tiyatro”dur. Bu tarz sinema, ülkemizde hâlâ baskın bir şekilde devam etmektedir. Bu tür filmler, fotoğraflar aracılığıyla yapılmış yazınsal bir anlatıma benzetilebilir. Seyircinin hep repliklerle ilgilenmesi, bunun en güzel delilidir. “Türk Sineması”, bu yaklaşımın bir sonucu olarak doğmuş ve devam edegelmiştir. Buna farklı ve karşıt bir biçimde yapılan filmler ise Avrupa Sanat Sinemasından apartılmış kopyalamalardan öteye geçmemiştir.

Dolayısıyla kendi kültüründen uzak ve ona yabancı bir şekilde kameradan yansıtılmıştır. Zira kendi tarihine ve toplumuna içerden değil dışarıdan bakmışlardır. Haliyle ortaya çıkan filmler de kötü kopyalara dönmüştür. Her ne kadar sonraki dönemlerde anlatı tarzından uzaklaşmaya çalışılmış ve bunun ilginç örnekleri sunulmuşsa da, kendi kültürlerinden beslenmedikleri ya da beslenseler bile bu kültüre hep dışarıdan biri gibi bakmaları, onları sığ ve sathi bir düzeyde tutmuştur.

Bunun böyle olmasının temel nedeni ise kendi gelenek ve kültür biçiminden uzakta ve yabancı kalmak, daha da kötüsü ona düşman olmaktır. Gerçekte Anadolu havzası, bin yıllık tarihi birikimiyle her yönden güçlü ve birbiriyle de sıkı bir ilişki içinde olan bir gelenek var etmiştir. Sinemayı güçlü kılan, onun diğer sanatlarla olan sıkı bağıntısıdır. Sinemanın yedinci sanat olarak addedilmesi de zaten bir sıralamadan çok, kendinden önceki bütün sanat dallarını uhdesinde meczetmesi sebebiyledir. Anadolu havzası, hat ve tezhibiyle, minyatür ve ebrusuyla, mimari ve bezemeleriyle, musiki ve şiiriyle zengin bir yataktır. Ancak bu durum, hem gelenekten habersiz sanatçılar hem de geleneğe düşman sanatçı geçinenler vesilesiyle sürekli ıskalanmıştır. Bugün tekil olarak birçok güzel filmler yapılmakta ve bunlar da yeni oluşumlar için umut vaad ediyorsa da, sonuçta genelde bir sanat anlayışı, özelde ise bir film dili oluşturulamamasının yegâne sebebidir. Çok azı hariç, Türkiye'deki yönetmenler tarafından bu konu, ya tamamen bilinçli bir şekilde uzaktutulmuş ya da kullananlar arasında retorik hale getirilmiş, aslını asaletini kavramadan oryantalist bir düzlemde ele alınmıştır. ■

Kültürden...

Büyükşehir'den Dört Eser Daha

Büyükşehir Belediyesi'nin Kayseri için yapmış olduğu en önemli kültür hizmetlerinden olan kültür yayınlarına dört yeni eser daha eklendi. Basılan dört eser ile birlikte Büyükşehir Belediyesi'nin kültür yayınları 163'e ulaştı.

Büyükşehir Belediyesi kültürel anlamda da Kayseri'ye önemli hizmetler vermeye devam ediyor. Bu hizmetlerden birisi olan Kayseri Ansiklopedisi ile ilgili çalışmalar sonucu Ansiklopedinin 5'inci cildi basıldı. Kayseri Ansiklopedisi ve bastırmış olduğu diğer eserlerle Kayseri'nin dününü bugününe ve bugününe geleceğe taşıyan Büyükşehir Belediyesi, ansiklopedinin yanı sıra üç eser daha bastırdı. "Emir Kalkan Hikaye Yarışması" kitabının yanı sıra 4'üncü Ulusal Fotoğraf Yarışması'ndaki seçilmiş fotoğraflardan oluşan "Kayseri'deki Yaşam Doğa Kültür" ve "Kayseri'nin Yer altı Yapıları Envanteri" adlı eserler de kültür yayınları arasına katıldı. Büyükşehir Belediyesi, daha önce bastırılan "Anadolu Selçuklu Uygarlığı İzinde", "İbrahim Tennuri Hayatı ve Eserleri" ve "Germir" adlı eserlerin de ikinci baskısını yaptı.

Tarihe Tam Destek

Selçuklu medeniyetinin en önemli şehirlerinden birisi olan Kayseri'deki ata yadigarı eserlerin ortaya çıkarılması için Büyükşehir Belediyesi'nin destekleri devam ediyor. Büyükşehir Belediyesi, Kültepe'deki kazı çalışmalarının yanı sıra Keykubadiye Sarayı kazı çalışmalarına da katkı veriyor. Başkan Mustafa Çelik, kazı bölgesini ziyaret ederek Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Ali Baş ile görüştü.

Bakanlar Kurulu kararıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Keykubat Tepesi'nde başlatılan kazı çalışmalarıyla Keykubadiye Sarayı gün yüzüne çıkarılacak. Tarihin gün yüzüne çıkarılmasına büyük önem veren Mustafa Çelik, kazı bölgesini ziyaret ederek çalışmaları takip etti.

Mustafa Çelik, Keykubat tepesini pek çok unsuru barındıran büyük bir park alanı olarak projelendirdiklerini de ifade eden Başkan Çelik, kazı alanının da ziyaretçilerin uğrak yeri olacağını belirtti. Tarihi değerlerimizin gün yüzüne çıkarılması için destek vermeye devam edeceklerini vurgulayan Başkan Çelik, "Aslında yazılı görevlerimiz arasında bu destekler yok; ama bunlar bizim değerimiz. Bir kültür hizmeti. Örneğin kalenin surlarını bizim olmamasına rağmen 13-14 milyon lira harcayarak restore ediyoruz. İçerideki işlerimiz bitmiş olmasına rağmen bu restorasyon nedeniyle açamıyoruz" dedi.

Türkiye'nin Bilim Merkezi

Kayseri Bilim Merkezi, 41 farklı ilden gelen Bilim Sanat Merkezi öğretmenlerini ağırladı. Öğretmenlere Kayseri Bilim Merkezi astronomları tarafından astronomi ve uzay bilimleri eğitimi verildi ve Bilim Merkezi'ni gezen öğretmenler hayatımızdaki bilimsel gelişmeleri uygulamalı olarak görme şansı buldu.

Kayseri Çetin Şen Bilim Sanat Merkezi tarafından uygulanan ve TÜBİTAK tarafından desteklenen "Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları" projesi kapsamında 41 ildeki Bilim ve Sanat Merkezi'nden 50 öğretmen Kayseri Bilim Merkezi'nde bir günlük eğitime alındı. BİLSEM'in fizik ve fen bilgisi öğretmenlerine Kayseri Bilim Merkezi astronomları tarafından planetarium tanıtımı ve astronomi eğitimi ile takım yıldızlar ve güneş sistemleri eğitimi verildi. Öğretmenler Bilim Merkezi'ndeki farklı sergi ürünlerini de gezerek bilimin eğitim alanında kullanılmasıyla ilgili uygulamaları gördüler.

BİLSEM öğretmenleriyle Kayseri Bilim Merkezi'ni gezen Erciyes Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim Küçük, projenin amacının bilim sanat okullarında öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilere uygulamaların nasıl anlatılacağı olduğunu belirtti.

Projeyi yürüten Çetin Şen Bilim Sanat Merkezi Müdürü Sezer İnanc da Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin astronomi ve uzay merakını gidermek için bu projeyi geliştirdiklerini ve bu doğrultuda öğretmenlerin eğitimine yönelik bir çalışma yaptıklarını söyledi.

Bisiklet Sporunun Önde Gelen Şehri

Türkiye Bisiklet Federasyonu Başkanı Erol Küçükbakırcı, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaret etti. Küçükbakırcı ziyarette Kayseri'deki bisiklet potansiyeli üzerinde durdu. Başkan Çelik de Kayseri'nin bisiklet sporunda Türkiye'nin önde gelen şehri olduğunu söyledi.

Türkiye Bisiklet Federasyonu Başkanı Erol Küçükbakırcı'nın, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaretine Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü Murat Eskici ile Bisiklet Federasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Oğuz da katıldı.

İl Müdürü Murat Eskici spora ve sporcuya verdiği destekler için Başkan Çelik'e teşekkür etti. Bisiklet Federasyonu Başkanı Erol Küçükbakırcı da sağlıklı toplum olabilmemiz için bisiklet sporunu yapmamız gerektiğini belirtti ve Kayseri'de Büyükşehir Belediyesi'nin bisiklet sporuna verdiği önem için teşekkür etti.

Başkan Mustafa Çelik de kitle sporları ile birlikte bisiklet sporuna çok önem verdiklerini söyledi ve Türkiye'de olmadığı kadar geniş katılımlı bisiklet etkinliklerini Kayseri'de yaptıklarını belirtti. Özellikle gençlerin fiziken ve ruhen gelişmelerini sağlayacak her türlü projeyi desteklediklerini ifade eden Mustafa Çelik, Kayseri'nin Türkiye'de bisiklet paylaşım sistemini kuran ilk il olduğunu vurguladı bu konuda otorite haline gelen Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin birçok şehirde bu sistemi kurduğunu kaydetti. Başkan Çelik, bisiklet sporunda Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biri olduklarını ve bundan sonra da olmaya devam edeceklerini söyledi.

11. Erciyes Cup Tamamlandı

AGÜ Spor tarafından bu yıl 11. kez düzenlenen Erciyes Cup 13 Eylül'de başladı.

Kadir Has Kongre ve Spor Merkezi'nde 13-15 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilen Erciyes Cup'ta AGÜ Spor'un yanı sıra Fenerbahçe, Mersin Büyükşehir Belediyesi, Adana ASKİ, İstanbul Üniversitesi ve Bornova Becker takımları mücadele etti.

Erciyes Cup'ın ilk günü olan 13 Eylül'de saat 14.00'da Mersin BŞB. - Adana ASKİ, 16.00'da Fenerbahçe - Bornova Becker, 18.00'da ise AGÜ Spor - İstanbul Üniversitesi maçları oynandı.

Erciyes Cup'ın 2. günü olan 14 Eylül'de ise 14.00'da Mersin BŞB. - Fenerbahçe, 16.00'da İstanbul Üniversitesi - Bornova Becker, 18.00'da ise Adana ASKİ - AGÜ Spor karşılaşmalarıyla devam etti.

Kupanın 15 Eylül'de oynanan 3. gün maçlarında ise 14.00'da Bornova Becker - Adana ASKİ, 16.00'da AGÜ Spor - Fenerbahçe, Mersin, 18.00'da ise Mersin BŞB. ve İstanbul Üniversitesi takımları karşı karşıya geldi.

Erciyes Cup'ta oynanan tüm karşılaşmalar basketbol severler tarafından ücretsiz olarak izlendi.

İlk Okur Yazarın Kayseri'den Çıktığı Tespit Edildi

Kayseri kent merkezine yaklaşık 25 kilometre uzaklıktaki Kültepe Kaniş/Karum Höyüğü'nde yaklaşık 70 yıldır devam eden kazı çalışmalarında, bugüne kadar 23 bin tablet gün ışığına çıkarıldı.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğretim Üyesi Kültepe Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu, Anadolu insanının yaklaşık 4 bin yıl önce kil tabletlerle okuma yazmaya başladığını söyledi.

Kazılarda bulunan tabletlerin çeşitli müze-lerde sergilendiğini hatırlatan Kulakoğlu, şöyle devam etti:

"Kültepe'de 70 yıldır sürdürülen bilimsel kazılar var ama 1871'den itibaren Kültepe, dünya literatüründe bilinen bir yer. Bilinmesinin en büyük kaynağı da Kültepe'de özellikle de Karum alanında Asurlu tüccarların ve yerli Anadolu tüccarlarının birlikte oluşturdukları çivi yazılı arşivler."

Prof. Dr. Kulakoğlu, Kültepe'den çıkarılan tabletlerden, Anadolu insanının o dönemlerde okuma yazmaya başladığı bilgisine ulaştıklarını vurgulayarak, "Bu tabletler, Anadolu'nun ilk yazılı belgeleri. Anadolu insanı ilk okuma yazmayı Kültepe'de, Kayseri'de öğrenmiş. Anadolu'nun ilk okur yazarı Kayseri'den" ifadelerini kullandı.

Kültepe'deki kil tabletlerin dünyada çok az bulunan örneklerden olduğuna dikkati çeken Kulakoğlu, "Bunlar okul ya da egzersiz tableti dediklerimizden. Aynen bizim ilkokulda öğrendiğimiz gibi 'Ali topu at', 'at Ali topu' benzeri aşağı yukarı nakarat diyebileceğimiz birbirinin tekrarı olan cümlelerden oluşmuş tabletler var. Bunlar diğer tabletlerden daha kaba, daha büyük ve büyük bir ihtimalle de okur yazar olacak katip kişinin ilk egzersizlerini içerir" dedi.

Erciyes'te Sevgi Kampı

Spor A.Ş., Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesindeki Sevgi Evleri çocukları için muhteşem bir yaz kampı gerçekleştirdi. Yaz kampını Vali Süleyman Kamçı'nın eşi Ayşe Kamçı ile Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in eşi İkbâl Çelik de ziyaret etti. İkbâl Çelik, Erciyes'in eteklerinde çocuklarla olmaktan mutluluk duyduklarını belirtti.

Büyükşehir Belediyesi, Sevgi Evleri'nde kalan çocuklara unutamayacakları bir gün yaşattı. Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Spor A.Ş. çocuklar için Erciyes'te kamp ve aktivite alanı oluşturuldu. 50'den fazla çocuk bu kampa katılarak doyusya eğlendi. Kampta çocuklar için survivor pisti de oluşturuldu. Gruplar halinde yarışmalar yapan çocuklar, kendilerine sağlanan bu imkanın keyfini çıkardılar.

Erciyes'te kampa katılan çocukları Vali Kamçı'nın eşi Ayşe Kamçı ile başkanı Çelik'in eşi İkbâl Çelik de ziyaret etti. Kamçı ve Çelik, kamp alanındaki çocuklarla yakından ilgilendi. Ayşe Kamçı ve İkbâl Çelik, kamp ve etkinlik alanında çocuklarla birlikte ok attılar.

Başkan Mustafa Çelik'in eşi İkbâl Çelik, çocuklarla birlikte voleybol da oynadı ve onların bu mutluluğuna ortak oldu.

Çocuklar için düzenlenen kampla ilgili değerlendirmeler yapan Ayşe Kamçı, Erciyes'i çok sevdiklerini ve çocuklarla paylaştıklarını söyledi. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesindeki çocukların sportif faaliyetlerine önem verdiklerini ifade eden Kamçı, "Çok güzel bir program düzenlendi. Çocuklar çok mutlu. Onlar mutlu oldukça biz daha mutlu oluyoruz" dedi.

Başkan Mustafa Çelik'in eşi İkbâl Çelik de, Spor A.Ş.'nin her zaman olduğu gibi yine çok güzel bir etkinlik gerçekleştirdiğini belirterek teşekkür etti. Çocukların bu etkinlikten büyük keyif aldıklarını dile getiren Çelik, bu etkinliklerin daha güzellerini yapacaklarını kaydetti.

Ayşe Kamçı ve İkbâl Çelik, öğle yemeğinde de çocuklarla bir aradaydılar ve yemekten sonra çocuklara Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı çeşitli hediyeleri verdiler. Daha sonra da çocuklar gondola binerek kamp programına devam ettiler.

Erciyes'in eteklerinde çocuklarla olmaktan çok mutlu olduğunu ifade eden Mustafa Çelik'in eşi İkbâl Çelik, "Onların mutluluğu ve enerjisi bizleri de çok mutlu etti. Büyükşehir Belediye Başkanımız spora ve gençliğe büyük önem veriyor. Bu çocuklar hepimizin çocuğu. Onlar için daha farklı etkinlikler de yapacağız" dedi.

**Sümer Bahçe Kafe • Barbaros Mahallesi
Erkilet Bulvarı Sümer Yerleşkesi K.Evler No:7
Rezervasyon: (0 533) 158-64 50**

'Erciyes Summer 2017' Dergisi Beğeni Topluyor

Kayseri Erciyes A.Ş.'nin Erciyes Turizm Merkezi'ndeki faaliyet ve sportif aktiviteleri akademik ve teorik bilgilerle bütünleştirerek baskıya hazırladığı; Yaz ve Kış edisyonu olmak üzere yılda iki kez yayınlanan derginin içerikleri okuyucuya hem Türkçe hem de İngilizce veriliyor. Dergi içerisinde 'Erciyes Turizm Master Planı' na geniş olarak yer verilirken Erciyes'te yapılabilecek kültür ve spor faaliyetleri, dağ bisikleti ve downhill/iniş bisikleti, çadır kamping alanı, tarifeli zirve tırmanışları, dağcılık, trekking, Atv, gibi dağ ve tabiat sporları hakkında ayrıntılı bilgiler veriliyor.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in sunuş yazısıyla başlayan dergide Erciyes Üniversitesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bekir Çoksevim'in 'Erciyes'in İnsan Sağlığı Üzerindeki Faydaları' ile ilgili bilimsel makalesinin yanında dağda bulunan otel yöneticilerinin söyleşilerine yer veriliyor. Özellikle Erciyes'in türkmenler olarak isimlendirilen yaz mevsimlerinde geleneksel misafirlerinin de ele alındığı

sayıda Dağ'da doğmuş ve her yıl Erciyes'te koyun otlatmış Halit Ekinci ile yapılan sohbet de ilgi çekenler arasında. Dergi'de ayrıca Erciyes'te bulunan rotalanmış yürüyüş parkurları, bisiklet haritaları ve Erciyes Kayak Merkezi'nin teknik özellikleri de bulunmakta. Özellikle yüksek irtifa kampları ve dağcılık sporuyla alakalı dikkat edilmesi gereken tıbbi konular da okuyucuya teorik bilgiler sunması açısından oldukça faydalı bulunuyor. Dergi ile ilgili bir açıklama yapan Kayseri Erciyes A.Ş. Yön. Krl. Bşk. Dr. Murat Cahid Cıngı, "Erciyes dört mevsim keşfedilebilecek bir merkez. Kış mevsiminde olduğu gibi yaz mevsiminde de ziyaretçilerimize Erciyes'te düzenlenen farklı sportif aktivitelere katılmaları için alternatif imkânlar sunuyoruz. Dinamik yapısı ve tasarımıyla hazırlamış olduğumuz "Erciyes Summer 2017" dergisi de yazın dağda yapılan her türlü faaliyet hakkında geniş bilgilerin bulunduğu bir yayın olması hasebiyle bizim açımızdan önemli. Bu dergiyi türkçe ve İngilizce dillerinde çıkartarak Erciyes'te var olan imkânları hem yerli hem de yabancı dağseverlere yani mümkün olduğunca geniş kitleye tanıtmayı hedefliyoruz" dedi.

Ahilik Haftası Kutlamaları

Haftanın başlaması dolayısıyla Atatürk Anıtı'na çelenk sunan Kayseri Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği (KESOB) Başkanı Ahmet Övüç ve beraberindeki meslek odaları başkanları, Vali Süleyman Kamçı'yı makamında ziyaret etti.

Vali Kamçı, kabulde, Ahilik Haftası'nı kutlayarak, Ahilik Teşkilatı'nın yeşerdiği Kayseri'de Ahilik ruhunun son derece önemli olduğunu belirtti.

Ahilik Kültür Haftası Kutlamaları Devam Etti

Vali Süleyman Kamçı, Ahilik Haftası kutlamaları çerçevesinde Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosunda düzenlenen etkinliğe katıldı. Programda "Şed Kuşanma Töreni" yapıldı ve "Yılın Ahisi"nin ödülünün verildi.

AGÜ'de Ahilik Paneli

Abdullah Gül Üniversitesi'nde (AGÜ) "Dünden Bugüne Ahilik" konulu panel düzenlendi. Ahilik Haftası kutlamaları çerçevesinde, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ile ortaklaşa düzenlenen panele, Abdullah Gül Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Füsun Akdağ Aycibin, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdulkadir Yuvalı, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Fatih Ertugay, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Muhammet Şevki Aydın konuşmacı olarak katıldı.

FİLM AKADEMİSİ BAŞLIYOR

14 EKİM 2017

❖ AKİF KAYA
❖ AYHAN ERGÜRSEL
❖ ALTAN GÖRDÜM
❖ Prof. Dr. AYTEKİN CAN
❖ BENGİ İDİL URAS
❖ BURÇAK EVREN
❖ DİLEK TEKİNTAŞ
❖ ENGİN ALTAN DÜZYATAN
❖ ERÇİN KARABULUT
❖ ERDEM DİNÇOL
❖ ERTUĞRUL KARSLIOĞLU
❖ FAYSAL SOYSAL
❖ GÖKÇE ÖZYOL
❖ GÜNEŞ EMİR

❖ GÜNEŞ HAYAT
❖ HACI MEHMET DURANOĞLU
❖ HAKAN SAVRAN
❖ HAKKI METİN GÜNAY
❖ HASAN BASRİ ÖZDEMİR
❖ HÜLYA DARCAN
❖ İSMAİL DOĞU
❖ KADİR TURNA
❖ KERİM ABANOZ
❖ KERİME SENYÜCEL
❖ LEYLA İPEKÇİ
❖ MARYNA GORBACH ER
❖ MEHMET AKSİN
❖ MEHMET BAHADIR ER

❖ MEHMET BOZDAĞ
❖ MEHMET CANSIZ
❖ MURAT ÜNALMIŞ
❖ MÜJGAN TANER
❖ OSMAN YALÇIN
❖ ÖZDEMİR EGEMEN
❖ SEMİH KAPLANOĞLU
❖ Prof. Dr. SEMİR ASLANYÜREK
❖ SEYİD ÇOLAK
❖ SİNAN SERTTEL
❖ SİNAN YABGU ÜNAL
❖ TEVFIK ŞENOL
❖ UĞUR İÇBAK
❖ VOLKAN ÖNCEL

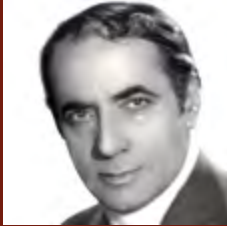
ATÖLYELER
Belgesel Film Atölyesi (Hasan Basri Özdemir)
Kısa Film Atölyesi (Akif Kaya)
Oyunculuk Atölyesi (Kadir Turna)
Senaryo Yazarlığı Atölyesi (Osman Yalçın)

Ahmet Gazi Ayhan'ı Anma Gecesi

Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Namık Kemal Bilgin Halk Bilimi ve Sahne Sanatları Derneği'nin birlikte hazırladığı "Ahmet Gazi Ayhan'ı Anma Gecesi" düzenlendi.

Türk Halk Müziği sanatçısı Kayseri doğumlu Ahmet Gazi Ayhan için anma gecesinin sunuculuğunu Murat Özdeniz yaptı. Geceye ayrıca Yrd. Doç. Dr. Kadir Özdamarlar katıldı. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Türk Halk Müziği Koro Şefi Namık Kemal Bilgin ile TRT İstanbul Sanatçısı Müzik Öğretmeni Nimet Bülbül'ün katılımıyla güzel eserler seslendirildi. İzleyicinin yoğun olduğu gecede Nimet Bülbül'ün eşsiz sesi ve yorumuyla keyifli anlar yaşandı. Gece plaket ve teşekkür belgelerinin takdim edilmesiyle son buldu.

Ahmet Gazi Ayhan Kimdir

5 Mart 1921 yılında Kayseri'nin Endürlük köyünde doğdu. 1924 yılında babası Mehmet ölünce annesinin köyü olan Akçakaya'ya taşındılar. İlkokulu Zencidere'de okudu. Bu yıllarda kendi kendine kaval çalmayı öğrendi. İlk gençlik yıllarında amcasının hediye

ettiği sazla kendi kendine bir çok ezgiyi çalmayı öğrendi. Askerlik çağına geldiğinde II. Dünya Savaşı çıkmıştı. Kahramanmaraş ve Konya'da 4 yıl askerlik yaptı. Ayhan askerliği döneminde Konya'nın tüm türkülerini ve Konya'nın kendine has saz çalışını (Konya Tavrı) öğrenerek kendini geliştirdi.

1944 yılında Ankara Radyosunun açmış olduğu stajyer sanatçı imtihanını kazandı. Dört yıl "Yurttan Sesler" korosunda görev yaptı. 1950 yılında serbest çalışmak için Ankara radyosu'ndan ayrıldı. Bir süre Kayseri'de kaldıktan sonra 1954 yılında yeniden Radyodaki görevine döndü. Bu yıllarda Ankara Radyosu sanatçılarından Yıldız (Ayhan) Hanımla evlendi. Birlikte çok güzel bir

ikili oluşturan Ayhanlar, yurdumuzun her yanında sayısız konserler verdiler. Türk Halk Müziği repertuarına bir çok eser kazandıran Ahmet Gazi Ayhan 9 Şubat 1997 yılında vefat etti.

Ahmet Gazi Ayhan'ın Türk Halk Müziğine kazandırdığı türkülerden bazıları şunlardır. Aşlamayı aşladım, Bir Of Çeksem Karşığı Dağlar Yıkılır, Gine Yeşillendi Germir Bağları, Salın da Gel Meydan Kız Görsün, Yarım İstanbul'u Mesken mi Tutun.

Konservatuvara Büyük İlgi

Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'na ön kayıtlar devam ediyor. 2017-2018 eğitim öğretim döneminde eğitim almak için şu ana kadar 2 bin 465 öğrenci başvuru yaptı.

Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın 2017-2018 dönemi için ön kayıtlar 16 Eylül'de sona eriyor. Bu yıl, Gitar, Bağlama, Keman, Yan Flüt, Tiyatro, Ud, Piyano, Ney, Vurmalı Çalgılar, Resim, Klarnet, Kanun, Diksiyon, Makam, Tasavvuf Koro, THM, THM kadınlar korusu, THM kent korusu, TSM ve TSM Kent Korusu ile halk oyunları olmak üzere 21 branşta eğitim kurs açılacak.

Bu yıl sadece yetişkinler için değil çocuklar için de kurslar açılacak ve yine bu yıl hafta sonu ve akşamları olduğu gibi hafta için gündüz saatlerinde de eğitim verilecek. Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı merkez binası ve Setenönü Şubesi'nde bu sezon 80 usta öğretici nezaretinde toplam 2 bin 300 öğrenciye eğitim verilecek. 16 Ekim'de başlayacak olan konservatuvar eğitimi 2018 yılı mayıs sonuna kadar devam edecek. Kurslar sonunda öğrencilere Milli Eğitim onaylı sertifika verilecek.

*Ev Dışı Tüketim (E.D.T)
-18 Soğuk Hava Depoculuğu
-18 ve +5 Gıda Lojistiği*

**Dondurulmuş
Lezzetler...**

MEHMET CONAĞASI ORT. GIDA SAN. ve TİC. A.Ş.

Organize Sanayi Bölgesi 10. Cad. No:7 Melikgazi / Kayseri

Tel: 0(352) 321 38 38 - Faks: 0(352) 321 38 45

info@metegida.com.tr

Büyükşehir'den Ses Getirecek Proje

Büyükşehir Belediyesi Türkiye'nin en kapsamlı Engelsiz Yaşam Merkezi'ni yapıyor. Türkiye'de ses getirecek olan projenin ihalesi yapıldı. Başkan Mustafa Çelik, her türlü imkanı içinde barındıracak bir proje hazırladıklarını söyledi.

Mustafa Çelik, Erciyes Üniversitesi karşı-sındaki 20 dönümlük alanda yapacakları Engelsiz Yaşam Merkezi'nin Türkiye'de tek olacağını dile getirdi. Her türlü imkanı içinde barındıracak bir proje hazırlandığını ifade eden Başkan Çelik, "Kayseri'ye yakışacak, çok kapsamlı ve Türkiye çapında ses getirecek bir tesis yapacağız. Bu tesis, tüm Türkiye'den engelli vatandaşlarımızın geleceği, konaklayacağı ve kamp yapacağı bir yer de olacak" dedi.

Şehrin Ağaçlarını Büyükşehir Koruyor

Büyükşehir Belediyesi, Mustafa Kemal Paşa Bulvarı üzerine yapacağı iki alt geçit projesini yol kenarındaki çınar ağaçlarını düşünerek uygulama safhasında değiştirdi. Başkan Mustafa Çelik, 40'dan fazla çınar ağacının kesilmemesi için proje değişikliği yaptıklarını söyledi.

Mustafa Çelik, katlı kavşak ve alt geçit inşaatlarında incelemelerde bulundu. Mustafa Kemal Paşa Bulvarı'ndan Gültepe Bulvarı'na geçişi sağlayacak alt geçitlerle ilgili çok çarpıcı açıklamalarda bulunan Başkan Çelik, alt geçit projelerinin uygulama esnasında nasıl değiştirildiğini dile getirdi.

Mustafa Kemal Paşa Bulvarı üzerinde Gültepe Bulvarı'na giriş için iki ayrı alt geçit planlandığını ifade eden Başkan Çelik, "At nalı şeklinde yapacağımız alt geçitlerin projeleri bitti ve ihaleleri hazırlandı. Ancak, uygulama projeleri sırasında 40'dan fazla çınarın kesilmesi gerektiğini gördük. Senelerce zor şartlar altında yetişen ağaçların kesilmesine gönlümüz razı olamazdı. Bunlar şehir ağacı olan çınarlar ve bunlar zor yetişen ağaçlar. Derhal proje üzerinde yeniden çalıştık ve projeleri değiştirdik. Derdimiz yeşili ve ağacı korumak. At nalı şeklindeki alt geçitleri değiştirdik ve ağaçların tamamını korumuş olduk. Bayramdan sonra çalışmalara başlayacağız. Bir taraftan yeni yeşil alanlar oluşturarak yeni ağaçlar dikerken bir taraftan da seneler önce dikilen ağaçları korumanın görevimiz olduğu bilinciyle çalışıyoruz" dedi.

Yoğunburç Şiir Akşamları Başladı

Geleneksel özellik kazanan Kayseri Şiir Akşamları 22 Eylül Cuma günü saat 19.00'da sezon açılışını yaptı. Büyükşehir Belediyesi Yoğunburç Kültür Merkezi Kayseri Şiir Akşamlarına ev sahipliği yapıyor.

Yıllar içerisinde değişik isimler tarafından yönetilen Şiir Akşamları bu yıl da Yüksel tarafından yönetilecek.

Her hafta Cuma akşamı Kayserili şairlerin şiirlerini seslendirdiği Şiir Akşamlarında ayrıca Türk Halk Müziğinin güzel örnekleri de sunuluyor. Kayseri'li şiir severlerin sezon boyunca ilgiyle takip ettiği bu programı Sunumu nu radyocu kimliğiyle tanınan Asuman Yiğitoğlu gerçekleştiriyor.

Bu yıl ayrıca Şiir Akşamlarının ilk programında Kaysader Derneği, çıkardıkları Çıngı Kültür Sanat Edebiyat Dergisi'ne destek veren özel bir firmaya kültür ve sanata katkılarından dolayı verdiği ödülün töreni de gerçekleştirildi. Yoğunbur Şiir Akşamları yönetimi de şehrimizin tanınmış şairlerinden Şeymus Çiçek'e bir plaket verdi.

Her hafta saat 19.00'da Büyükşehir Belediyesi Yoğunburç Kültür Merkezinde gerçekleştirilen şiir akşamlarına, tüm şiir ve halk müziği sevenler katılabiliyor. Yoğunburç Şiir Akşamlarının güzelliklerinden biri de şiir yazan ama paylaşmak isteyen genç yaşlı bütün şairlerin şiirlerini okumasına da imkan vermesi. Bu yönüyle şiir akşamlarına sadece dinleyici olarak katılmanın ötesinde yazdıkları şiirleri gün yüzüne çıkarmak isteyen şairler için de önemli bir fırsat sunuyor.

Büyükşehir Sporun ve Sporcunun Yanında

Büyükşehir Belediyesi, amatör spora desteğini yaptığı tesislerin yanında her yıl iki kez malzeme yardımı yaparak devam ettiriyor. Büyükşehir Belediyesi'nin malzeme dağıtım töreninde konuşan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, Kayseri'nin bireysel ve takım halinde daha başarılı sporcular yetiştirmesi için sporun alt yapısını desteklemeye devam edeceklerini söyledi.

Büyükşehir Belediyesi'nin Amatör Spora Malzeme Dağıtım Töreni ve 2017-2018 Amatör Futbol Ligi Sezon Açılışı Sümer Spor Tesisleri'nde yapıldı. Törene Vali Süleyman Kamçı, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, AK Parti İl Başkanı Hüseyin Cahit Özden, bürokratlar, spor camiası ve vatandaşlar katıldı.

"BÜYÜKŞEHİR'İN DESTEĞİ CUMHURİYET TARİHİNDE BİR İLKTİR"

Törende konuşan Kayseri Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Genel Başkanı Musa Soykarıcı, amatör camianın 80 kulüp, 300 takım, yüzlerce yönetici ve 5 bine yakın faal sporcusu olduğunu belirtti. Amatör camianın hayallerinin Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirildiğini de belirten Soykarıcı, "Baharla birlikte temelini attığımız kulüp binalarının olduğu sosyal tesisin açılışını heyecanla bekliyoruz. Bu tesis yatırım maliyeti olarak belediyelerce amatör-lere yapılan Cumhuriyet tarihindeki ilk tesisler. Bu anlamda minnettarız" dedi.

"ŞEHRİN ALTYAPISI KADAR İNSAN ALT-YAPISINA DA ÖNEM VERİYORUZ"

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de yatırım üstüne yatırım yaparak şehri imar ederken bu şehirde yaşayanları ihmal etmediklerini vurguladı.

Ülkemizin sporda çok daha başarılı olması için amatör sporun daha da fazla desteklenmesi gerektiğini belirten ve Kayseri'de sporun alt yapısı için önemli çalışmalar yaptıklarını ifade eden Başkan Çelik, "Ülkemizin 80 milyona ulaşmış bir insan kaynağı var. Avrupa'nın açık ara en genç nüfusuna sahip ülkeyiz. Genç nüfusumuz Avrupa'daki 29 ülkeden 24'ünün nüfusuna eşit. Müthiş bir potansiyelimiz var. Ancak buna rağmen uluslararası müsabakalar için yeterince sporcu yetiştiremiyoruz. Bunun başlıca nedenlerinden birisi de sporun hayatımızın bir parçası haline gelmemiş olmasıdır. Sporcuya havuzunda ne kadar çok gencimiz olursa bu havuzdan o kadar çok başarılı sporcular çıkarabiliriz. Bu anlamda Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak şehrin altyapısına verdiğimiz önem kadar insan alt yapısına da önem veriyoruz. Sporda, kültürde, sanatta, bilimde ve diğer alanlarda da alt yapıların güçlü olmasına özen gösteriyoruz." dedi.

Amatör sporun yanı sıra profesyonel spora da destek verdiklerini vurgulayan Başkan Mustafa Çelik, "Şehir olarak destek verdiğimiz şehrimizin gururu olan Kayserispor Futbol Takımımız ve AGÜ Spor Bayan Basketbol Takımımız inşallah bu yıl çok daha başarılı olacaklardır" diye konuştu.

Vali Süleyman Kamçı da yaptığı konuşmada sporcularımıza daha iyi imkan sunabilmek için merkez ve yerel idarelerin gayret gösterdiğini söyledi. Sporun her dalında ilimizin başarısını artırmak için çaba gösterdiklerini ifade eden Vali Kamçı, "Sporun yaygınlaştırılmasını ve her yaşta vatandaşlarımızın sportif faaliyetle meşgul olmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Büyükşehir Belediye Başkanımıza amatör spora desteklerinden dolayı teşekkür ediyor, sporcularımıza başarılı bir sezon diliyorum" dedi.

Ulaşım A.Ş.'den Engelsiz Erişim

Kayseri Ulaşım A.Ş., yaşlı, engelli ve refakate ihtiyaç duyan yolcuları için "Engelsiz Erişim Projesi" başlattı. Haziran 2017 tarihinde hayata geçirilen proje kapsamında görevlendirilen personeller, birçok konuda vatandaşlara yardımcı oluyor.

Ulaşım A.Ş.'nin başlattığı engelsiz erişim projesi vatandaşın büyük takdirini topluyor. Bilet kullanımlarında, turnike geçişlerinde ve Raylı Sistem Araçlarına binip inerken yolculara yardımcı olan personeller, ulaşımında engelleri kaldırmak için hizmet veriyor.

Gönüllü olarak başvuruda bulunan bireyler arasından seçilen personeller, hafta içi ve Cumartesi günleri 09.00-15.00 saatleri arasında, Düvenönü, Cumhuriyet Meydanı, Büyükşehir Belediyesi ve Fuzuli İstasyonlarında vatandaşlara yardımcı oluyor. 4 istasyonda yapılan pilot uygulama vatandaşın büyük memnuniyetiyle karşılanıyor.

Büyükşehir'den Sanata Katkı

Büyükşehir Belediyesi sanata ve sanatçıya destek vermeye ve sanatçı adaylarının yetişmesi için imkanlar sunmaya devam ediyor. Yaz döneminde Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın kurslarına katılan yaklaşık 2 bin 350 kişiye sertifikaları verildi. Sertifika Töreni ve Yıl Sonu Konseri'ne Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de katılarak çocuklar ve ailelerini tebrik etti.

Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın yaz döneminin sona ermesi nedeniyle düzenlediği program Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi'nde yapıldı. Programa katılmak üzere Fuar alanına giden Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, program saatini bekleyen gençlerle fuar alanında oturarak sohbet etti ve onların çaldığı şarkıları dinledi.

Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi, konservatuvar kursiyerleri ve aileleri tarafından tamamen dolduruldu. Başkan Mustafa Çelik burada yaptığı konuşmada sadece fiziki anlamda değil her alanda alt yapı hizmeti verdiklerini belirtti. Sporda, kültür ve sanatta, bilimde ve diğer alanlarda güçlü bir altyapı kurma gayreti içinde olduklarını vurgulayan Başkan Çelik, "Kayseri'den daha çok

sanatçı, daha çok sporcu, daha çok bilim adamı çıkmasını arzu ediyoruz. Bunun tek yolu da sanatla, sporla, bilimle uğraşan insan sayısını artırmaktan geçiyor. İsteyen herkese bu imkanları sunmaktan geçiyor. Bu sebeple daha çok gencimizin spor yapması için imkanlar sağlıyoruz. Daha çok gencimizin bilime merak duyması için Bilim Merkezi kuruyor, onlara bilimsel çalışma yapma fırsatı tanıyoruz. Ve daha çok gencimizin bir sanat dalıyla ilgilenmesi için imkanları artırıyoruz. Bunun sonucunda da bu yıl geçen yıllardan çok daha fazla insanımıza bir sanat dalıyla ilgilenme fırsatı verdik. Yaz döneminde Büyükşehir Belediyemiz yanındaki Konservatuvar binamız ve Tarihi Kayseri Mahallesi'nde açtığımız Konservatuvarımızın Setenönü Şubesi ile birlikte 2 bin 350 kişiye dokuz ayrı branşta kurslar verilmesini sağladık. Bu yıl ayrıca önceki yıllarda olduğu gibi sadece 9-15 yaş grubundaki öğrencilerimizi değil 16 yaş üstü sanat severleri de yaz kurslarımıza aldık. Böylece her yaş grubundan sanata ilgi duyanlara fırsat tanımış olduk. Bu arada kış dönemi kurslarımız için kayıtlarımız da devam ediyor. Kış döneminde 20 ayrı branşta yaklaşık 3 bin kişiye kurs imkanı vereceğiz. Dolayısıyla bir yıl içinde sadece Büyükşehir Belediyesi olarak 5 binin

üzerinde kursiyerimizi bir sanat dalında yetiştirmiş olacağız. Şehrimizdeki sanat ve sanatçı altyapısına katkı işte böyle olur. Bu gayretler inanıyorum ki gelecekte ilimizden daha çok sanatçının çıkmasını sağlayacaktır" dedi.

ÇOCUKLARA VE AİLELERİNE ÇAĞRI

Konuşmasında çocuklarımıza ve ailelerine bir çağrıda da bulunan Başkan Mustafa Çelik, sözlerini şöyle sürdürdü: "Mutlaka herhangi bir sanat dalıyla ilginiz olsun. Mutlaka bir spor dalıyla ilgilenin. Emin olun ilgilendiğiniz sanat veya spor dalı hayatınızın her döneminde sizin bir adım önde olmanızı sağlayacaktır. Kendinizi geliştirmek ve daha sosyal bireyler olmak için attığınız her adımda Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin yanınızda olacağını belirtmek isterim."

Başkan Mustafa Çelik, sözlerinin sonunda yaz kurslarından mezun olan öğrencileri ve çocuklarını bu kurslara yönlendiren aileleri tebrik etti.

Başkan Çelik, konuşmaların ardından bir grup öğrenciye sertifikalarını verdi. Öğrenciler de Başkan Çelik'e çiçek ve teşekkür plaketi takdim etti. Sertifikaların verilmesinin ardından yaz kurslarına katılan tüm öğrenciler grup grup sahneye çıkarak konser verdiler.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN ÇIKARDIĞI DÜŞÜNEN ŞEHİR'İN ÜÇÜNCÜ SAYISI OKURLARIYLA BULUŞTU

/kultursanatkayseri

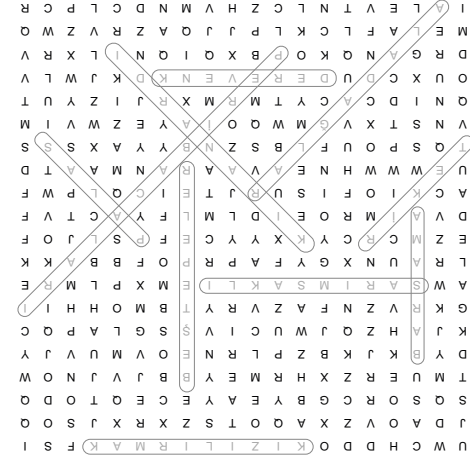
/kultursanatkbb

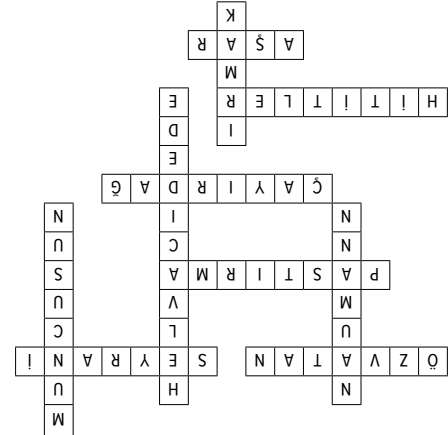
/kultursanatkbb

CEVAPLAR

KELİME AVI

BULMACA

SUDOKU

8	1	5	7	2	3	6	4	9
4	3	9	5	1	6	7	2	8
6	7	2	4	9	8	1	3	5
1	4	6	8	3	2	9	5	7
3	2	8	9	7	5	4	1	6
9	5	7	6	4	1	2	8	3
2	6	1	3	5	9	8	7	4
5	9	4	2	8	7	3	6	1
7	8	3	1	6	4	5	9	2

Zorluk: *

Zorluk: *

KELİME AVI

U W C H D D O K I Z I L I R M A K F S I
J D A O V Z X A Q O T S Z X R X J S O Q
S Q S O R C G B Y E A Y E C E Q T O D Q
T M U E R Z X H R M E Y B B J V J N O W
D Y B K J K B Z P L R N E O V M U V J Y
K J A H Z Q J W U C I V Ş S G L A P Q C
G K R V Z N F A Z V R Y T B M O H H I I
A W S A R I M S A K L I E M X P L M R E
L R A U N X G Y F A P R P O F B B A K K
E Z M C R C Y K X Y Y C E F P S L J O F
D V A İ M R O E I D L M L F Y A C T V F
A C K I O F I S U R J T E I C Q L P W F
U E W W W H N E A V A A R A N M A A T D
T Q S P O U F L B S Z N B Y Y A X S S S
V N S T X V Ğ M W Q O İ A Y E Z W V I M
Q N I D C A C Y T M R M X R J I Z Y U T
O U X C D U D E R E V E N K D K J W L V
D R G A N Q K O P B X Q I Q N I L X R V
M E L A F L C K L P J J Q A Z R V Z W Q
I A L E V T N L C Z H V M N D C L P C R

Harflerin arasına yakınımızdaki doğa harikalarını sakladık. Bakalım bulabilecek misiniz?

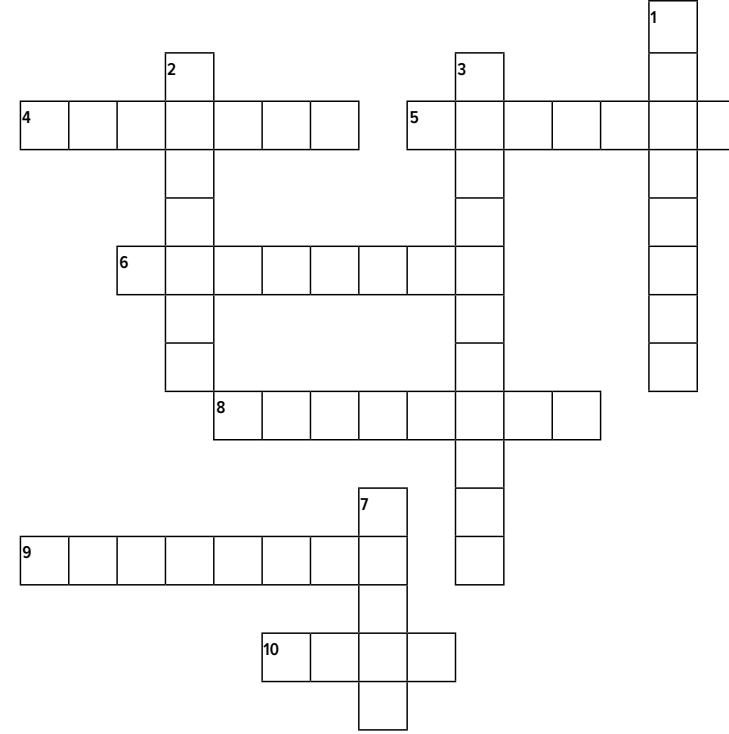
ALADAĞLAR
BARSAMA
BEŞTEPELER
DEREVENK

KIRANARDI
KIZILIRMAK
PALAS
PERİBACALARI

SARIMSAKLI
TEKİR

BULMACA

Kayseri'yi ne kadar tanıyorsunuz?

YATAY

4) Eski adı Çukur olan Kayseri'nin kuzeydoğusunda yer alan, doğuda Sarıoğlu, batıda Felahiye, güneyde Bünyan ve Kocasinan ilçeleri ile kuzeyde Yozgat ili ile komşu olan ilçemiz.

5) Asıl adı Mehmed olan Develili halk şairi (1806-1866). Eleştirel şiirlerinin yanı sıra dini-tasavvufi şiirler de yazmıştır.

6) Tuz, çemen, kırmızı biber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya ıste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek.

8) Mehmet ön adlı 1946 Talas doğumlu araştırmacı, yazarımızın soyadı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi. Kayseri Kültür Müdürlüğü (1980) ve Kayseri Vakıflar Bölge Müdürlüğü (1985) görevlerinde bulundu. Erciyes Üniversitesi'nin çeşitli fakülte ve yüksekokullarında Genel Türk Tarihi ve Cumhuriyet Tarihi dersleri verdi. Özellikle Kayseri tarihine çok önemli katkılar yaptı. Seyyid Burhaneddin Hüseyin (1987); Melikgazi Türbesi Rehberi ve Danişmendîlerin Kayseri'deki Eserleri (1989); Kayseri Tarihi Araştırmaları (2001); Şeyh Turesan Veli Hazretleri (2001) gibi eserleri vardır.

9) MÖ II. bin yılında büyük bir siyasal güç olarak rol oynayan kavim. Asur Ticaret Kolonileri döneminde Anadolu'ya yerleşmişler. Başkentleri Hattuşa, Çorum ilinde Boğazköy'dedir.

10) Türkiye'de 1925 yılına kadar tarımsal ürünün onda biri oranında aynı olarak alınan vergi.

DİKEY

1) Günümüzde Kocasinan ilçesine bağlı bir köy olan Güneşli'nin eski adı. İl merkezine 24. km uzaklıktadır.

2) Edmund ön adlı ünlü Alman jeolog ve seyyahın soyadı. 1890 yılında Kayseri'ye gelen ve şehir hakkında önemli bilgiler derleyen seyyahın çizdiği gravürler de o dönemin Kayseri'si hakkında ipuçları vermektedir.

3) Kayseri'de, hâlen Sahabiye Mahallesi'nde, kendi adı ile anılan caddede, yol kenarında mezarı muhafaza edilen yatırlardan biridir. Aynı bölgede bulunan küçük cami (mescidi) ile birlikte tekkesinin de bulunduğu bir dergâha sahiptir.

7) Kaynağından denize veya bir iç havzaya dökülen büyük akarsu, nehir

SUDOKU

Sudoku Nasıl Oynanır

Toplamda 9×9=81 kare olan kümeler 1'den 9'a kadar rakamlar yerleştirilir. Her bir rakam, her bir satırda ve her bir sütunda sadece bir kez kullanılabilir. Her bir rakam, 3×3=9 kareden oluşan bloklarda da sadece bir kez kullanılabilir. Bulmacayı tamamlamak için tabloyu öyle bir şekilde doldurmalısınız ki dokuz kareden oluşan her satır, her sütun ve her blok 1'den 9'a kadar bütün rakamları içersin, hiçbir rakam tekrarlanmasın ve eksik kalmassın. Bazı rakamlar bulmacaya zaten yerleştirilmiş olacaktır. Bu rakamlar ne kadar artarsa bulmaca o kadar kolaylaşır.

Zorluk: ★★

7		3		6	4	5	9	2
5	9	4		8	7		6	
				5		8		
	5		6			2		3
3	2	8	9	7		4	1	
		6	8		2		5	
6	7	2		9	8			5
			5			7		8
8	1		7		3	6	4	

Zorluk: ★★★★★

6	2		4				5	
				1		9		
4					2		8	
	3	4	8	9		6		1
		1				5		
2		6			1	8	3	
	7		2					
		5			4		9	
	4				8		1	3

Cevaplar sayfa 93'de...▼

KARDİYOLOJİ KLİNİĞİ

EL BİLEĞİNDEN ANJİYO

EL BİLEĞİNDEN ANJİYO İŞLEMİNİN AVANTAJLARI NELERDİR?

- ✓ KISA YATIŞ SÜRESİ,
- ✓ İŞLEMDEN SONRA 2 İLE 4 SAAT ARASINDA AYAĞA KALKABİLME,
- ✓ KİŞİSEL ZORUNLU İHTİYAÇLARI YATAĞA BAĞLI KALMADAN YAPABİLME,
- ✓ GÜNLÜK HAYATA DAHA HIZLI ŞEKİLDE GERİ DÖNÜŞ,
- ✓ DİĞER ANJİYO TÜRLERİNE GÖRE DAHA AZ KANAMA,
- ✓ DİĞER ANJİYO TÜRLERİNE GÖRE DAHA AZ AĞRI,
- ✓ YÜKSEK KONFOR VE AYNI GÜN TABURCULUK.

EL BİLEĞİNDEN ANJİYO İŞLEMİ HASTANEMİZDE
BAŞARI İLE UYGULANMAKTADIR.

📍 Gevher Nesibe Mahallesi Gür Sokak No: 4 Kocasinan / KAYSERİ
☎ 0352 232 33 33 📞 0533 158 58 86 🌐 tekdenhastaneleri.com
📱 tekdenkayserih 📱 tekdenkayserih 📱 tekdenkayserih

TEKDEN HASTANESİ
BİLGİLENDİRİYOR

KEPSAŞ,
KAMU SERMAYELİ
ELEKTRİK TEDARİK
ŞİRKETİDİR.

KEPSAS
"1928'den beri elektrik veriyoruz"

📞 **ÇAĞRI MERKEZİ**
444 7 186

🐦 /kepsas

📘 /kepsas

📷 /kepsaskayseri

🌐 www.kepsas.com.tr

BAYRAĞINI GURURLA
TAŞIDIĞIMIZ
CUMHURİYETİMİZİN
94. YILI KUTLU OLSUN

